

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
TARMER
TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

TÜRKİYE'DE BULUNAN GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURIYELİLER ÇALIŞTAYI

9 Mayıs 2018

TARMER ÇALIŞTAYLARI 3

Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Çalıştayı

İAÜ TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İAÜ’nün Hediyesidir, Para İle Satılamaz...

**TÜRKİYE’DE BULUNAN
GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ
SURİYELİLER ÇALIŞTAYI**

**İAÜ TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ**

Kitabın Türü

Kurumsal Yayın

Hazırlayan

İAÜ Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi

Genel Yayın Yönetmeni

Ayten ÇALIŞ

İAÜ TARMER Müdürü

Editör

Necla KÖSE

İAÜ TARMER - Uzman

Basım Yeri ve Yılı

İstanbul - 2019

Kitap Tasarımı

İAÜ Görsel Tasarım Birimi

Baskı ve Cilt

Armoni Nüans A.ş. Yukarı Dudullu Bostancı Yolu Cad. Keyap Sitesi No. 24
Ümraniye/İstanbul

ISBN

978 - 9752438613

TARMER ÇALIŞTAYLARI 3

Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Çalıştayı

İAÜ TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

	<i>Sayfa No</i>
Kısaltmalar	8
Katılımcı Listesi	10
 GİRİŞ YAZILARI	
İAÜ Mütevelli Heyet Başkanı	
Doç. Dr. Mustafa AYDIN	14
İAÜ Rektörü	
Prof. Dr. Yedigâr İZMİRLİ	16
İAÜ TARMER Müdürü	
Öğr. Gör. Ayten ÇALIŞ	18
İAÜ Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin Kuruluş Amacı, Misyon ve Vizyonu	20
ÇALIŞTAY - (9 Mayıs 2018 - İstanbul Aydın Üniversitesi) Protokol Konuşmaları	23

Birinci Oturum

**TÜRKİYE’NİN GÖÇ MESELESİNE YÖNELİK
TÂRİHÎ DURUŞU VE BAKIŞI
&
TÜRKİYEDE’Kİ SURİYELİLER MESELESİNE İNSÂNÎ BAKIŞ**

Ana Konuşmacı: Prof. Dr. Murat ERDOĞAN

(Türk Alman Üniversitesi,

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı,

Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü) 24

Birinci Oturumun Ara Başlıkları

- Türkiye’nin Göçlerle İlgili Tarihi Geçmişi Nedir
ve Meseleyi Ele Alış Biçimi Ne Şekilde Olmuştur?
- Türkiye’ye Gelen Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Meselesine
Yönelik
Kalıcı Çözümler Üretilmesi İçin
Nasıl Bir Bakış Esas Alınmalıdır?
- Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Konusunda
İnsânî Bakışın Hayata Geçirilmesi ve Sürdürülebilirliği
Hangi Esaslara Bağlıdır?

İkinci Oturum

TÜRKİYE'DE BULUNAN GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLER'İN TOPLUMSAL HAYATIMIZA UYUM SÜRECİ

İkinci Oturumun Ara Başlıkları

- Suriye İle Olan Yakın Tarihî İlişkilerimiz ve Bağımız Çerçevesinde Türkiye'de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler'in Toplumsal Hayatımıza Uyum Süreci Noktasında Nasıl Bir Dil ve Söylem Geliştirilmelidir?
- Türkiye'de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler'in Toplumsal Hayatımıza Uyum Süreçleri Noktasında Meydana Gelen Temel Sorunları Nasıl Sınıflandırabiliriz?
- Türkiye'de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler'in Toplumsal Hayatımıza Uyum Sürecindeki 'Eğitim-Öğretim', 'Ekonomi-İstihdam', 'Asayiş', 'Toplumsal Ahlak ve Huzur' Boyutlarına Yönelik Ne Tür Çözüm Önerileri Geliştirilmeli ve Uygulanmalıdır?
- Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Konusunda Çözüm Üretmesi Gereken Uluslararası Yapıların Konuya Bakışları ve Sergilemeleri Gereken Tavrı Ne Olmalıdır?

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	:	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AID	:	Alliance Of International Doctors Uluslararası Doktorlar Derneği
AKP	:	Ak Parti
AR-GE	:	Araştırma ve Geliştirme
BM	:	Birleşmiş Milletler
CHP	:	Cumhuriyet Halk Partisi
DAEŞ	:	Dawlah al Islamiyah fil wa ash Sham Devlet'ül Irak ve's Şam
DNA	:	Deoksiribo Nükleik Asit
ILO	:	International Labour Organization Uluslararası Kalkınma Örgütü
ISBN	:	International Standard Book Number Uluslararası Standart Kitap Numarası
İAÜ	:	İstanbul Aydın Üniversitesi
İBB	:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İŞKUR	:	Türkiye İş Kurumu
KADEM	:	Kadın ve Demokrasi Derneği

MEB	:	Millî Eğitim Bakanlığı
MHP	:	Milliyetçi Hareket Partisi
HAKDER	:	Uluslararası Mülteci Hakları Derneği
PR	:	Public Relations Halkla İlişkiler
PYD	:	Partiya Yekîtiya Demokrat Demokratik Birlik Partisi
SETA	:	Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
STK	:	Sivil Toplum Kurumu
TC	:	Türkiye Cumhuriyeti
TARMER	:	Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi
TİKA	:	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TL	:	Türk Lirası
TÖMER	:	Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi
TRT	:	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TYB	:	Türkiye Yazarlar Birliği
YÖK	:	Yüksek Öğretim Kurulu

ÇALIŞTAY KONUŞMACILARI

Moderatör: TARMER Kurucu Müdürü

Prof. Dr. M. Saim YEPREM

Türk Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bl. Bşk.,
Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü

Prof. Dr. Murat ERDOĞAN 24

Sosyolog, TARMER Dâimî Danışma Kurulu Üyesi

Erol ERDOĞAN 46

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Öğr. Üyesi, Göç Uzmanı

Doç. Dr. Emel TOPÇU 50

Suriye Asıllı Eğitimci

Khlood SAKA 55

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Bşk.

Av. Uğur YILDIRIM 57

İstanbul İl Göç Müdürü

Hüseyin ELGÖRMÜŞ 60

Anadolu Platformu Başkanı	
Turgay ALDEMİR	62
İAÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Öğr. Üyesi	
Prof. Dr. Necat BİRİNCİ	67
İstanbul Emniyet Müdürlüğü Göçmen Kaçakçılık Şube Müdürü	
Oktay ÇELİK	71
Kırıkkale Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi	
Din Sosyolojisi Bölümü Öğr. Üyesi,	
TARMER Dâimî Danışma Kurulu Üyesi	
Dr. Hidayet ŞEFKATLİ TUKSAL	76
Türkiye Diyanet Vakfı Strateji ve Ar-Ge Müdürü	
Zeliha SAĞLAM	78
TYB Gaziantep Şube Başkanı	
Mustafa YILDIZ	83
İAÜ İşletme Bölümü Öğr. Üyesi	
Kamu Araştırmaları Vakfı Bşk.	
Prof. Dr. M. Ulvi SARAN	87

SETA - Eğitim ve Sosyal Politikalar Uzmanı	
Müberra Nur GÖRMEZ EMİN	93
Uluslararası Mavi Hilal İnsanî Kalkınma ve Yardım Vakfı	
Duygu FENDAL	97
Sıraç Eğitim ve Yardımlaşma Derneği Genel Müdürü	
Hatice ŞEHİRLİ	101
TRT World, Gazeteci ve Araştırmacı	
Zümrüt SÖNMEZ	106
Gaziantep Üniversitesi Genel Sekreter Yrd., Göç Uzmanı	
Mehmet Ali EMİNOĞLU	110
KADEM - Uzman	
Zeynep YAPAR	120
KADEM, İBB Oyuncu	
Sinem YOLDAŞ	120
Sosyolog, Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği	
Aslı CİNGİL	124

Necmettin Erbakan Üniversitesi,

Sosyal ve Beşeri Bilimler Fak. Dekan Yardımcısı, Göç Uzmanı

Doç. Dr. Ahmet KOYUNCU 127

Sosyolog, Başbakanlık Başmüşaviri,

İAÜ TARMER Dâimî Danışma Kurulu Üyesi

Dr. Necdet SUBAŞI 132

Son yıllarda yaşanan sıcak gelişmeler ve bölgesel çatışmalar kapsamında dünyanın gündemine giren geçici koruma altındaki Suriyeliler; özellikle 2011 yılından sonra ülkemize göç etmeye başlamış ve bu göçler, Türkiye nüfusunun % 5'ini aşan bir orana ulaşmıştır. Dolayısıyla iskan politikaları alanında ve bağlı birçok noktada, uygulanması gereken hususlar üzerinde düşünölmeye başlanmıştır. Şüphesiz ki toplumumuzu yakından ilgilendiren bu sosyal olgu üzerinde fikir yürütmesi, araştırma yapması gereken alanlardan birisi de akademidir.

Bu çerçevede, İstanbul Aydın Üniversitesi çatısı altında faaliyet gösteren 30'u aşkın araştırma merkezinden biri olan ve sosyal alanda çalışan İAÜ Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi TARMER de konuya eğilmiş ve "Türkiye'de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler" başlıklı bir çalıştay düzenleyerek konuyla ilgili birçok uzmanı bir araya getirmiştir. Söz konusu çalıştay kapsamında bürokrasiden, STK'lardan, akademiden ve basın camiasından çeşitli isimler, belirlenen temel başlıklar çerçevesinde önemli görüş alışverişlerinde bulunmuş ve ülkemizde geçici koruma altında bulunan Suriyelilerle ilgili tüm hususlara dair gerekli durum tespitleri yapılarak çözüm önerileri dile getirilmiştir.

Elbette ki toplum hayatımızı yakından ilgilendiren her sosyal olgu, akademinin de içinde bulunduğu çoklu bakış açıları ve değerlendirme süreçleri içerisinde ele alınmalı ve dikkatli bir biçimde analiz edilmelidir. Bu kapsamda Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Çalıştayı’nı düzenleyen İstanbul Aydın Üniversitesi Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi TARMER’e, çalıştayı açılış sunumunu gerçekleştirerek uluslararası ölçekteki araştırma neticelerini kamuoyu ile paylaşan Türk-Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı - Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. Murat Erdoğan Hocamıza ve çalıştaya katılım sağlayan tüm uzmanlara teşekkürlerimi sunuyor; toplumsal meselelerimizin çözümüne katkı veren bu tür çalışmaların devamını diliyorum...

Doç. Dr. Mustafa AYDIN
İstanbul Aydın Üniversitesi
Mütevelli Heyet Başkanı

Sosyal ve kültürel uyum, sağlıklı entegrasyon, toplumsal barış, demografik denge ve benzeri hususlar kapsamında hassasiyet taşıyan geçici koruma altındaki Suriyeliler meselesi, yaklaşık sekiz yıl evvel toplumumuzun gündemine girmiş ve bugün Türkiye’deki Suriyeli sayısı üç buçuk milyonu aşmıştır. Dolayısıyla bu konu hem sınırlarımıza göç etme zarureti yaşayan Suriyelilerin bundan sonraki yaşamlarını daha uygun koşullarda sürdürebilmeleri, hem de Türkiye’nin bu çok boyutlu süreci sağlıklı yürütebilmesi bakımından son derece önem arz etmektedir.

İstanbul Aydın Üniversitesi Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi TARMER, toplumumuzu yakından ilgilendiren bu konu çerçevesinde “Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler” başlıklı bir çalıştay düzenlemiş ve ilk oturumda “Türkiye’nin Göç Meselesine Yönelik Tarihi Duruşu ve Bakışı”, ikinci oturumda da “Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Toplumsal Hayatımıza Uyum Süreci” başlıkları ile konunun irdelenmesini sağlamıştır.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü'nün 2018 Aralık ayı verilerine göre 3 milyon 618 bin 624 gibi bir sayıya ulaşan Türkiye'deki Suriyelilerin sağlıklı bir biçimde kayıt altına alınması, dil ve eğitim sorunu, çalışma koşulları ve kayıt dışı ekonomi, iskan meselesi, toplumsal barışı tehdit eden manipülatif bilgilerin dağılımı, sosyal uyumun tesisi, nüfus planlaması vb. hususlarda net durum tespitlerinde ve çözüme yönelik önerilerde bulunan bu tarz çalışmaların, alanda çalışan tüm kurum ve kuruluşları da içine alacak şekilde artmasını temenni ediyor; çalıştayın gerçekleşmesinde katkısı olan herkese teşekkür ediyorum...

Prof. Dr. Yâdigâr İZMİRLİ
İstanbul Aydın Üniversitesi
Rektörü

İstanbul Aydın Üniversitesi Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi TARMER, kuruluş yılı olan 2013'ten bu yana toplumumuzu yakından ilgilendiren her türlü sosyal olguyu yakından takip etmekte ve toplumsal yaşamımızda ciddi etkileri olan sosyokültürel meselelere yönelik çeşitli çalıştaylar düzenlemektedir.

Sırasıyla Alevî Çalıştay, Sıfır Meridyen Çalıştay, Bölgede Dîni Cereyanlar Çalıştay, Şiddet Sarmalında Din İdeoloji ve Gençlik Çalıştay, Türkiye'de Boşanma Çalıştay, Sosyal Medya ve Etik Çalıştay, Dijital Dönüşüm ve Toplumsal Etkileri Çalıştay, Büyük Afetlerle Mücadele Çalıştay, Çocuk İstismarı ve Toplumsal Farkındalık Çalıştay, Yeni Medya ve Aile Çalıştay, Bir Sosyal Uzlaşma Aracı Olarak Halkla İlişkiler ve Toplumsal Etik Çalıştay gibi başlıklar çerçevesinde önemli fikrî platformların oluşmasına zemin hazırlayan TARMER'in kayıtsız kalması mümkün olmayan meselelerden birisi de; şüphesiz ki Suriyeli göçmenler olmuştur. Zira sayıları süreç içerisinde çok ciddi boyutlara ulaşan ve genel itibarıyla 'mültecî' statüsü çerçevesinde değerlendirilemeyip 'geçici koruma' kapsamına alınan Suriyeliler; hızla büyüyen bir sorunlar zincirinin temel aktörü olmuşlardır.

Mevcut sorunlar dizisinin bir tarafı, bölgedeki tatsız koşulların orta yerinde kalan bu insanların geleceği ile; diğer bir tarafı da Türkiye'nin bu hacimde bir göçe uyumlanabilmesiyle ilgilidir. Dolayısıyla da “Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler” başlığı ile düzenlenen bu çalıştayda, mesele iki yönüyle de masaya yatırılmış ve gerek bürokrasi ve siyasetin, gerek akademi ve sivil toplum kuruluşlarının, gerekse de kültür sanat dünyasının ve basının konuya hangi açılardan yaklaştıkları analiz edilmiştir.

Çalıştay neticesinde elde edilen ve mümkün merteye somut durum tespitleri ile çözüm önerilerinde bulunmayı hedefleyen sonuç bildirgesinin sürece katkıda bulunmasını temenni eder; çalıştay koşullarını tesis eden İstanbul Aydın Üniversitesi ile çalışmaya katkı koyan tüm katılımcılarımıza teşekkür ederiz...

Öğr. Gör. Ayten ÇALIŞ
İAÜ TARMER Müdürü

**Toplumsal Araştırmalar
Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin
Kuruluş Amacı, Misyon ve Vizyonu...**

Toplumsal Araştırmalar ve Uygulama Merkezi TARMER, 2013 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi bünyesinde ve Sn. Prof. Dr. Mustafa Saim Yeprem'in öncülüğünde kurulmuştur. TARMER'in aslı misyonu; içinde bulunduğumuz kültürün ve sosyal yapının bilimsel veriler çerçevesinde tanınması ve tanıtılmasına yönelik faaliyetler yürütmek ve aynı zamanda toplumumuzdaki farklı kültürlerin birbirleri arasındaki etkileşimi açığa çıkararak evrensel barışa katkı koyacak çalışmalarda bulunmaktadır. Dolayısıyla hem kendi kültürümüzün ve toplumsal yönelimlerimizin incelenmesine, doğru tanınıp tanıtılmasına ve sosyal zemindeki temel problemlerin (okuma oranının azalması, aile yapısının bozulması, boşanma oranlarının yükselmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin tesis edilememesi, işsizlik olgusu, sosyal kutuplaşma, toplumda şiddet temâyülünün artması vs.) masaya yatırılarak analiz edilmesine, hem de bir zenginlik arz eden farklı kültürel yapılar arasındaki etkileşimin açığa çıkarılmasına yönelik bütüncül bir toplumsal hizmet anlayışı; TARMER'in temel misyonudur.

İçinde bulunulan toplumun kültür yapısının bilimsel verilere dayalı olarak araştırılıp incelenmesi, târihî seyir içinde çeşitli kültürlerin birbirleriyle olan etkileşimin tespiti, her tür inanç, dil, din, ırk gibi faktörlerin bu oluşum içindeki rollerinin izlenmesi, çağdaş dünyada iç ve dış olmak üzere felsefi-düşünsel, ideolojik/siyasal, bilimsel, târihî, teknolojik ve benzeri sosyal akımların toplum kültürümüz üzerindeki tesirlerinin ortaya çıkarılabilmesi için akademik çalışmalar ve araştırmalar yapılması, yayınlanması, ortaya çıkacak ürünlerin üniversite ortamındaki seminer, sempozyum, konferans gibi bilimsel ve kültürel etkinlikler aracılığıyla topluma aktarılması ve böylece oluşacak özgür düşünce ve bilgi birikiminin evrensel değerlerle birlikte en geniş anlamda yaygınlaştırılması da yine merkezin aslı amaçlarındandır. Toplumsal Araştırmalar ve Uygulama Merkezi'nin vizyonu ise; bu temel misyon çerçevesinde herhangi bir dünya

görüşüne ya da perspektife takılmaksızın çok yönlü ve evrensel bilgiye ulaşan, yürütülecek çalışmalarla edinilen bu geniş ölçekli verileri toplumla paylaşan ve yaşadığımız sosyal problemleri anlayıp aşmak adına üretilen çözümlere etkin açılımlarla katkıda bulunan aktif bir araştırma merkezi olmaktadır.

**İSTANBUL AYDIN
UNİVERSİTESİ**

TARMER
TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR
UYUM VE YAYGINLIK MERKEZİ

TÜRKİYE'DE BULUNAN GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLER ÇALIŞTAYI

Tarih: 9 Mayıs 2018 Çarşamba
Saat: 10.30 - 17.30
Yer: İAÜ - D Blok - 4. Kat

Açılış Konuşmacısı:
Prof. Dr. Murat Erdoğan
Türk-Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü

BİRİNCİ OTURUM:
(10.30 - 13.00)
Türkiye'nin Göç Meselesine
Yönelik Tarihî Duruşu ve Bakışı
&
Türkiye'deki Suriyeliler
Meselesine İnsani Bakış

İKİNCİ OTURUM:
(14.00 - 17.30)
Türkiye'de Bulunan
Geçici Koruma Altındaki
Suriyeliler'in
Toplumsal Hayatımıza
Uyum Süreci

BİRİNCİ OTURUM

Açılış Konuşması

Prof. Dr. M. Saim YEPREM

Prof. Dr. M. Saim YEPREM: (TARMER Kurucu Müdürü)

İstanbul Aydın Üniversitesi Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi (TARMER) tarafından hazırlanmış olan “Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler” çalıştayına hoş geldiniz...

İAÜ TARMER, kurulduğu günden bu yana çeşitli sosyo-kültürel problemleri inceleme ve yapılan analizleri kamuoyuyla paylaşma amacıyla belirli faaliyetler yürütmektedir. Yürütülen bu faaliyetler; toplumsal konuları içeren muhtelif çalıştaylar, konferanslar, sempozyumlar, seminer ve paneller şeklinde gerçekleşmektedir. Farklı şekillerdeki bu etkinlikler çerçevesinde; başta Mütevelli Heyet Başkanımız Sn. Dr. Mustafa Aydın ve kıymetli Rektörümüz Sn. Prof. Dr. Yedigir İzmirli’nin verdikleri destekler şükranla layıktır. Kendilerine, sizlerin huzurunda teşekkürlerimi sunuyorum.

Son dönemde sosyal yaşamımızın gündeminde olan en önemli konulardan birisi de, şüphesiz ki yurtlarından göç etmek durumunda kalan ve geçici koruma altında bulunan Suriyelilerdir. Bizler de bu çalıştayımızda bu konu ile ilgili sosyo-kültürel problemleri ele alacağız.

Bu kapsamlı ve çok yönlü meseleyi, konuyla ilgili çalışan uzmanlarla birlikte gün boyu müzakere edeceğiz. Uzun bir ön konuşmadan imtina ederek ve konuyu doğrudan doğruya ehline emanet ederek; sözü, çalıştayımızın açılış konuşmacısı olan Türk Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı, Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. Murat Erdoğan'a devrediyorum.

Prof. Dr. Murat ERDOĞAN

Prof. Dr. Murat ERDOĞAN:
(Türk Alman Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Bşk.
Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü)

Değerli hocam, çok teşekkür ediyor ve bu denli değerli konuklarla bir arada olmaktan son derece mutlu olduğumu belirtmek istiyorum. Aylardır bu çalıştay için oldukça emek verdiğini bildiğim TARMER Müdür Yrd. Ayten Çalış Hanım'da ayrıca teşekkür ediyor ve verimli bir çalışma olmasını temenni ediyorum.

Konuya giriş yapmadan önce, "Türkiye'ye göç eden Suriyelilerle birlikte yaşamaya hazır mıyız?" sorusuna dikkat çekmek istiyorum. Bu alanda çalışan akademisyenler olarak bizler, bu önemli soruyu 2014'ten beri sürekli olarak kendimize ve çevremize sormaktayız. Çünkü 2014'ten itibaren ülkemize sığınan Suriyelilerin Türkiye'deki varlıkları başka bir olguya evirildi ve süreç içinde

nüfusumuz arttı, ilişkilerimiz çoğaldı, toplumumuzun mevcut yapısı değişti. Dolayısıyla da yepyeni bir durumla karşı karşıya olduğumuzu ancak bu duruma gerçekten hazır olmadığımızı görmemiz ve sağlıklı bir biçimde analiz etmemiz gerekmektedir.

Türkiye'nin genel tarihini incelediğimizde, göç yaşantısının oldukça fazla olduğunu görmekteyiz. Prof. Dr. Ayhan Kaya ile birlikte derlediğimiz 'Türkiye'nin Göç Tarihi' isimli kitap çalışmasında, 14. Yüzyıl'dan günümüze kadarki süreçte Anadolu'dan Türkiye'ye gelen kitlesel göçler incelenmiştir. Biliyoruz ki, Anadolu toprakları o dönemlerden itibaren ciddi bir insan hareketliliğinin yaşandığı bölgelerden biridir.

Türkiye Cumhuriyeti 1923'te kurulduğunda 13 milyonluk bir ülkeydi ve neredeyse nüfusun yarısı göçmen kökenliydi. Zira Anadolu toprakları; Balkanlardan, Orta Asya'dan, Osmanlı bakiyesi olarak tanımlanan birçok bölgeden ciddi göçler almıştı. Aralarında Mustafa Kemal Atatürk'ün de bulunduğu pek çok göçmen, o milletin oluşturulmasında ve devletin kurulmasında etkili olmuştu. Akabinde Türk Devleti tarafından bir 'göç politikası' belirlendi ve bu politikaya da ideolojik bir anlam yüklendi. Zira oluşturulan bu yeni vizyon, 'ulus devlet' ve 'millî devlet' anlayışlarını kapsamaktaydı.

Türkler üzerine bina edilen bu millî devlet; doğal olarak Balkanlardan, Orta Asya'dan, Kafkaslardan, hatta tüm kültür coğrafyamızdan ve Türk soylu Müslüman topluluklardan olan insanları aynı çatı altında toplamaya gayret etmiştir. Bu gayretin ilk adımı ise 'mübadele'dir. Uygulanan mübadele sonucunda; Türkiye'deki Rumların Yunanistan'a gitmesi, oradaki Müslüman Türklerin de Türkiye'ye gelmesiyle ilgili uzlaşma sağlanmıştır. Söz konusu uzlaşma ile Türkiye'ye yaklaşık 500 bin civarında insan kaynağı gelmiştir. Türkiye'den de Yunanistan'a 1.5 milyon civarında göçmen gitmiştir. Aynı zamanda Anadolu toprakları homojenize edilmiş ve bir ulus devletin sergilemesi gereken açılımlar gerçekleştirilmiştir.

1930'lu yıllarda yaşanan göç olayları nedeniyle de 'İskân Kanunu' çıkarılmıştır. Zira bu göç olaylarının devam edeceği ön görülmüş ve İskân Kanunu ile göç politikasını yönetebilme açısından son derece ciddi bir adım atılmıştır. 1934 bu anlamda, tarihte önemli bir yer tutmaktadır. İskân Kanunu sayesinde; gelen göçmenlerin nerede yaşayacakları, nereye yerleştirilecekleri, onlara devlet tarafından ne gibi imkânların tanınacağı, göç konusundaki konseptin ve stratejinin ne olacağı gibi hususlar netleştirilmiştir. 2011 yılı itibarıyla, göç

düzenlemesini içeren bu adım; uzun bir aranın ardından yeniden atılmıştır. Yasanın ardından da; ülkemizle gönül ve kültür bağı olan coğrafyalardan insanlar, Türkiye topraklarına göç etmeye devam etmiştir. Söz konusu yasalar, göç eden insanları ülkemize entegre etmeyi planlamış ve bu önemli hedef de büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla günümüzde herkesin ya yakın bir akrabasının ya da komşusunun göçmen olduğunu söyleyebiliriz. Bu insanlar Arnavut kökenli, Boşnak kökenli, Azeri kökenli olabilirler ya da diğer etnik kökenlerden gelebilirler. Orta Asya'dan Orta Doğu'ya kadar pek çok yerden göç eden bu insanlar, aslında Türkiye Cumhuriyeti'nin insanları çeşitlendirme sürecinin birer parçasıdır. Bu açıdan bir taraftan 'homojenize etme', diğer taraftan da 'çeşitlendirme' konusunda bir başarıya ulaşıldığı söylenebilmektedir.

Türkiye'de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Çalıştayı

Günümüze gelindiğinde, içinde bulunduğumuz 2018 yılı itibarıyla şunu söyleyebiliriz ki; Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Milleti aslında bir 'çatı kimliktir' ve göçmenler de bu çatı kimliğinin bünyesinde çok özel bir yer edinmişlerdir. Tam da bu noktada, Müslüman ya da Türk olmayan göçmenlere nasıl bir konumlandırma yapılacağı sorgulanabilir. Bu kategorideki insanlara genellikle yabancı gözüyle bakılmış ve yasalardaki düzenlemeler çerçevesinde belirli sınırlarla yetinilmiştir. Sözün özü; yabancı göçmenler, kendi toplumumuzun bir parçası olarak kabul edilmemiştir.

Sözünü ettiğimiz bütün bu dalgaların sonuncusu, 1980'li yılların bitimine doğru Bulgaristan'da yaşanmıştır. Bulgaristan'da o dönemki rejimin baskısı üzerine, dönemin başbakanı merhum Turgut Özal; "Biz hepsini alırız!" demiş ve o dönemde kitlesel bir akın yaşanmıştır. Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç edenlerin

bir kısmı Türkiye’de kalmış, bir kısmı ise Bulgaristan’ın Avrupa Birliği’ne girme sürecinde ülkesine geri dönmüştür. Netice itibarıyla en büyük kitlesel göçlerden biri, o dönem içinde yaşanmıştır.

1990 sonrasındaki ilk büyük kitlesel göç ise Irak, Halepçe ve o çevrede yaşananlardan kaynaklanmış ve Türk Devleti o dönemde son derece net bir politika izlemiştir. Bu başarılı politika sayesinde göç eden insanları sınırda tutmuş, ülkeye yayılmalarına engel olmuş ve Irak’taki krizin sona ermesiyle birlikte insanların evlerine geri dönmesi sağlamıştır. Daha sonraki yıllarda ise ülke sınırında çeşitli sebeplerle hareketlilik yaşanmış ama 2011’e kadar çok sayıda bir göç alınmamıştır.

29 Nisan 2011 tarihinde ise Suriyeliler Türkiye’ye göç etmeye başlamıştır. Yaklaşık 1.8 milyon civarında göçmen, ‘mülteci’ ve ‘sığınmacı’ adı altında Türkiye’ye göç etmiş ve bu nedenle 2011 sonrasındaki rakamlar da ciddi bir artışa uğramıştır. Şunu hiç akıldan çıkarmamak gerekir ki; Türkiye’deki toplam mülteci sayısı 2011 yılında, sadece 58 bin idi. Şu anki sayı ise o tarihe göre 75 kat artmıştır. Dolayısıyla yepyeni bir durumla karşı karşıyayız. Zira az önce değindiğimiz, ülkemizin göç olgusu ile ilgili tarihi arka planı da hatırlayacak olursak; yaşanan bu durumun, Türkiye’nin göç politikasının dışında bir durum olduğunu vurgulamamız gerekir. Burada Türkiye’nin göç politikasının dışında bir olayla karşı karşıya kalınmıştır; çünkü etnik olarak daha farklı bir grubun, sayısal olarak da bugüne kadar hiç karşılaşmadığımız bir kitlenin Türkiye’ye girmesi söz konusu olmuştur. Daha da önemlisi söz konusu süreç fazlasıyla küçümsenmiş ve Suriyeli göçmenler kısa bir zaman dilimi içinde Türkiye’nin her tarafına dağılmışlardır. Bu hızlı gelişen süreçte ‘kayıtlama’ bile yapılamamış, zira Suriye’de yaşanan bu krizin kısa bir zaman içinde ortadan kalkacağı ve ülkemize gelen insanların ülkelerine geri döneceği düşünülmüştür. Ancak bilindiği üzere süreç düşünülen şekilde gelişmemiş ve beklenmedik sorunlar birbirini takip etmiştir.

Türkiye, yurtiçi ve yurtdışı olmak üzere farklı göç profillerini tecrübe etmiş bir ülkedir. 1990’lı yılların doğusunu ve güney doğusunu düşünürsek; Türkiye zorunlu göç olgusunu hem yurtdışından göç almak, hem de yurtiçinden göç vermek suretiyle yaşamıştır. Dolayısıyla bizim toplumumuz, göçün her türlüünü yaşamış bir toplumdur. Suriye’den ülkemize yönelen göçlerdeki dramatik unsur, mültecilerle ilgili kısımdır. Şayet göç olgusu iradi bir güdüden kaynaklanıyorsa; bu durum toplumların motivasyonunu artırdığı için, bu tip göçler ‘sorunsuz’ ve ‘iyi’ kategorisinde konumlandırılmaktadır.

Türkiye’de 2010 ve sonrasındaki verilere göre; yılda minimum 2 milyon insan, bulunduğu yeri terk edip başka bir yere göç etmektedir. Netice itibarıyla, ülke olarak ‘mobilize’ olduğumuzu söyleyebiliriz. İzmir’den Bursa’ya, Bursa’dan Antalya’ya, oradan başka bir kente, Gaziantep’ten başka bir ile şeklinde ciddi bir göç hareketliliği yaşıyoruz. Göç olgusu artık, Türk filmlerindeki gibi elinde tahta bavuluyla doğudan kalkıp İstanbul’a göç eden insanların dışına taşmıştır. Dolayısıyla, günümüzde Türkiye’nin her tarafında farklı bir göç hareketliliği söz konusudur. Aslında bu göç hareketliliği, Türkiye toplumunun ve ekonomisinin en önemli değerlerinden birisidir. Zira insanlar daha iyi bir hayat için kendilerini aşarak evlerini, çevrelerini ve dostlarını terk etmekte; daha iyi bir yaşam arayışı içerisine girmektedirler. Bu açıdan bakıldığında da ‘göç hareketliliği’ dediğimiz sosyal olgunun, esasen toplumu geliştiren bir durum olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla da göç, eğer irade taşıyorsa birçok açıdan toplumlara fayda sağlamaktadır.

Bazı yurtdışı gezilerimde Ak Parti ile ilgili sorular aldığımı ve bu mahfili ‘tipik bir göç partisi’ olarak tanımladığımı da ifade etmeliyim. Çünkü Türkiye’nin merkez sağ partilerinin hepsi, Demokrat Parti ve Adalet Partisi ile gelen geleneği ideolojisinde barındırmaktadır. Kitleler genelde göçmen kökenlidir ve güzel bir evlerinin, iyi bir işlerinin olması ya da çocuklarının daha iyi bir eğitim alması için göç ederler. Göç eden bu insanlar bir taraftan politik kademelerde yer almak, mevcut pastadan pay almak; diğer taraftan da gelenekteki ayaklarını muhafaza etmek isterler. Dolayısıyla da bu tip kitlelerin hem ilerlemeci, hem modern, hem de gelenekselci olmaları; ülkemizin en önemli dinamiklerinden birisini oluşturmaktadır.

Türkiye’de Ak Parti dahil olmak üzere merkez sağ partilerin ilerleme kaydetmesi, tesadüfi değildir. Zira o hırs ve motivasyon, her zaman bu yapıların içerisinde mevcuttur. Yurt dışındaki Türklerden örnek verecek olursak; bu insanların, dilini, coğrafyasını bilmedikleri toplumların içerisinde neredeyse hiçbir garantileri olmadan yaşama tutundukları somut bir gerçektir. Yurtdışına göç ettikten sonra inanılmaz bir tırmanışa geçen, önce bir iş bulup ardından ev ve araba alarak kendi hayatlarını kurtaran, sonraki süreçlerde de Türkiye’deki dostlarına yardımcı olup Maldivler’de tatile bile giden birçok Türk vardır. Aslında bu durum bir hırs göstergesidir ve bu hırsı, ortalama bir Almanda göremezsiniz; ancak Türk insanında ya da diğer göçmenlerde görebilirsiniz. Anlaşılacağı üzere, göçmenlik biraz da hırs meselesidir.

Birinci Oturum - Açılış Sunumu

Dünyada toplam 250 milyon civarındaki göçmenin % 80'inden fazlası, gelişmiş ülkelerde yaşamaktadır. Bunun nedeni ise gelişmiş ülkelerin, insan kaynağı için yeterli alt yapıya sahip olmalarıdır. Türkiye'de de göçmenler gelişmiş kentlere; İstanbul'a, Bursa'ya, İzmir'e gelmekte ve bu insanların o illere büyük bir katkısı olmaktadır. Mültecilere geldiğimizde ise durum tamamen değişmektedir. Dünyada 65 milyon civarında mülteci bulunmakta ve bunun sadece % 15'i gelişmiş ülkelerde yaşamaktadır. Geriye kalanlar ise, ekonomik düzeyi düşük coğrafyalarda veya komşu ülkelerde yaşama tutunma gayreti göstermektedirler.

Mülteciler, kendi ülkelerinde beklemedikleri darbeler yiyerek harap olmakta ve eziyet görmüş bir şekilde farklı yerlere göç etmek zorunda kalmaktadırlar. Bunun üzerine göç ettikleri ülkelerde de istenmemekte ve çeşitli blokajlarla karşılaşmaktadırlar. Sudanlı bir heykeltıraşın yaptığı mülteci heykeli, insanların içindeki çaresizliği ve parçalanmışlık duygusunu çok net bir biçimde ifade etmektedir. Mültecilik bu anlamda çok zor bir zanaattır ve tüm bu trajedisine rağmen dünyanın da somut gerçeklerinden bir tanesidir.

Bendeniz, kısa bir süre öncesine kadar Hacettepe Üniversitesi'nde Göç Araştırmaları Merkezi'nin müdürlüğünü yürütmekteydim. Son dört sene içerisinde bu merkezde oldukça yoğun araştırmalarda bulunduk. Bunlardan ilki, 2014 yılında çalıştığımız 'Türkiye'deki Suriyelilerin Toplumsal Kabulü ve Uyumunu' konusuydu. Bu çalışmaya başladığımızda, Türkiye'de 1 milyon Suriyeli vardı. Bitirdiğimizde ise, 1 milyon 600 bin Suriyeli daha eklenmişti. Ardından kitaplaşan bu çalışmanın ikinci baskısı, bugünlerde yayınlandı. Bu önemli çalışmadaki temel amacımız, Türkiye'nin göç tarihini anlamaktı.

Öncelikle, ülke olarak mülteci tahsisine çok alışkın olmadığımızı ifade etmeliyiz. Göç hareketliliğine alışkın olduğumuz doğrudur ancak bu tip kitlesel ve zorunlu göçlere oldukça yabancıyız. İşte yaptığımız bu çalışmalarda da, göç olgusunun ekonomik çerçevesini anlamaya ve irdelemeye çalıştık. Bu doğrultuda, “Mülteciler; istihdam, çocuk işçiliği, Türkiye’nin ekonomik kapasitesi ve üretim konularına nasıl etki ediyor?” sorusuna da net bir yanıt bulmaya gayret ettik. Buna benzer bir başka çalışmada ise, ‘mültecilere nasıl iş istihdamı sağlanabileceği’ gibi önemli bir noktaya yoğunlaştık. Bir başka mütalaamız da belediyeler ve mülteciler üzerine oldu ve belediyelerin bu konuda neler yapabildiğini, ne gibi yetkilerinin ve kapasitelerinin olduğunu analiz ettik. Ayrıca 2017 yılında rapor haline getirdiğimiz ve bu sene de devam etmekte olan, ‘Elit Diyalog’ adında bir projemiz var. Bu projede; Türkiye’deki 20 bin 650 Suriyeli üniversite öğrencisini ve yaklaşık 300 Suriyeli akademisyeni içine alan bir çalışma yürütmekteyiz. Çalışmanın birinci etabını tamamladık ve ikinci etabına geçtik. Bu araştırmaların, Türkiye’nin geleceği için son derece değerli olduğunu düşünmekteyiz.

Kişisel analizlerime göre; 2014 sonrasında Suriyelilerin Türkiye’de kalıcı olacakları, son derece açık bir durumdur. Her geçen gün kalıcılık eylemlerini arttıran Suriyelilerin, dönme ihtimalleri son derece azalmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’de uyum ve huzur içinde yaşayabileceğimiz elit kitlelere ihtiyacımız olmasına rağmen bu kitlelerin büyük bir bölümünü kaçırmış olmamız; son derece vahimdir. Kalanlar için ne yapabileceğimizi, ‘Elit Diyalog’ isimli söz konusu çalışmamızda irdelemekteyiz. Kampların çocuk dostu alanlarında Suriyeli çocuklarla sohbet ederek geleceklerini analiz etmeye çalışmamız ve Türk medyasının bu konuyu nasıl ele aldığını incelememiz de, bahsi geçen projenin önemli bölümlerinden biridir. Bilgi Üniversitesi Yayınevi aracılığıyla 2014’te yaptığımız bu çalışmanın ikinci baskısını da yayınladık. Bu araştırma; ülkemize zorunlu göçle gelen Suriyelileri, hem Türkler hem de Suriyeliler açısından karşılaştırarak Türkiye’deki hukuki süreci ele almaktadır. ‘Suriyeliler Barometresi’ isimli araştırmamız, akademik bir kuruluş tarafından yapılan en kapsamlı çalışma olmuştur. Bu çalışmanın önümüzdeki beş sene boyunca tekrarlanması da hedef edinilmiştir. Araştırmanın evreni; ülkemizdeki 26 ilde gerçekleştirilen, tüm Türkiye ve Suriyeliler örneklemesini yansıtabilecek biçimde geniş bir alanı içermektedir. Suriyelilerle beraber yaşayacaksa; Türkiye’yi gelecekte nasıl kuracağımızı, nasıl daha huzurlu olacağımızı ve bununla ilgili yabancı ülkelerin kanıta dayalı politikalarını nasıl üretebileceğimizi tespit etmemiz gerekmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın ana amacı ve temeli politika yapıcılarına öneriler sunmaktır. Sunduğumuz önerileri nasıl değerlendireceklerine dair kararı ise onlar verecektir.

Az önce söylediğimiz gibi, mültecilerin % 85'i komşu ülkelerde ya da yoksul ülkelerde yaşamaktadır. Örneğin, Afganistan'dan kaçıp Pakistan'a sığınan bir mülteci Pakistan'dan kaçıp en fazla İran'a gitmekte ve oradan da Türkiye'ye gelmektedir. Fakat Kanada'ya, ABD'ye, Almanya'ya ulaşanların oranı % 15 civarında kalmaktadır. Bu % 15'lik kesim ise, gelişmiş ülkelere büyük risklerle karşılaşarak ve eziyet çekerek ulaşmaktadır.

Türkiye, Lübnan ve Ürdün, 6.5 milyon Suriyelinin % 70'inden fazlasını misafir eden ülkelerdir. Bu orana istinaden krizin, ülkemizi bu denli yoğun etkilemesi doğal bir sonuçtur. Suriye ile aramızda 911 km, Irak ile yaklaşık 350 km ve İran ile de hemen hemen aynı km uzaklığında bir sınır çizgimiz bulunmaktadır. Bütün bu sınırlar, coğrafi engellerden dolayı kolay kontrol edilebilecek durumda olmamaktadır. Suriye gibi karşı tarafta sistemin çöktüğü bir ülke söz konusu olunca, işler tamamen karışık bir hal almıştır. Suriye'de çıkan krizde ülkemize gelen insanlara 'açık kapı politikası' uygularken, Suriyelilerle birlikte en az 1.5 milyon göçmen de Türkiye'ye girmiştir. Demek ki bu açık kapı politikası doğru uygulanamamıştır ve böylece de sınırlarımızın kontrol edilemediği sonucu ortaya çıkmıştır. Bugün bile günde ortalama 1000 kişi Türkiye'ye giriş yapmaktadır. Şu an çoğunluğu Afganlılardan oluşan, içinde Iraklılar ve İranlıların da olduğu bir mülteci kitlesi ülkemize göç etmektedir. Aynı zamanda ülkemize, dünyanın çeşitli yerlerinden insanlar da gelmeye devam etmektedir.

Göçmenlerin Türkiye'ye neden geldiğine dair sorulan sorunun birkaç cevabı vardır ve bu cevaplardan birisi de Türkiye'nin Suriyeliler politikasıdır. Bu uygulamada 2011 yılında sadece 58 bin olan göçmen sayısı, şu an 4 milyonu aşmış durumdadır. Bu mevcut tablo, mültecilere bir cazibe alanı yaratmıştır ve şu an Türkiye, mülteciler için net bir hedef ülke haline gelmiştir. Zira bu insanlar, Türkiye'ye geldiklerinde herhangi bir şey olursa Avrupa'ya kaçabileceklerini, kaçamaları bile Türkiye'de yaşamın fena olmadığını düşünerek hareket etmektedirler. Mülteciler; Türkiye'deki bütün olumsuz koşullara rağmen çalışma olanağına sahip olup, rahat hareket edebildikleri için ülkemizde diğer ülkelere göre daha iyi bir hayat standardı yakalayabilmektedirler.

Göçmenlerin Türkiye'ye gelme nedenlerinin ikincisi ise, sınırda duvar örülmeye başlanmasıdır. Türk halkı ve siyasileri, zamanında duvar ve çit ören ülkeleri vicdansızlıkla suçlamıştır. Fakat ülkemizde son 2 yılda, 500 km duvar örülmüştür. Dolayısıyla duvar örmeden, yani sınırlarımızı güvence altına almadan hiçbir şey yapılamayacağı anlaşılmıştır ve şu an İran sınırına duvar örme işlemi de devam etmektedir. Bu duvarın örülmesi mültecileri bir kez daha motive etmiş ve

bir an önce Türkiye'ye girme yönelimlerini güçlendirmiştir. Ülkemize Afganlıların yoğun bir şekilde gelmesinin en önemli sebeplerinden birisi de bu durumdur.

Üçüncü neden ise İran'da bulunan, 3 milyon civarındaki Afganlı mültecilerdir. İran, politik olarak hem Türkiye'ye hem de Avrupa'ya karşı mültecilere baskı yaparak bu durumu kullanmaya başlamıştır ve Avrupalılara yönelttiği "Türkiye'ye, Suriyeli mültecileri ülkelerinde tutmaları için para veriyorsunuz. Bizim ülkemizde de 3 milyon Afgan mülteci var. Bize neden para vermiyorsunuz?" söylemleriyle muhalif bir tutum sergilemektedir. Bu tutum yüzünden de İran'dan Türkiye'ye göç eden insanlar olmaktadır. Ancak kanaatim odur ki; temel sebep, Türkiye'nin Suriyeliler konusunda uyguladığı mülteci politikasının göçmenlere cazip gelmesidir. Durum böyle olunca; sadece Suriyelileri değil, Suriyeli olmayan göçmenleri de konuşmamız gerekmektedir.

9 Mayıs 2018 - İAÜ Halit Aydın Kampüsü

Suriyelilerin ülkelere dağılımına baktığımızdaysa; % 52'den fazla bir oranla en büyük bölümde ve birinci sırada Türkiye'nin, ikinci sırada ise Lübnan'ın yer aldığını görmekteyiz. O coğrafyayı tanıyanlar, Lübnan'ın durumunun çok kritik olduğunu gayet iyi bilmektedirler. Siyasi ve sosyal açıdan kırılmalı bir yapıda olan ve 4 milyonluk bir nüfusa sahip olan Lübnan'ın bir anda 1 milyonun üzerinde mülteci alması; kendisinin en büyük problemi haline gelmiştir. Bu yüzden, ülkelerinde mültecilerin kalmasına müsaade etmeyi istemediklerini çok net olarak ifade etmektedirler.

Mülteciler, artık dünyanın hemen hemen her yerinde siyasi meselelerin en önemli konusu olmaktadır. Avrupa'ya giden mültecilerin sayısına baktığımızda, yaklaşık 1 milyon civarında bir rakam ile karşılaşmaktayız. Bu mültecilerin 520 bine yakın bir bölümü, Almanya'da yaşamaktadır. Almanya, İsveç ile birlikte Avrupa'daki Suriyelilerin % 60'ını karşılamaktadır; fakat Avrupa'daki toplam mülteci sayısına bakıldığında ise komik bir tablo ortaya çıkmaktadır. AB'nin 28 üyesi bulunmaktadır ve üyeler içerisinde olan 19 ülkedeki toplam Suriyeli sayısı 43 bindir. Yalnızca 43 bin! Bu sayı çerçevesinde ülke başına 2 bin 300 kişi düşmesine rağmen, Avrupa'da inanılmaz bir tedirginlik vardır. Bu tutuma kıyasla, Türk toplumunun büyük bir fedakârlıkta bulunduğu hususunun altını mutlaka çizmek gerekmektedir.

Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı ile ilgili verilere en son baktığımda ise, 3 milyon 578 bin 246 sayısıyla karşılaşmıştım. Dolayısıyla bu oran diğer ülkelerde düşmesine rağmen, Türkiye'de yükselmeye devam etmektedir. Ülkemizde her gün, yaklaşık 1400 Suriyelinin yeni girişi kaydedilmektedir ve son sayının ne olduğunu kimse bilmemektedir. Sadece 2017'de, 580 bin yeni kişi ülkeye dahil edilmiştir. Son 3.5 ayda da Türkiye'de kaydedilen Suriyeli sayısı, 162 bin olmuştur. Bu hiç normal bir rakam değildir, fakat ülkeye sızarak girenlerin çok olması da kaydedilmeyen insanlar olduğunu göstermektedir. Kayıt süreci ise hâlâ devam etmektedir.

Bu döngüdeki bir başka faktör de, yeni doğan bebeklerdir. Türkiye'de yaklaşık olarak, günde 306 Suriyeli bebek doğmaktadır ve bu rakam 2017 yılına aittir. 2017 yılında Türkiye'de doğan toplam Suriyeli bebek sayısı, 111 bindir. Bu sayı 365'e bölüldüğünde, ortalama olarak 306 civarında bir orana ulaşılmaktadır ve bu sayı şu anda biraz daha yüksektir. Muhtemelen, biz bu toplantıyı yaparken, İstanbul'da en az 50 yahut 60 Suriyeli bebek doğmuş olacaktır. Bu sayısal veriler, geleceğimizi planlamamız için son derece büyük bir öneme sahiptir. Bunu, "Niye bebek yapıyorlar?" gibi bir tartışmaya katılmak adına söylemiyorum; geleceğin okulunu, öğretmenini, iş alanını, yaşanacak yerlerini, sağlık imkânlarını düşünmek ve bu çerçevede bir hazırlık yapmak gerektiği için dile getiriyorum.

Az evvel de bahsettiğim gibi 2011'de Türkiye'de toplam 58 bin olan Suriyeli sayısı, şu an inanılmaz bir biçimde artmaktadır. Tekraren söylüyorum ki; sadece Suriyeliler değil, sınırlarımızı kontrol edemediğimiz çok önemli bir delili olarak en az 1.5 milyon Suriyeli olmayan insan da Türkiye'ye göç etmektedir. Bu sayının yaklaşık 750 bini Türkiye'den kaçmış ve başka ülkelere geçmiştir ama diğerleri Türkiye'de kalmaya devam etmektedir. Dolayısıyla şu

an Türkiye’de kayıtlı olan sığınmacıların, son ve en iyimser sayısı, 4 milyonun üzerinde seyretmektedir. 2011’de 58 bin olan sayı, 2018’de 4 milyon 68 bin olmuştur ve Suriyeli sayısı, Türkiye nüfusunun % 5’ini aşan bir orana ulaşmıştır. Bu oran; yönetilmesi oldukça zor olan, bir akademisyen olarak beni düşündüren ve dehşete uğratan bir düzeydedir.

Türkiye’de toplam 4 milyonun üzerinde mülteci olmasına rağmen, hukuki anlamda yalnızca 33 kişi vardır. Yani bu sayı, şu an salondaki insanlardan bile daha azdır. Bugün Türkiye’de 3 milyon 500 bini aşkın Suriyelinin yanında 215 bin Iraklı, 225 bin Afgan, 35 bin İranlı mülteci barınmaktadır. Son sayının nereye varacağı henüz bilinmemekte ancak bu sayı bile haddinden fazla olduğu için politikaları belirleme bakımından bize gerekli verileri sunmaktadır.

Sürekli olarak ‘Suriyeli mülteci’ ifadesini kullanıyoruz; fakat buna da kısa bir açıklama getirmemiz gerekmektedir. Bir taraftan dünyada en fazla mülteci barındıran ülke olmakla övünmekteyiz, diğer taraftan da Türkiye’deki Suriyelilere kanunen ‘mülteci’ diyememekteyiz. Çünkü Türkiye’de sistem, ‘mültecilik’ kavramını dörde bölmüş durumdadır. Ülkemizde ‘mülteci’ ifadesi, 1951 Cenevre Antlaşması’na göre sadece Avrupa’dan gelen göçmenleri içermektedir; fakat bunun mantığı artık değişmiştir. Keza bu durum; vicdana da, ahlâkî normlara da uymamaktadır. İran’dan gelene “Mülteci değilsin!” deyip Romanya’dan gelene “Mültecinin.” demek tutarlı bir durum değildir.

İAÜ - Aydın Düşünce Platformu Toplantı Salonu

İkinci grupta ise ‘şartlı mülteciler’ bulunmaktadır ve bu insanlara; Irak, Afganistan, Pakistan gibi ülkelerden geldikleri için, ‘şartlı mülteci’ statüsü verilmektedir. Böylece şartlı mültecilere bir nevi; “Kendine ülke aramalısın ama

gidene kadar burada kalabilirsin.” denilmektedir. Dolayısıyla ikinci grupta yer alan, yani mülteci görünmeyen ama ülkesine giderse başına bir şey gelip eziyet edilecek, işkence görebilecek, öldürebilecek olan insanlara Türkiye’de kalma olanağı sağlanmaktadır. Üçüncü grup ise, ‘uluslararası koruma’ denilen grubu kapsamaktadır. Son grup olan dördüncü kategori, Suriyeliler için kullandığımız ‘geçici koruma’ alanını içermektedir. Geçici koruma kavramı, Balkan Savaşı sırasında Avrupa Birliği tarafından bulunmuştur. İnsanlar, bireyselden öte kitlesel bir göçle yaşadıkları yerden kaçıyor ve kriz çözüldüğünde geri dönebileceklerse onlara böyle bir statü verilmesinin daha uygun olduğu belirtilmiştir ve ülkemizde de bu kavram, Suriyeliler için kullanılmaktadır. Bir yere kadar doğru da yapılmıştır ancak ‘geçici koruma’ adı altında alınan Suriyelilerin ardından 7 yıl geçtikten sonra bu statünün bir anlamı kalmamıştır. Kısacası ülkemizde bu şekilde dörtlü bir sınıflandırma kullanılmaktadır.

Kendi fikrimce, Türkiye’de yaşayan Suriyeliler ve diğerleri için hem akademik dilde hem de medya dilinde ‘sığınmacı’ kelimesini kullanmak daha doğrudur. Çünkü ‘mültecilik’, vatandaşlık gibi bir statüdür. Bu açıdan ‘mülteci’ demek yanıltıcı olabilmektedir; günlük dilde mülteci kelimesi çok kullanılır ancak akademik ve sosyolojik açıdan doğru olan ‘sığınmacı’ kavramını kullanmaktır. Yoksa belirttiğim kavramsal çerçevede her şey kaybolabilmektedir. Mesela son dönemde Afganistan’dan ülkemize gelen insanlar mülteci sınıfında değil, ‘ekonomik göçmen’ kategorisindedir. Bu insanlar, Türkiye’ye iş istihdamı için göç etmektedir ancak onlara da ‘mülteci’ denilmektedir. Dolayısıyla da, bu kaotik kavram karmaşasına dikkat etmemiz gerekmektedir.

“Suriyeli sığınmacılar için dünyanın en liberal mülteci politikasını izledik.” demek isterdim; fakat Suriyelilerin ülkemizdeki ikametleri bile rastgele ve kendiliğinden gelişen bir dağılım şekliyle gerçekleşmiştir. İnsanlar, nerede yaşayacaklarına müdahalesiz karar vermişlerdir ve böylece Türkiye’nin her tarafına dağılmışlardır. Netice itibarıyla bugün, Suriyelilerin, Sinop, Edirne, Kars, Ankara illeri gibi birbirinden uzak ve bağımsız bölgelere yerleştiğini görebilmekteyiz.

Türk toplumuna nazaran Almanlar, Suriyeli sığınmacılar için ‘Königsteiner Schlüssel’ adlı sınırlandırma sistemini geliştirmişlerdir. Almanya, 16 eyaletinin ekonomik zenginliğine, büyüklüğüne, nüfus yapısına göre ‘kotalama sistemi’ yapmıştır ve bu kota her zaman geçerli olmaktadır. Böylece Almanya’da hangi eyalete kaç kişinin yerleşeceği en başından belli olmakta ve devlet mültecileri alıp dağıtmaktadır. Bu sistem ile mülteciler, ülkenin tamamına dengeli bir şekilde dağıtılmıştır. Doğal olarak bu insanların, ülke ekonomisinde nasıl değerlendirileceği ve okul sisteminin nasıl yürüyeceği de belirlenmiştir.

Türkiye’de ise durum tam tersi şekildedir. Nüfusu şu an 2 milyon olan Urfa iline 500 bin Suriyeli sığınmış durumdadır. Bu doğrultuda Suriyeli çocuklar için 220 yeni okul yapılması gerekmektedir ve Urfa, okul ile ilgili bir sürü sıkıntısı olan iller içerisinde yer almaktadır. Dolayısıyla dengeli bir dağıtım söz konusu olmadığında başka problemler de yaşanmaktadır. Bu problemlerden birisi de, mültecilerin iyi hizmet veren kentlere akın etmeye başlamasıdır. Almanya, kota sistemleriyle mültecilerin yaşamaya başladığı kentlere destek vermektedir. Ülkemizde ise mültecilerin yaşadığı bölgelere böyle bir destek sağlanmamaktadır. Kilis, 2011’de İller Bankası’ndan ne kadar para temin ediyorsa bugün yine aynı parayı almaktadır. Oysa Kilis, Suriyelilerin göçü nedeniyle nüfusundan daha fazla mülteci barındırmaktadır. Tüm bunlar yeniden düşünülmesi gereken sorunlardır.

Suriyeliler, kamplarda yaşayanlar da dahil olmak üzere Türkiye’nin her bölgesine yayılmış durumdadır. Neyse ki kamplarda yaşayanların oranı şu an % 5 civarındadır. Asıl üzerinde durulması gereken gerçek, bizimle birlikte yaşayan bu büyük kitlenin varlığıdır.

Sayılar; sosyolojik açıdan bakıldığında, her zaman her unsuru kapsayamayabilir. Örneğin mülteci sayısı en fazla olan il İstanbul’dur ancak bu il 15 milyonluk metropol bir kenttir. Sonuç itibarıyla sığınmacılar, İstanbul’a diğer iller kadar yük olmamaktadır. Hatay, Gaziantep, Urfa gibi bölge illerdeki mülteci yoğunluğu, % 20, % 25 gibi aşırı oranlara ulaşmış durumdadır. Kilis’teki oran ise % 100’ü aşmıştır ve bu sorunlara yönelik bir konsept geliştirilmesi, stratejik kararların alınması gerekmektedir. Fakat devlette böyle bir planlamanın ve kararlılığın olmadığı bilinmektedir. Bugüne kadar bu kargaşanın kazasız belasız gitmesinin temel sebebi; bürokratların gösterdiği üstün çaba ile Türk toplumunun olağanüstü dirayeti ve direncidir. Siyaset, bu sorunla yüzleşmeyip sığınmacılar meselesini ikincil bir konu olarak görmektedir; fakat stratejiyi geliştirecek olan siyasettir, Ankara’dır. Ankara, bu konuda o ciddi adımları hâlâ atamamıştır.

Demografik yapıya baktığımızda da okul çağında olan çocuk sayısının 1 milyon 70 bin olduğunu görmekteyiz. Bu çocukların eğitim alabilmesi için 1400 okul yapılmadığı ama önümüzdeki iki sene için AB parasıyla yapılması planlanan okul sayısı 215 ile sınırlıdır. Demografik yapıdaki başka bir gariplik; erkek ve kadın oranlarındaki eşitsizliktir; 100 Suriyeli kadına 134 Suriyeli erkeğin denk düşmesi, çarpık bir yapının göstergesidir. Lübnan’da ve Ürdün’de ise bu rakamlardan daha fazla kadının ve daha az erkeğin olması, demografik yapı açısından dengeli değildir. Ülkemizde erkek yoğunluklu olan Suriyeli kitlesini; istihdam, sosyal gerginlik ve ileride yaşanacak evlilikler bakımından da düşünmemiz gerekmektedir.

Bir siyaset bilimci olarak; Suriyeliler hakkında düşünülen, “Neden ülkeleri için savaşmıyorlar da buraya geliyorlar? Burada nargile içiyorlar ve geziyorlar; ama ülkelerinde savaşa gitmiyorlar!” söylemlerinin, Arap milliyetçiliğinin çok köksüz olmasıyla ilgili olduğunu tespit etmekteyim. Türk milliyetçiliği ideolojisinin, hatta Kürt milliyetçiliği ideolojisinin bile bir düzeni vardır. Araplar bu ideolojileri geliştiremediler. Mısır da, Suriye de, Irak da Arap; fakat aralarında hem bir birlik oluşturamadılar, hem de bir milliyetçilik duygusu geliştiremediler. Dolayısıyla Suriyeli gençlere “Ülkedeki savaş için ne düşünüyorsun?” diye sorduğumda; “Hocam, kimin için savaşayım? Esad için mi; yoksa Özgür Suriye Ordusu adında, içerisinde bin tane farklı örgüt barındıran bir yapı için mi?” cevabını vermektedirler. Anlaşılacağı üzere; burada olan gençlere, “Neden savaşa gitmiyorsunuz?” diye sormak da gereksiz olmaktadır. Çünkü bu durumun, hayatlarını kurtarma peşinde olan insanlar için bir anlamı yoktur. Suriye’ye geri dönen insanlar, yaşlılar ve hayattan fazla beklentisi olmayan kişiler olmaktadır. Genç erkekler ise belirttiğimiz hususlar doğrultusunda Türkiye’de kalmayı tercih etmektedirler.

İş istihdamı açısından, aktif çalışma nüfusundaki 2 milyon insanın tamamının işe girmesi düşük bir ihtimaldir ama en az yarısına çalışma alanı sağlanmalıdır. Şu an Türkiye’de 1 milyon civarında Suriyeli çalışmaktadır; ancak bu konu çok sancılıdır ve çok ciddi sıkıntılar yaratabilecek bir konudur.

Eğitim durumuna baktığımızda, Türkiye’de 600 bin Suriyeli çocuğun okula kayıt yaptırıldığını görmekteyiz. Ancak bu çocukların ne kadarının okula gittiğini, ne kadar devamlılık sağladıklarını ve ne kadar verimli eğitim aldıklarını da tespit etmemiz gerekmektedir. 600 bin öğrenciyi okutabilmek olağanüstü bir sayı ancak yeşil alanda görünen geçici eğitim merkezlerine 270 bin civarında çocuk gitmekte ve bu merkezler hâlâ Suriye müfredatına göre Arapça eğitim vermektedir. Türkçe eğitimin verilmesi hususu ise desteklenmiştir ancak eğitimin dilinin Arapça olması, Ankara’daki kararsızlığı göstermektedir. Dolayısıyla Suriyeli çocuklar, 7 yıl olmasına rağmen hâlâ Türk eğitim sistemine entegre edilememiştir.

Öte yandan Suriyeli sığınmacıların ülkemize girişleri esnasında yapılan kayıtlarda eğitim durumları sorulmakta ve bu kayıtlar neticesinde Suriyelilerin Türkiye ortalamasının çok altında bir eğitim seviyesinde oldukları görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda % 33’ten fazlasının okur-yazar olmadığı, % 13’ünün okula gitmediği ama okur-yazar olduğu bir tablo ile karşılaşılmaktadır. Geleceğimizi bu 3 milyon insanla paylaşacaksak, bu tablo da bizi fazlasıyla ilgilendirecektir. Bu düşük eğitim seviyesi; çocuk ölümleri, çok eşlilikler, çocuk evlilikleri, ekonomik üretim ve eğitime olan teşvik gibi birçok alana da yansacaktır.

Eğitim araştırmaları için yaptığımız ‘Suriyeli Üniversiteliler’ çalışmamızda, Suriyeli çocukların hemen hemen hepsinin ailesinden gelen bir üniversite geçmişi olduğu ortaya koyulmuştur. řu an ‘Kayıp Kuşaklar’ denilen okul çağındaki çocuklar ise, Türk okullarında sıkıntılar yaşamaktadır ve bu sorunlar toplumumuzu umutsuzluğa sürüklemektedir. Bu problemlerin çözümü adına yeni öğretmenlerin yetiştirilmesi ve bu öğretmenlerin çok daha zengin vasıflara sahip olmaları gerekmektedir. Ülkemize başka gelenekten, başka alfabe eğitiminden gelen çocuklara dil öğretebilecek, matematik öğretebilecek, fizik öğretebilecek ve mesleğine aşkla bağlı olan öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çocuklar, 5-6 ile 15-16 yaş aralığında olduğu için, eğitim politikaları bütün bu yaş aralığını kapsayacak şekilde düzenlenmelidir. Türkiye’deki Suriyeli öğrenci sayısını YÖK’ten öğrenemememiz sebebiyle etrafımızdaki insanlardan edindiğimiz son verilere göre, ülkemizde 20 bin 650 civarında üniversite öğrencisi yaşamaktadır.

Şahsen benim, Suriyelilerle beraber yaşayacağımız konusunda artık hiçbir kuşku kalmamıştır. Dolayısıyla verdiğimiz emeğin boşa gitmemesi adına üniversite mezunlarını ikna etmenin, koruyabilmenin ve onları Türkiye’de tutabilmenin yollarını bulmamız gerekmektedir. Fakat yaptığımız araştırma; üniversiteli öğrencilerin en az yarısının, okulları bitince Türkiye’yi terk edip gideceklerini göstermektedir. Çoğu insan, Suriyeli öğrencilere burs verilerek üniversitelere yerleştirildiğini düşünmektedir. Bu düşünce şekli de ciddi bir bilgi kirliliği sonucunda ortaya çıkmıştır ve düzgün bir iletişim stratejisi yoksa, bu bilgi kirliliğinin oluşması da son derece doğaldır. Suriyeli öğrencilerin yarısı, orada öğrenim gördüğu üniversiteyi bırakıp ülkemize göç eden insanları kapsamaktadır. Eczacılık okurken, mühendislik okurken, üniversite okurken gelen çocuklar sokakta kalmayacağına göre yatay geçişle üniversitelere alınmıştır ve diğer yarısı da Türkiye’de liseyi bitirip üniversiteye başlamıştır. Ayrıca bu çocuklar bizler için birer iletişim köprüsü ve rol model olacaktır. Dolayısıyla da onlar bizim geleceğimizdir ve onları korumamız gerekmektedir.

Burs konusu ise insanların uydurduğu bir yalandır. Bu konunun doğrusu; yaklaşık % 20’sinin YÖK’ten burs aldığı ve bu bursun da % 85’inin AB tarafından karşılandığıdır. Dolayısıyla “Bizim çocuklarımız bu kadar eziyet çekerken Suriyeli gençlerin hepsine burs veriyorlar. řu kadar bin lira para alıyorlar. Aldıkları bursla Türkiye’de her tarafta dolaşıyorlar.” söylemleri tamamen asılsızdır. Bu konuda doğru bilgilendirmeler yapılmalıdır ve bu çocukların Türkiye’yi terk etmemeleri için çalışılmalıdır.

Yeri gelmişken, sizlere somut bir örnek vereyim! İki sene önce Türkiye’de tıp hekimi Suriyeli sayısı 4500 iken, řu an bu sayı 1300’e düşmüş durumdadır. Bir

sene sonra konuştuğumuzda bu rakam 1000'in de altına düşecektir. Bu insanları kaçırmıyoruz ve "Hep İsveç'ten, Kanada'dan, Almanya'dan talepler oluyor ve buradaki hekimleri gelip götürüyorlar." düşüncesi ile rahatlığa kavuşuyoruz. Bu konuda kimse kimseyi kandırmamalıdır. Çünkü uçakla giden insanların sayısı oldukça az miktardadır. Gidenler, genelde ölümü göze alarak gitmektedir ve bu gidişlerinin sebepleri hakkında da kafa yormamız gerekmektedir.

Şu an ülkemizde kalan Suriyeli öğretim üyelerinin sayısı 300 civarındadır. Bu insanların 150'sinin doktora derecesi olmakla birlikte sadece 12'si profesör, 15'i doçent, bir kısmı eski unvanıyla yardımcı doçent, geri kalanı ise uzman, asistan vs. kadrolarındadır ve hemen hemen hepsi ilahiyatçıdır. İlahiyatçı olmaları sorun değil, başımızın üstünde yerleri var; fakat kimyacıların ve fizikçilerin ülkemizde neden kalmadığı sorusunun üzerine gidilmelidir. Bu noktada kendi politikasızlığımızı unutup; "O aldı götürdü, bu seçti götürdü." fikrini benimsemek, çok basitleştirilmiş bir argümandır.

Halk arasında "Afet yereldir." diye bir söz vardır ve bu kapsamda Suriyelilerle ilgili problemlerin bütün yükü de yerel yönetimlere kalmıştır. Biz istediğimiz kadar uzaktan ah, vah diyelim; afeti oradaki insanlar yaşamakta ve onunla yetkisiz bir şekilde mücadele etmektedirler. Yasalar; belediyelerin sadece vatandaşlara hizmet vereceğini, vatandaş olmayanlara hizmet verilmeyeceğini çok açık bir biçimde ifade etmektedir. İstanbul'da hizmetten kaçan belediyeler; insanları, "Bak orada daha iyi hizmet veriyorlar, oraya gidin!" direktifleriyle yönlendirmektedirler. Dolayısıyla iyi hizmet veren belediyelerin cezalandırıldığı sistem içerisindeki organizasyon eksikliğinin de, mutlaka giderilmesi gerekmektedir.

Prof. Dr. Murat ERDOĞAN

Suriyeliler için toplumdaki yanlış algılardan biri de, devletin verdiği parayla geçindikleri düşüncesidir. Araştırmamıza göre, Türk toplumunun % 80'i Suriyelilerin geçimlerini bu şekilde sağladıklarına inanmaktadır. Bizim öngörülerimize göre; Türkiye'deki çalışma hayatında, en az 1 milyon Suriyeli yer almaktadır. Dolayısıyla da "Ya dileniyorlar ya da para alıyorlar." kanaati yanlıştır. Bu insanlar ülkemizde bilfiil çalışmaktadır ve bu durum yadsınamaz bir gerçektir. Kayıt dışı çalıştıkları doğrudur ancak Türkiye ekonomisinin % 35'inin kayıt dışı olduğu da bilinen bir durumdur. Sonuç olarak Türkiye'deki işsizlik rakamları yüksek seviyelerde oldukça, bu insanların ucuz işçi olmaktan başka bir seçenekleri de kalmamaktadır. Maalesef vicdansızca büyük bir emek sömürüsü yapılmakta ve bu sömürünün bize ilerleyen zamanlarda çok kötü bir şekilde dönme ihtimali göz ardı edilmektedir. Olumsuz çalışma koşulları, kısa vadede kâr etmeyi ve üretimi artırmayı sağlarken; uzun vadede topluma öfke olarak geri dönme tehlikesini de içinde barındırmaktadır.

11 yaşındaki çocuğun "Türkiye'ye geldik çok kalabalıktı ama insan bulamadık." şeklindeki rap şarkısının sözleri her zaman hafızamda yer almaktadır. Suriyeli sığınmacılar hususunda, ülkemize alarak kucağımızı açtığımız ve doyurduğumuz fikriyle şekillenen garip bir rahatlık söz konusudur. Bu rahatlığın doğru olmadığına dair unutulmaması gereken bir gerçek ise, kitlesel göçlerde grubun kendi içine kapanarak bir süre sonra başına gelen her şeyi bulunduğu toplumun sebebi saymasıdır. Almanya'ya giden Türkler, Alman toplumundan; Fransa'daki Cezayirli, Fransızlardan nefret etmektedir. Bu yüzden mülteciler konusunda duyarlı olabilmek ve onların sesini duyabilmek bir hayli önemlidir.

Türkiye'de, maliyet konusu da çok tartışılmaktadır. Harcanılan paranın ne olduğu sorusu, maliyetten daha fazla önem verilmesi gereken konuların önüne geçmiştir. Paran varsa harcarsın fakat aldığın diğer riskler ne olacak? Siyasi risklere, ekonomi ve güvenlik risklerine; harcanan para konusundan daha fazla ehemmiyet gösterilmelidir. Ülke olarak bu riskleri planlayabilmemiz gerekmektedir. Yoksa maddî açıdan para harcanmaktadır; fakat para konusunda da başka bir sorun hâsıl olmaktadır. Devlet büyüklerinin, "Şu kadar para harcadık." demeleri yeterli olmamaktadır. Bu paraları ceplerinden harcamadıklarına göre, harcanan parayı kamuoyuna net bir şekilde ifade etmeleri gerekmektedir. Ne var ki bu konuda ciddi bir şeffaflık sorunu yaşanmaktadır. Toplum, neyin nereye harcadığını bilme hakkına sahiptir. Avrupalıların ya da BM'dekilerin açıkladığı söylemler, halkı ilgilendirmemektedir. İnsanlar, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak; kötü bir bilgilendirme politikası nedeniyle, yaşadıkları devletin hangi alanda ne kadar para harcadığına ulaşamamaktadırlar. Devlet; geleceğimizi paylaşacağımız insanların

kaçının T.C. vatandaşlığına alındığını, Türk halkıyla paylaşmak durumundadır. Bu durum ikili vatandaşlık olduğu için, toplum da bilgilendirilmelidir.

Suriyeli insanlara devlet tarafından 30 milyar harcandığı söylenmektedir. Oysa sadece sağlık hizmetleriyle ilgili bugüne kadar Suriyelilere verilen poliklinik hizmeti 35 milyonu, yapılan ameliyat sayısı 1.5 milyonu, yazılan reçete sayısı da 40 milyonu aşmıştır. Bu hizmetlerin tümü olağanüstü maliyet kalemleridir. İlkokulda okuyan bir Türk öğrencinin MEB'e yıllık maliyeti 3 bin Euro'dur, 600 bin ile 3 bin Euro çarpıldığında ise Suriyeli öğrencilerin ülkemizdeki maliyeti hesaplanmaktadır. Bu insanların ülkemizde yaşamasının ekonomik bir bedeli tabii ki vardır; ancak devletin direkt maliyetleriyle endirekt maliyetleri birbirinden ayrıdır. Dolayısıyla bu konuda ayrı bir hesaplama yapılmalıdır. Almanların yaptığı hesaba göre ise, bir mülteci tek başına yılda 15 bin Euro'ya mâl olmaktadır. Ülkemizde, Almanların Suriyelilere harcadığı gelir üzerinden hesap yapınca; 157 milyar Euro civarında bir maliyet çıkmaktadır. Kaldı ki bu rakam 6 ay öncesine aittir ve şu anki ekonomiye göre bu hesap 170 milyar Euro'yu bulmuştur. Almanya, bir mültecinin günde 41 Euro'ya mâl olduğunu söylemektedir. Bizim ülkemizde ise 3 milyar liranın pazarlığı yapıldığı için; günlük 20 Euro, hatta 20 de fazla, 10 Euro şeklinde düşünülerek hesap yapıldığında 50 milyar Euro civarında bir rakama ulaşılmaktadır. Yani hesaplama sisteminde bile, merkezî bir fonlama düzeni gerçekleştirilememiştir. Bu işin doğrudan içinde olan ve daha önce çalışma yapan kişilerin de bildiği gibi, Ankara bu durumun ciddiyetini fark edip bununla ilgili stratejik kararları hâlâ alamamıştır. Bu önlemsiz yaklaşım sonucunda bir dağınıklık içerisinde ilerlenerek, ne mâliyetimiz ne de bu konudaki stratejimiz belirlenmemektedir.

Konuşmamın son bölümünde, yaptığımız çalışmalardan grafikler sunarak sözlerimi tamamlamayı planlamaktayım. Daha önce ifade ettiğim gibi bu araştırma, Türkiye çapında yapılan ve her yıl tekrarlanması hedeflenen bir çalışmadır. Çalışma genelde Haziran-Temmuz ayları içerisinde yapılmakta, sonraki 3 ay içerisinde değerlendirilerek Kasım ayında ise açıklanmaktadır. Daha sonra bu çalışma, Nisan ayında kitap olarak basılmaktadır. Çalışma için 'Euro Barometre' araştırmasından esinlenen bir sistem geliştirilmiştir. Bu çalışmada yaş, siyasi parti, yaşanan bölge ve çalışma durumu bazındaki her şeyi karşılaştırabilecek veriler elde edilmektedir. 2015'te de dile getirdiğim gibi; ülkemizde sadece 58 bin mülteci varken, 2011 yılında bu sayı 4 milyon mülteciye ulaşmıştır ve toplum neredeyse hiçbir tepki vermemiştir. Bu, çok değerli ve çok kıymetli bir tutumdur. Bu tutum doğrultusunda, toplumsal kabul düzeyinin olağanüstü yüksek olduğu belirtilebilmektedir. Yalnız bu durumun kırılğan

olduğu unutulmamalıdır. Sn. Erbakan'a rahmet göndererek, bu tutumun kerhen bir kabul olduğunun ve bu kabulü tahammül olarak okumamız gerektiğinin farkında olunmalıdır. Tahammül ise sürdürülebilir bir şey değildir. Tahammülü kabule dönüştürmek için belirli politikalar gerekmektedir.

Önemli bir nokta da, Türk toplumunun Suriyelilere destek olmaya hazır olsa da birlikte yaşamaya ve kendi geleceğini paylaşma iradesini ortaya koymaya hazır görünmediğidir. Bu da gerçeklerin başka bir yönünü oluşturmaktadır. Gerçeklik derken akademik olarak yaptığımız bir çalışmanın verilerine dayanarak; "Bu kesinlikle böyledir!" diyemeyiz ama şu ana kadar elimizdeki bütün veriler bu sonuca çıkmaktadır. Dolayısıyla bu konudaki her türlü eleştirinize açık olduğumuzu da ayrıca belirtmek isterim.

2014 yılında yaptığımız çalışmada Türk toplumuna; "Suriyelilerle biz ne kadar tanıdığımız, kültürel olarak ne kadar aynıyız?" diye sordüğümüzde; % 70'i "Biz birbirimize benzemeyiz." demiştir ve bu sonuç bizi şaşkınlığa uğratmıştır. Aynı soruyu 4 sene sonra tekrar sordüğümüzde bu oran % 80'e yükselmiştir. "Biz birbirimize benzeriz." diyenlerin oranı ise % 7.8'dir. Bu oranlar, çok net bir şekilde bilinçli bir reddiyedir. Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis gibi sınır illerinde "Biz birbirimize benzemeyiz." diyenlerin oranı % 82'ye çıkmaktadır. Bu oran, İzmir'den ve Bursa'dan bile daha yüksektir. Bu bir tercih, bir algı ve bir sosyal mesafe meselesidir. Dolayısıyla siyasal parti bazında da çok benzer sonuçların çıktığını görmek mümkündür ve bu sonuçlar son derece önemlidir. Aynı soruya Suriyeliler % 56.8 oranıyla; "Biz birbirimize benzeriz." cevabını vermektedir. Yani Suriyeliler ile Türklerin geneli arasında bir fikir çatışması ve uyumsuzluk söz konusudur.

Aşılması gereken önemli konulardan birisi de 'ötekileştirme'dir. Her alanda görülen ötekileştirmeye karşı önlem almamız gerekmektedir. Çünkü Suriyeli mülteciler hakkındaki endişeler çok yüksek seviyededir. Suriyeliler politikasının ne kadar doğru olduğunu sordüğümüzde, Ak Partili insanlar bile % 45'lik bir oranla bu politikanın yanlış olduğunu söylemektedirler. CHP'de ve MHP'de ise bu oran daha yüksektir. Sınır illerde de politikaların yanlış olduğunu söyleyenlerin oranı % 71 civarındadır.

2014'te Türk toplumuna, en stratejik ölçeklerden birisi olan "Türkiye'deki Suriyeliler kalıcı mı?" sorusunu sordüğümüzde, insanların % 70'i "Suriyeliler gidiyorlar." diye düşünmüştür ya da buna inanmaya çalışmıştır. Aynı soruyu Türk toplumuna 2018'de yeniden sordüğümüzde, % 80'inin Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı olduğunu düşünmeye başladığı görülmüştür. Hemen ardından; "Madem kalacaklar, o zaman nerede yaşasınlar?" diye sordüğümüzde; "Tampon bölgeye gönderelim; onlara özel kent kuralım; sınır bölgesine gitsinler; mutlaka geri

gönderelim.” şeklinde cevaplar vermektedirler. Sadece % 15’i “Nerede istiyorlarsa orada yaşasınlar ya da Türk devleti onları yerleştirsin.” diye düşünmektedir.

Prof. Dr. Murat ERDOĞAN

Siyasal haklara dair sorduğumuz sorularda, “Vatandaşlık konusunda hiçbir siyasi hak verilmemelidir.” diyenlerin oranı % 85’tir. Siyasal partiler açısından bakıldığında da Ak Partililer % 77, CHP’liler % 94 oranlarında siyasi hakların verilmemesini savunmuştur. Vatandaşlığa destek ise % 7.7 civarındadır. Ben bir toplantıda kulak misafiri olarak 38 bin vatandaşlık verildiğini duymuştum ancak bu sayı 80 bine ulaşmış durumdadır. Buradaki sıkıntı, vatandaşlığın nitelikli insanlara verilmek istenmesi ama nitelikli insanların bulunamamasıdır. İlk araştırma yapılırken, 3.5 milyonluk büyük bir topluluktaki nitelikli insan sayısı yalnızca 12 bindi; 12 bin kişi ise aileleriyle birlikte 50 bini bulmaktaydı. Bazı nitelikli insanlar da, vatandaşlık almayı istememektedirler. Çünkü vatandaşlık alırlarsa başka ülkelere gitme olanaklarının kalmayacağını düşünmektedirler. Dolayısıyla bu süreç devam etmektedir ve dün İçişleri Bakanlığı’nda bu işi doğrudan yapan bir hanımefendiyle konuştuğumda, istatistik yaparken çok zorlandıklarını söylemiştir. Vatandaşlık verilen insanların büyük bölümünün ev hanımı olduğunu ve ev hanımı olarak kaydedildiklerinde başka türlü sorunlar çıkacağı için itiraz geldiğini de belirtmiştir.

İnsan insandır, bu konuda bir anlaşmazlık yoktur; fakat vatandaşlık politikasının nitelikli insanlara tanınacağı söylemi, bir yerde çöküp kalmıştır. Zaten nitelikli insanlar bulunamamaktadır. Bulunsa dahi T.C. vatandaşlığını almayı istememektedirler ve bu durum istemez seviyeyi aşağıya çekmektedir. Bana kalırsa, vatandaşlığın ilk başta Türkiye’de doğan çocuklara verilmesi gerekmektedir. Türkiye’de 335 binin üzerinde yeni doğan çocuk var ve bu çocuklar vatansız durumdadırlar. Bu da sürdürülebilir bir olgu değildir.

Suriyelilerin eğitim durumlarının tespiti için yaptığımız araştırmada; ‘okur-yazar’ olmayanların oranı, % 30 civarında çıkmıştır. Türkiye’de ise okur-yazar olmayan insanların ortalaması % 2-3 oranındadır. Bu rakamlar, nasıl bir durumla karşı karşıya kaldığımızı ve ne yapmamız gerektiğini göstermektedir.

İş hayatında ise, Suriyelilerin % 38’i çalıştığını söylemektedir ve bu oran 1.5 milyona denk gelmektedir. Bu insanların yaklaşık yarısı gündelik işlerde, yarısı ise düzenli ve maaşlı işlerde çalıştığını dile getirmiştir. Bu açıdan bakıldığında ekonomik uyum gerçekleşmiş durumdadır.

Suriyelilerin Türkiye’de en memnun kaldıkları alan, sağlık hizmetleridir; ancak onun dışındaki alanlardan çok şikâyetçidirler. En çok yakındıkları konu ise çalışma alanlarıdır. İş hayatında çalışma koşullarının kötü olduğunu, çok fazla sömürüye maruz kaldıklarını ve çok az para aldıklarını söylemektedirler.

Suriyelilerin ruhsal durumlarına dair değerlendirmelere bakıldığında ise, sığınmacıların yarısının Türkiye’de mutlu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ülkelerine geri dönme eğilimleri oldukça zayıflamıştır. Şayet araştırmamızda da % 80’inden fazlasının geri dönmeme eğilimi içerisinde olduğu görülmektedir. Çifte vatandaşlık isteyenlerin oranı ise % 60’ın üzerindedir.

İlk çalışmam olan, ‘Türkiye’deki Suriyelilerin Toplumsal Kabulü ve Uyum’ başlığındaki ‘kabul’ kelimesi için bir hayli azar işitmiştim ve o zamanlar ‘uyum’ kelimesine çok tepki gösterilmişti. Çünkü uyum, aynı zamanda kalıcılık demektir ve uyum politikası yaparsanız kalıcılığı özendirilmiş olursunuz. İnsanlara, dil öğretirseniz, iş bulursanız, ev verirsiniz buldukları yerde yaşamaya devam ederler. Birçok ülke de haklı olarak başlangıçta uyum politikası yapmak istemez. Almanya, Türklerle ilgili uyum politikalarına 80’li yıllarda başlamıştır. O zamana kadar geri dönecekleri düşünüldüğü için uyum politikası yapılmamıştır. Uyum politikasının içinde taşıdığı riski bilmekteyiz ama uyum politikası yapılmazsa ve bu konuda stratejik kararlar alınmazsa; zamanı, kuşakları, kaynakları ve huzuru kaybetmemiz olası olmaktadır. Dolayısıyla bir arada yaşamının iradesi,

net bir biçimde sağlanmalıdır. Bu konuyla ilgili Ankara'nın stratejik kararlar alması gerekmektedir. Bizlerin sürekli Suriyeliler ile ilgili konuşması bir anlam ifade etmemektedir ve mülteciler sürecin içerisine mutlaka dahil edilmelidir. Hak temelli bir sistem oluşturmamız ve veri odaklı politikalara yönelmemiz gerekmektedir. Uyum politikasının her ülkede geçerli bir standardı olmadığı için, Türkiye'nin koşullarına ve gelen kitlenin durumuna göre bize özgü bir model tasarlamalı ve planlamalıdır. Eğitim, sağlık, barınma, çalışma hakları ve güvenlik önemsenmeli; fakat tümüyle ilgili stratejik kararlılık sağlanmazsa bu olguları hayata geçirme şansımız kalmamaktadır.

Afrin Operasyonu gerçekleşmeden yakın bir zaman önce Ak Parti ile beraber yaptığımız Göç ve Uyum Sempozyumu'nda, uyum süreci net bir şekilde konuşulmuştur. Uyumun artık hükümet tarafından kabullenilen bir gerçeklik olduğu düşünülmüş; ancak operasyon başlayınca "Afrin Operasyonu sadece terörle mücadele için değil, Suriyelilerin evlerine dönmeleri için yapılıyor." denilmiştir. Hatta bazı söylemlerde "Göndereceğiz!" ifadesi de kullanılmıştır. Bu söylemler kullanıldığında bürokratların uyum için adım atma ihtimali ortadan kalkmaktadır. Çünkü kapsamlı uyum politikası yapılması için gerçeklerle yüzleşmek gerekir ve siyaset başka bir tutum içerisindeyse uyum politikasının yapılması mümkün olamaz.

Kendi huzurumuz, ortak geleceğimiz ve birlikte yaşadığımız insanların saygın bir hayata sahip olabilmesi için uyum politikasını uygulamamız gerekmektedir. Biz kalıcı olmalarını güçlendirmemek adına uyum politikası yapmazsak ve sorunları sürekli öteleysek, bu sorunların maliyetinin bize çok daha yüksek olacağı şüphesizdir. İlginiz için teşekkür eder; sorularınız varsa memnuniyetle cevap vermek isterim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Türk Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı, Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. Murat Erdoğan Hocamıza çok teşekkür ediyoruz. Konuyu bütün yönleriyle ele alarak manzarayı ortaya koydular, resmi çizdiler ve tabloyu oluşturdular. Böylece görsel olarak da konuyu incelemiştik. Öyle sanıyorum ki, söz alacak arkadaşlar bu

kadar bilgi ve veriden sonra; “Ne yapmalıyız?” sorusuyla ilgili kısma yönelirler. Bu doğrultuda mevcut problemlerin giderilmesi adına çözüme yönelik kısa konuşmaların yapılması faydalı olacaktır.

Prof. Dr. M. Saim YEPREM

Üniversitemizdeki yetkililerinin faaliyetlerimize karşı desteğini zikrederken ben yardımcımı unuttum fakat Murat Hocam nezaket babında bana hatırlattı. TARMER Müdür Yardımcımız Sn. Ayten Çalış Hanım, bu toplantının burada gerçekleşebilmesi için aylardan beri geceli gündüzlü bir çalışma gösterdi ve ben ona gerçekten minnettarım. Kendisi bu kadar ciddi bir tempoda yorulmasaydı muhtemelen bu toplantıyı gerçekleştirilemezdik. Üniversite yönetimimiz âciliyet arz eden farklı toplantılarda bulunmak durumunda oldukları için, bizi kendilerine vekil tayin ettiler. Bu açıdan biz, aynı zamanda üniversite yönetimini de temsil ediyoruz. Kendilerine teşekkürlerimi sunuyorum ve Ayten Hocama da hepinizin huzurunda tekrar teşekkür ediyorum.

Erol ERDOĞAN:
(Sosyolog - TARMER Dâimî Danışma Kurulu Üyesi)

Erol ERDOĞAN

Murat Hocama çok teşekkür ediyorum. “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile Suriyeli sığınmacılar arasında polis kayıtlarına yansıyan olaylara ve geri dönüşlere dair sayısal oranlar var mıdır?” Bu iki veriyi merak etmekteyim. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Murat ERDOĞAN:
(Türk Alman Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Bşk.
Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü)

Sayın Hocam, geçen hafta geri dönüş konusuyla ilgili Adana’da İçişleri Bakanlığı’nın bir toplantısında idim. Toplantıda özellikle Fırat Kalkanı ve Afrin Operasyonu sonrasında, 160 bin civarında Suriyelinin geri dönüş yaptığı ifade edildi. Bu oranı asıl sayı ile karşılaştırdığımızda ise çok yüksek olmadığını söyleyebiliriz.

Geçtiğimiz hafta Hürriyet Gazetesi’nde çıkan enteresan bir haberde; Suriye’ye giden bir adamın, eşini ve kardeşini İstanbul’da bıraktığı yazıyordu. Eşini neden bırakıp gittiği sorusunun cevabı karışıktır; fakat bu durum, önünde sonunda geri dönüş yapacağını göstergesidir. Bu geri dönüş, politik anlamda stratejik bir

konudur ve zaman zaman bu konunun gündeme gelmesi gelişen bu durumlarla bağlantılıdır. İnsanlardaki öfke ve daralma ise, bölgede çalışan kişiler tarafından görülmektedir ve bu daralma da ister istemez politikalara yansımaktadır.

Seçim döneminde olduğumuz için geri dönüş haberlerini daha çok duymaktayız ama bunların ne kadar gerçekçi olduğu ya da asıl resmi ne kadar değiştireceği tartışmalı bir durumdur. Ben Suriyelilerin ülkemizde kalacaklarını, 2014'ten beri sürekli ifade etmekteyim. Bu söylemi bu durumun iddiası için değil, dünyadaki örnekler ve Suriye'deki gidişat bunu gösterdiği için dile getirmekteyim. Suriye'de dünyanın en vahim savaşlarından birisi yaşanmış; ülke harabeye dönmüş, sadece sular, elektrikler, yollar tahrip olmamış, insanların zihin dünyaları da tahrip olmuştur.

Prof. Dr. Murat Erdoğan

Şu an Türkiye'deki sığınmacılar Suriye'ye geri döndüklerinde başka bir uyum süreciyle, başka bir reddiyeyle karşılaşacaklardır. Türkiye'de söylenen; "Nargile içiyorlar, sürekli geziyorlar." ifadelerini Suriye'dekiler de söylemektedir ve sığınmacılar ülkelerine döndüklerinde; "Biz burada savaştayken siz orada geziyordunuz, burada ne işiniz var?" zihniyetiyle karşılaşacaklardır. Mülteciler, Türkiye'de öyle ya da böyle bir şekilde iş bularak ve çocuklarını okula göndererek, yaşama alışma süreçlerini tamamlamış ve hayatlarını kurmuşlardır. 7 sene uzun bir zaman dilimidir ve zihinsel farklılıklar da ileride onların dönüşünü zorlaştıracaktır.

Suriye'nin geleceğini ise şu anda kimse öngörememektedir. “İranlılar ne yapacak? ABD'nin müdahalesi neye yol açacak? Rusların politikası ne kadar devam edecek? Türkiye, yeni bir operasyon yapacak mı?” gibi soruların hiçbirinin cevabı bilinmemektedir. Suriyeliler, sınır bölgesinde olsalardı ve kriz çabuk çözülsediyse geri dönebilirlerdi ancak olaylar bu şekilde gelişmedi. Böyle bir ortamda, zaten ülkesinden kaçmış insanların geri dönmesini beklemek bence hayal olmaktadır ve bu sebeple dönüşlerin sınırlı olacağı bellidir. Az önce söylediğim gibi, şu anki gündem doğrultusunda dönüş sayıları gelecektir fakat bu sayılar gelse de çok fazla bir şeyin değişmeyeceği ortadadır. Açıkçası Afrin Operasyonu sırasındaki söylemin daha çok politik anlamda insanları yatıştırılmaya yönelik bir söylem olduğunu, bunu söyleyenlerin de Suriyelilerin dönmeyeceğini bildiğini düşünmekteyim.

Diğer sorunuza cevaben; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ve Suriyelilerin suç oranları ile ilgili bugüne kadar yapılan bütün çalışmalarda kaymakamlarla ve vali yardımcılılarıyla özel toplantılarım oldu. Onlara da bu konuda konferanslar verdim. Hepsi Suriyelilerin suç oranlarının Türkiye ortalamasının altında olduğunu söylediler fakat bu bir kabullenme süreci olabilmektedir. Nitekim Almanya'ya giden Türklerin ilk 10 senedeki suça karışma oranları ile üçüncü 10 senedeki suça karışma oranlarını karşılaştırdığınızda aradaki farkı görebilirsiniz. Yani bu durum insanın doğasıyla ilgilidir. Suriyeli olması, Arap olması, Rus olması, Türk olması bir şeyi değiştirmemektedir. Eğitimlerinden kopmuş, travmalardan geçmiş, bütün hayatları yıkılmış, gittikleri ülkelerde ayrımcılığa uğramış ve onuru kırılmış her kitle; kendi içine kapanıp iç dünyasında başka çıkarımlar yapmaktadır. Dolayısıyla şu anki durumun gayet olumlu olduğunu söylemek mümkündür ama bu sürecin daha sonra başka bir şeye evrileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Sn. Emel Topçu Hanımefendi, sizin sorularınızı veya görüşlerinizi dinleyebiliriz.

Doç. Dr. Emel TOPÇU:
(Hasan Kalyoncu Üniversitesi Öğr. Üyesi
Göç Uzmanı)

Ben, öncelikle Afrin Operasyonu'ndan sonra Cumhurbaşkanımızın; "Suriyelileri geri göndereceğiz, orada güvenli bir ortam oluşturacağız." söylemleri üzerine 10 Nisan'da Washington Post'ta çıkan bir haber ile başlamak istiyorum. Haberin girişinde, Gaziantep'e giden muhabirlerin, bölgedeki gözlemlerini anlatan ve Suriyelilerin Türkiye'deki durumlarına olumlama yapan bir özet bulunmaktadır. Bu haber, Suriyelilerin Türkiye'ye gelerek kendilerine yeni bir hayat kurduklarını, çocuklarını evlendirdiklerini ve bu kadar yerleştikten sonra geri gönderilmelerinin yanlış olduğunu ifade eden eleştirel bir yazıdır. Dolayısıyla Suriyelilerin paniklediğini, geri dönmeyi istemediklerini ve bu durumun onların psikolojisini olumsuz etkilediğini belirten bir metin kaleme alınmıştır. Zaten Batı'nın politikası, her hal ve şartta bizi eleştirme üzerine kuruludur. Başta, iyi bir politika izlemeyip kapıları açtığımız ve bu insanlara gerekli imkânları sağlamadığımız için eleştirildik. Şimdi de Suriyelileri mutlu olmalarına rağmen Türkiye'den göndermeyi planladığımız için eleştirilmekteyiz.

Doç. Dr. Emel TOPÇU

Ben de sahada gözlem yapabilmek için geçtiğimiz Mart ayı içerisinde İsveç'te, Nisan ayı içerisinde de Polonya'da bulunarak sürekli Suriyelilerle ilgili görüşmeler yaptım ve geri bildirimler aldım. 8 milyon nüfusa sahip olan İsveç'te, şu an 150 binin üzerinde Suriyeli yaşamaktadır ve İsveçliler 150 bin Suriyeliyi

çok büyük bir oran olarak görmektedirler. “Bizim ülkemizde 3.5 milyon Suriyeli yaşıyor.” dediğimde ise; “Sizin nüfusunuz 80 milyon, bizim nüfusumuz sizinki kadar fazla değil.” diyerek savunmaya geçmişlerdir. Bu söylemlerinin üzerine 2 milyon nüfusa sahip olan Gaziantep ilimizde 500 bin ve 90 bin şehirli insanı olan Kilis ilimizde 120 bin Suriyelinin yaşadığını ifade etmişim.

Şu an Kilis’te kendi nüfusundan % 130 oranında daha fazla Suriyeli yaşamaktadır ve bu rakamlar hayrete şayandır. İsveç’tekiler, 150 bin Suriyeli ile nasıl baş edeceklerini düşünürken, Türkiye’de gerçekten olağanüstü bir performans sergilenmiştir ve bu toplum, büyük patlamalara mahal vermemiştir. Aynı göç, Avrupa’da ve özellikle bu dönemde olsaydı, çok büyük sosyal patlamalar meydana gelirdi. Nitekim dünyanın en gelişmiş ülkelerinden birisi olan 8 milyon nüfuslu İsveç, 150 bin Suriyeliyi bile çok çok fazla bulmaktadır. Bu arada yapılan bazı araştırmalar, İsveç’te yaşayan insanların sürekli yalnız ve mutsuz olduğunun altını çizmiştir. Bu araştırmanın neticesi paylaşıldığı sırada ise BM’nin mutluluk anketinde, mutlu ülkeler içerisinde beşinci sırada İsveç’in olduğu açıklanmıştır. İsveçli bireyler ise, BM’nin anketinde en mutlu ülkeler arasında olduklarını duyduklarında; “Madem BM öyle söylüyor, biz de bundan sonra mutluyuz.” diyerek dalga geçmişlerdir. Ben de İsveç’te kaldığım süre zarfında, refah seviyesi çok yüksek olmasına rağmen insanların yüzlerinde yalnızlığın ve kendini bir yere ait hissedememenin ifadesi olduğunu gözlemledim. Dolayısıyla çoğu kez anketlerin açıkladığı sonuçlar ile insanların hisleri farklı olabilmektedir. Bir İsveçli bile kendisini ülkesine ait hissetse dahi insan olarak elinden tutulmamış ve yalnız hissedebilmektedir.

Ben çalışmalarımnda, araştırma yöntemi seçerken nicel veri teknikleri bu gibi yüzeysel çıkarımlar verdiği için genellikle nitel araştırma yöntemlerini tercih etmekteyim. Çünkü nicel yöntemler, yüzeysel olarak durumu özetlerken; nitel araştırmalarda işin derinliğine inilebilmektedir. Bu doğrultuda, 2014 yılından beri Suriyelilerle yaptığım görüşmelerdeki ölçeklerden birisi olan “Avrupa’ya gitmek istiyor musunuz?” sorusuna % 80 oranında “Hayır.” cevabı verilmiş ve sebeplerine dair “Çünkü burada ezan okunuyor. Kıyafetlerimizle, yaşam şeklimizle kendimizi yabancı ve dışlanmış hissetmiyoruz.” şeklinde açıklamalar yapılmıştır.

2017 yılında Avrupa’daki bazı Suriyelilerle bir ay boyunca yaptığım seri görüşmelerde, İsviçre’deki Suriyelilerin özellikle çocukları konusunda çok büyük çelişkiler yaşadığını gördüm. Çocuklar, birdenbire Suriye’den İsviçre’ye göç etmiş olsalar da sisteme çok çabuk adapte olmuşlardır. Öğretmenler de Suriyeli çocukların hepsine; “Eğer ailenizden baskı görürseniz, bize telefon

açabilirsiniz. Biz, problemlerinizi çözeriz.” söylemleriyle yaklaşmaktadırlar. Örneğin, İsviçre’de soru cevap şeklinde konuşma yaptığım bir okulda, 15 yaşında Suriyeli bir kız vardı ve bu kız Almancası çok iyi olmamasına rağmen cesaretli bir şekilde sorulara sürekli cevap vermeye çalışmıştı. Konuşma sonrası, beni kaldığım yere bırakan hocaya “Çok atak bir kız, geleceği parlak.” dediğimde; bu kızın ailesinden çok baskı gördüğünü, dayak yediğini bunun için de okula müracaat ettiğini söylemişti. Dolayısıyla çocuklar ve gençler, İsviçreli genç kızlar gibi davranmaya çalışmakta ama ailelerinin standartları farklı olmaktadır. Bu farklı yaklaşımlar sonucunda aileler ve çocuklar yoğun bir şekilde çatışmaktadır. İsviçre yönetimiye bu olaylar doğrultusunda Suriyelilerin çocuklarını hızla ellerinden almaya başlamıştır. Türkiye’de Suriyelilerle yaptığım görüşmelerde de Avrupa’da çocuklarının ellerinden alındığı ve kendi kalitelerine uygun iş verilmediği konuları gündemdedir. Biz eğitilmiş insanları ülkemizden kaçırdık deniliyor ama o kaçanların hiçbiri Avrupa’da iş bulamamaktadır. Avrupa’daki Suriyeliler devletten yardım alarak geçinmektedirler ve bir süre sonra kendilerini kötü hissetmektedirler. Suriye’de başarılı bir avukat olan kadına, Almanya’da bir Alman beyefendinin kişisel bakım, ev temizliği ve alışveriş işleri verilmektedir. Bu avukat hanım, durumun kültürüne aykırı olduğunu ve yapamayacağını söylediği an yapılan yardımlar ilk önce % 30 oranında sonra % 70 oranında daha sonraysa tamamen kesilmektedir. Çalışıp entegre olmayan kişilere para verilmemektedir ve Almanya’daki Suriyelilerin yaşadığı hayatın özeti bu şekildedir.

Aidiyet hissi çok önemli bir kavramdır. Suriyeliler ilk etapta maddî kaygılarla Avrupa’ya gitmişlerdir fakat kendilerini oraya ait hissedememişlerdir. Bahsettiğim avukat kadın tekrar Türkiye’ye gelmeye çalışmaktadır. Benim son okuduğum raporların birinde de 10 bin Suriyelinin illegal yollarla tekrar Türkiye’ye gelmeye çalıştığı belirtilmektedir.

Avusturya’daki bir akıma göre, Suriyeli gençler özellikle yaşlı Avusturyalı kadınların cinsel isteklerini karşılamaktadır. Bu olaylarla ilgili bir gazeteci çalışma yapmıştır ve Suriye’de spor salonu olan o çocuklardan birisi; "Ben Suriye’de bir kişiydim. Burada sıfırlandım. Artık hayatımın hiçbir anlamı kalmadı. Çünkü yaşlı bir Avusturyalı kadının isteklerini yerine getirmekten başka yapabileceğim bir iş yok.” söylemleriyle bu duruma isyan etmiştir.

Sayılar, Türkiye’deki durumun çok kötü olduğunu gösterse de ülkemizdeki Suriyelilerin, Avrupa’daki sığınmacılardan çok daha iyi durumda olduğunu söylemem gerekmektedir.

Suriyeli sığınmacılar, Türkiye’de kalmaya devam edecekleri ve gitmeyecekleri için uyum çok önemli bir konu olmaktadır. Teoriler de özellikle 5 yıl sonra insanların yavaş yavaş kendilerini yaşadıkları yere ait hissettiklerini ve % 80 oranında gittikleri yerde kaldıklarını ifade etmektedir. Suriyeliler arasında, AB’nin Türkiye’ye yardım ettiğini fakat Türkiye’nin bu paraları kendileri için harcamadıklarına dair bir dedikodu yapılmaktadır ve bu zihniyet yüzünden içlerinde ülkemize karşı bir kırgınlık vardır. Dolayısıyla Türklerde Suriyelilere karşı bir ön yargı olduğu gibi, Suriyelilerde de Türklerle karşı bir ön yargı oluşmaktadır.

Elbette ki Suriyeli sığınmacılar konusunda çok büyük problemler vardır ve uyum konusunda daha doğru politikalar uygulamamız gerekmektedir. Fakat dünya çok çabuk değişmekte, Avrupa’nın uyguladığı politikalar da bazen dönüp kendilerini tekrar vurabilmektedir. Mesela 2000’li yıllarda Avrupa’da yetişmiş Türk gençleri, kendi kalitelerine uygun iş bulamadıkları için hızla Türkiye’ye geri dönüş yapmışlardır. Politikaların bazen nasıl geliştiği bilinmemektedir. Bizim yetiştirdiğimiz Suriyeliler, Avrupa’ya göç etseler de iş bulamayacaklardır. Bu neredeyse % 100 oranında kesin bir kanıdır. Bu bakımdan Avrupa’ya gitseler bile belirli bir süre sonra tekrar Türkiye’ye geleceklerdir.

Şahsen ben Türkiye’ye gelmelerini olumlu buluyorum. Çünkü çok kültürlülük, her zaman için ülkelerin daha ileriye gitmelerini sağlamaktadır. Yalnız, hocamın söylediklerinin de altını çizerek; Türkiye Cumhuriyeti olarak bir göç politikası oluşturmamız gerektiğini de savunuyorum.

Prof. Dr. Murat ERDOĞAN:
(Türk Alman Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bl. Bşk.
Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü)

Sayın Emel Hocam; bu konu hem uluslararası boyuta, hem siyasi boyuta, hem de insanî bir boyuta sahiptir. Suriye krizinin Türkiye’deki tartışmasında, bu siyasi boyutla insanî boyut iç içe geçmektedir. Muhalefet, sığınmacılar konusunda yaşananları iktidarın yaptığı bir hatanın sonucu olarak görmektedir. Dolayısıyla bu tutum, Suriyelilerle ilgili her sorunu iktidara bağlamanın vesilesi olmaktadır. İktidar da bu konuya; dünyada kimsenin bir şey yapmadığı, ama ülkemizde bir sürü şeyin yapıldığı ve artık bunun takdir edilmesi gerektiği kanaatiyle yaklaşmaktadır.

Bir siyaset bilimci ve göç uzmanı olarak benim derdim, huzurlu bir Türkiye'yi nasıl kuracağımızı bulabilmektir. Avrupa'daki ya da Japonya'daki uygulamalar ile bu huzur sağlanamamaktadır. Yurtdışındaki bu uygulamaları ben gözlemliyorum, zaten gözlemleyeceğiz; ama beni ilgilendiren, kendi ülkemizin hangi reaksiyonlarla ve hangi politikalarla hareket etmesi gerektiğidir. Kendimizi anlatma çabasına girince, başka ülkelerdeki sorunlar gözümüze batmaya başlamaktadır. Dolayısıyla eleştirel bakılacaksa; bırakın Suriyelileri, sadece Türklerle ilgili bile saatlerce açıklama yapabilecek alt yapıya sahibiz.

Ben üniversitede görev yapıyorum ve kendi hükümetime nerede hata yapıldığını söylemekle yükümlü olduğumu düşünüyorum. Bu ülkede bunun için profesörüm. Bu konuda da alingan olmanın lüzumu yoktur. Türkiye tarihinde görmediğimiz bir olay yaşamaktayız ve bu durumun bir formülü de bulunmamaktadır. Onun için burada yaptığımız eleştirileri diğer ülkelerle karşılaştırmak, bana anlamlı gelmemektedir. Onlara yöneltmemiz gereken eleştirileri tabii ki yöneltebilmeliyiz. Bu apayrı bir durum ama beni huzurlu bir Türkiye ilgilendirmektedir. O huzurlu Türkiye için de ayaklarımızın daha fazla yere basması, daha çok veri toplamamız ve onlarla ilgili analizler yapmamız gerekmektedir. Uygulama konusunda ise bu konulara politikacılar karar vermelidir.

Doç. Dr. Emel TOPÇU:
(Hasan Kalyoncu Üniversitesi Öğr. Üyesi
Göç Uzmanı)

Bir ekleme yapmak isterim. Ben Avrupa'da tanık olduklarımı, sığınmacı olaylarının başka boyutlarını da gündeme getirmek için açıklamak durumundaydım. Çünkü uygulanan politikalar Türkiye'yi etkilemekte ve o insanlar tekrar Türkiye'ye göç etmektedir. Bu doğrultuda o ülkelerin politikalarına bakılması doğru olmalıdır. Göçmenler, Avrupa'da kendilerini oraya ait hissedemedikleri ve rahat edemedikleri sürece gözleri ya da bir ayakları Türkiye'de olacaktır. Bizim de bu meseleleri hesaplamamız gerekmektedir.

Tabii ki ülkemizde uygulanacak olan gerçek bir göç politikası oluşturulmalıdır. Şu ana kadar bir göç politikası uygulanamamıştır. 1934'te çıkan iskân politikasının, 2005 yılında hemen hemen aynısı yapılmıştır. 2013 yılında çıkardığımız geçici koruma kanunu da gerçek bir uyum politikası ve göç politikası değildir. Yani biz hâlâ gerçek bir göç politikası oluşturamadık. Bir an evvel bu politikayı oluşturmamız gerekmektedir.

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Teşekkür ederiz hocam. Ben de Murat Hocamın görüşüne bir ilave yapmak isterim... Yıllardan beri yaptığımız iş eleştiri yapmak, problemlerin toplumdaki manzaralarını çeşitli yönleriyle ortaya koymak ve şikâyet etmektir; ancak özellikle çalıştayların anlamı, sorunların nasıl çözüleceğine dair fikir oluşturmayı sağlamaktır. Buradaki herkes konunun uzmanıdır ve olayı yakinen bilen kişilerdir. Kaldı ki, Türkiye’de bu realiteyi bilmeyen kalmamıştır. Suriyeliler konusu, bütün detaylarıyla bilinmektedir.

Ayrıca hocamın biraz önce söylediği söze de temas etmek isterim. Hükümete problemleri, “Şurada başarısızsınız. Eksik politikanız var. Bu kısım arızalıdır.” şeklinde ifade etmenin bana göre yeterliliği yoktur. Bu sorunlar için bir model ortaya koyularak çözüm önerisi teklif edilmelidir. “Bunların düzeltilmesi için şunların yapılması lazım.” gibi somut önerilerde bulunulmalıdır. Böyle bir model oluşturabildiğiniz takdirde eleştiriniz yapıcı olur. Aksi hâlde eleştiri sadece yıkar ve ortaya bir veri de koyulmamış olur. Onun için biz çalıştaylarda bir sunucunun problemi ortaya koymasını istemekteyiz. Murat Hoca da problemleri yeterince net bir biçimde ortaya koymuştur. Artık onun üzerine, “Şurada da şöyle bir örnek var, burada da böyle bir örnek var!” diye anlatmak; süreci tekrara götürmektedir. Dolayısıyla da bu tarz mükerrer durum tespitlerinden ziyade konunun çözümü yönelik net önerilerde bulunmamızın, konuyu daha zengin bir boyuta doğru sevk edeceği kanaatindeyim. İnşallah bundan sonraki konuşmacılarımız, söylemlerini bu çerçevede dile getirirlerse zannederim daha fazla verim alırız.

Suriyeli Hanımefendi, Khloud Hanım; buyurun...

Khlood SAKA:
(Suriye Asıllı Eğitimci)

Merhaba, ben Türkiye’de edebiyat öğretmeniyim. İstanbul Yeşilpınar’da Farkındayız Yaşam Merkezi’nde Suriyeli çocuklar ile Türk çocukların kaynaşması adına çeşitli sosyal projeler yürütmekteyim.

Suriye’de eğitimin kıymetinin bilinmemesi, eğitim seviyesinin düşük olması ve okur-yazar olmayan insanın çok olması açısından; Türk okullarında kaynaşma olması önemli olmaktadır. Bizler, Türkiye’de eğitim seviyesini yükseltmeyi ve geliştirmeyi istemekteyiz. Bu yüzden Suriyeli çocuklara ve annelerine devamlı eğitim vermemiz gerekmektedir.

Khlood SAKA

Merkezimizde ise çok fazla problemle karşılaşmaktayız. Bunlardan biri, 7 yıldır geçici öğrenme merkezlerinde eğitim dilinin Arapça olmasıdır. Bu sistem içerisinde çocuklarımız geride kalarak Türkçe öğrenemedikleri için, akranlarıyla kaynaşamamaktadırlar. Sürekli olarak Arapça eğitimin biteceği söylenmektedir; fakat çocuklarımız da, okuyabilmek için sene kaybı yaşamışlardır. Bu yüzden herkesin, bu konuya önem vermesi ve duyarlı olması gerekmektedir. Suriyeli çocuklarımıza yönelik olarak, Türkçe öğretimini amaçlayan kurslar açılmalıdır. Türk okullarına giden Suriyeli çocuklar, Türkçe bilmedikleri için çok zorlanmaktadırlar ve arkadaşlık kuramadıkları için kaynaşma sürecini de yaşayamamaktadırlar. Veliler, çocuklarının Suriyelilerle konuşmalarını istemedikleri için; Suriyeli çocuklar sınıflarda sıkıntı çekmektedirler. Suriyeli çocuklar, bu sistem yüzünden Türkçe eğitiminden başka bir ders alabilecek duruma gelememektedirler. Matematik ve diğer derslerin eğitimini almadıkları için diğer çocuklardan geri kalmaktadırlar. Bu nedenlerden dolayı Suriyeli çocuklar eğitim konusunda sürekli sorun yaşamaktadırlar.

Bizler, çocuklarımızın Türk okullarında okumalarını, düzgün bir eğitime sahip olmalarını ve yavaş yavaş kendilerine hayat kurabilmelerini istemekteyiz. Bu savaşta, çocukların hiçbir suçu yoktur ve bu nedenle Suriyeli çocukları dışlayan ailelerin fikirleri ve tutumları yanlıştır. Bu tutumun değiştirilmesi gerekmektedir. Suriyeli çocukların Türk çocuklarla birlikte okuması ve eğitim konusunda onlara destek olunması çok önemlidir. Söyleyeceklerim bu kadar. Teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Suriyeli Khloud Hanım, taleplerini yaşantısından hareketle bildirdi. Evet, Avukat Uğur Yıldırım Bey, buyurun...

Av. Uğur YILDIRIM:
(Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkanı)

Ben, öncelikle bu çalışmayı yapabilmek için epey emek sarf eden TARMER Müdür Yrd. Aytan Çalış Hanım'a gerçekten çok teşekkür ediyorum. Henüz hep beraberken, en azından tüm hâzirûn ile bu hissiyatı paylaşabilmek adına söz almak istedim.

Buradaki herkesin sosyal yaşamında ve çalışma hayatında tanık olduğu olaylar, sığınmacılarla ilgili sorunların ne denli fazla olduğunu göstermektedir. Bu sorunları aşmak için kendi çabalarımızla yaptığımız eylemler yeterli olmamaktadır.

Av. Uğur YILDIRIM

Dün Ankara'da, Cumhurbaşkanlığı, Adalet Bakanlığı ve diğer mercilerle yaptığımız görüşmelerde; her zaman karşımıza çıkan sorunu tekrar deneyimlemiş olduk. Bu sorun, Türkiye'de göç politikasına karar veren siyasi mekanizmaların olmamasından, bu politikaya kafa yorup uygulayacak insanların yoksunluğundan kaynaklanmaktadır. Üç gün önce de Afganistan başkonsolosluğundan bir heyetle görüşmüştük ve bu görüşme esnasında da Afganistan'da Göç Bakanlığı olduğunu öğrendik. Yoğun bir şekilde dışarıya göç veren Afganistan'ın bile kendi göç bakanlığı varken, Türkiye'de göç olayları bürokratlara terk edilmiş durumdadır. Hâl böyle iken bir problem iletildiğinde ve öneride bulunulduğunda, muhataplarımızın öncelikli işleri ve esas kaygıları göç olayları olmamaktadır. İlgili merci olan göç idaresiyle konuştuğumuzda, söylenenleri uygulamada ve ritüeli devam ettirebilmede, bürokraside ya da daha farklı makamlarda sıkıntılar yaşandığı söylenmiştir. Sorunların çözümü için, sivil toplum kuruluşları ve akademik camia, göç olaylarında yaşanan problemleri çok daha fazla dile getirmeli ve gerekli açılımları yapmalıdır. Bu sorunları aşmak için bazı adımlar atılmakta ancak bunları temelde aşabilecek kurumsallaşma sağlanamamaktadır. Belki de sorunların sırlanmasında göç olaylarını en tepeye koyarak öncelik vermemiz gerekmektedir. Çünkü bana bireysel veya dernek anlamında sorulursa, birçok sorunu dile getirebilmekteyim; ama en tepeye göç politikasını belirleyen siyasi bir karşılığın bulunmayışını koymaktayım. Bu söylemimizi de tekrar dile getirmek istedim, teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Uğur Bey, bu konudaki önerileriniz nedir? Örneğin göç politikasını belirleyebilecek, üst seviyede bir kuruluş mu öneriyorsunuz?

Av. Uğur YILDIRIM:
(Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkanı)

Tabii ki böyle bir kuruluş olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü Türkiye’de Göç Bakanlığı başta olmak üzere, göç meselesinin veya mülteci meselesinin siyasi olarak bir karşılığı yoktur. Bürokratik olarak İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü var, fakat herhangi bir yöne evrilmesi ve çevrilmesi mümkün değildir. Hatta teknik olarak mültecilerden bahsediyorsak; Doğu Türkistanlıları, Çeçenleri, Mısırlıları veya diğer Suriye politikalarını değerlendirdiğimizde nasıl bir çıktı istendiği, kime ne olarak bakıldığı, meselenin ne şekilde görüldüğü ve bununla ilgili ilerleyen hedeflerin neler olduğu da saptanmalıdır. Mültecilerin eğitimlerini ve belli riskleri göz önüne alabilecek, yarın bir gün Türkiye’deki Suriye toplumunun evirilişiyile ilgili siyasi olarak da bedel ödeyecek insanlar, bu durumlarla ilgili bir politika üretmemektedirler ve günü geçiştirerek âni kurtarma peşindedirler. En azından bu doğrultuda silkelenip, durumun farkını ortaya koymamız gerekmektedir. Çünkü önünde sonunda sığınmacı olayları politikalara yansiyacaktır. Bugün Mısır’dan gelen bir mültecinin siyasi anlamda terörist ya da ülkeye sığınmış bir mülteci olduğuna veya bir Çeçen’in, bir Doğu Türkistanlı’nın ne olduğuna da teknik anlamda siyaseten karar verilmektedir. Ancak şu anda bu konuda çok büyük belirsizlikler bulunmaktadır.

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Teşekkürler, acaba bu konuda İstanbul İl Göç Müdürümüz Hüseyin Beyin bir katkısı olur mu? Beş dakikalık bir zaman içerisinde lütfedebilir misiniz?

Hüseyin ELGÖRMÜŞ:
(İstanbul İl Göç Müdürü)

Hüseyin ELGÖRMÜŞ

Kıymetli hocalarıma ve değerli katılımcılara çok teşekkür ediyorum. TARMER Müdür Yrd. Ayten Çalış Hanım'a da ayrıca teşekkür ediyorum. Sağ olsunlar kendileri ciddi gayretler sarf ettiler.

Kıymetli hocalarım, değerli katılımcılar...

Az önce Uğur Bey politika konusuna giriş yaparak genel tabloyu resmetmiştir. Bizler de genel politikanın yanı sıra illere kadar indirgenmiş politikaların oluşturulması gerektiğine inanmaktayız. Aslına bakarsanız bütün işin başı bu noktadır. Politikalar açısından ne yapılacağı konusunda temel bir kararın olması, hangi metotla hızlanılacağı konusunda fayda sağlamaktadır. Yalnız politika meselesiyle alakalı iki durum bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi göç politikaları kuruludur ve ülkemizdeki göç politikaları kurulu, bakanların ve bakanlık müsteşarlarının katılımıyla toplantılar yapmaktadır. Bu toplantılarda yabancılarla alakalı genel kararlar alınmaktadır ve taşra teşkilatları da bunlara uygun olarak hizmet vermektedir. Aslında Uğur Bey, bence orada alınan politik kararların sorunları gidermeye olan etkisini ve faydasını tartışmaktadır. Bazı kararlar alınabilmekte fakat o kararların istenilen karar olup olmadığına veyahut istenilen kararların alınıp alınmadığına dair endişeler olmaktadır.

Meseleye politik yaklaşmak hayati bir öneme sahiptir. Bugün ‘geçici koruma’ adı altındaki bireyler ile diğer uyruklardan ülkemize gelen yabancılar için nasıl hizmetler üretileceğine dair çözümlere, mutlaka gruplar halinde kümeler oluşturularak karar verilmelidir. Bu küme anlayışının ihtiyaç kadar küme oluşturulmama gibi yanlış bir tutumu vardır. Kümeler oluşturularak birçok ihtiyaç sahibi aynı torba içerisinde değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Bu durum, geçici koruma kapsamındakiler için de diğer uyruktaki yabancılar için de böyledir. Aslında biz, meselenin bireysel olduğunu bilmekteyiz. Bir grup yaklaşımı mevcuttur ancak gruplardaki her bir fert için bireysel sorunlar bulunmaktadır. Bireysel sorunların halledilmesiyle alakalı da birtakım mevzuatlar oluşturulmuştur. Bu noktada da mevzuat okuma teknikleri devreye girmektedir. Ben mevzuata “Yapılmasına mani bir durum var mı?” diye bakarken; başka bir bürokrat ya da memur arkadaş, “Yapılmasını emreden bir durum var mı?” diye bakmaktadır. Bu mevzuat okuma tekniği de işlerin hızlandırılmasına veya ağırlaştırılmasına direkt etki etmektedir.

Göç konusunda değerli çalışmalar yapan Prof. Dr. Murat Erdoğan Hoca’nın sunumlarını, daha önce hayranlıkla izlemiştim. Ben de İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü olarak, yaptığımız işlerle alakalı ufak tefek bilgiler vereceğim. İstanbul İl Göç İdaresi şu anda güncellemeyle meşgul olmaktadır. 550 bin küsur geçici koruma adı altında yabancılarımız vardır ve bunun 350 bine yakını şu anda güncellenmiş durumdadır. Onlarla alakalı detaylı bilgiye sahip olmaktayız. Çünkü detaylı bilgiye sahip olmadan bir planlama yapmak mümkün olmamaktadır. Hocam bu durumu, farklı oturumlarda birçok kez ifade etmiştir. Bütün çalışmalar da, bir strateji belirlenebilsin ve bir program uygulanabilsin diye bu işin detaylandırılmasına yöneliktir. İlerleyen dönem içerisinde bunların tamamlanmasını arzu etmekteyiz. Ayrıca İstanbul ile alakalı diğer illere nazaran farklı uygulamalar şekillenmiştir. Onları da ikinci oturumda detaylı bir şekilde paylaşacağım. Çok teşekkür ediyorum...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Sayın müdürümüze ben de teşekkür ediyorum. Şimdi son konuşmayı yapacak olan, Anadolu Platformu Başkanı Turgay Aldemir Bey’i dinliyoruz...

Turgay ALDEMİR:
(Anadolu Platformu Bşk.)

Ben de üniversitenizin bu daveti için teşekkür ediyorum. Yalnız bir sitemimi de bildirmek isterim. Tarihte az şahit olunan ve 7 yıldır süren böyle bir soykırımı üniversitelerimizin bu kadar geç değinmesini anlayamamaktayım. Batılı birçok üniversitenin alanda ayrıştırıcı, ötekileştirici ve “Nerede bir aykırılık buluyoruz?” diye yaptığı yüzlerce araştırmadan sonra, Türkiye’deki üniversiteler yeni yeni bu sorunlara dair çalışmalar yürütmektedir. Ki biz bu meseleleri; Türkiye’nin kanayan yarası olan Kürt meselesinde, Alevî meselesinde ve farklı meselelerde de deneyimlemiştik. Bu yüzden bir toplumun entelektüel aklının; o toplumunun halkının, sokaklarının yüreğinde yaşadığı meselelere çok daha duyarlı davranması gerektiğine inanmaktayım.

Murat Hocamla birlikte, farklı alanlarda beraber çalışmalar yürütmüştük. Kendisi burada da detaylı bir sunum yaptı. Ben sunumun birçok verisini not aldım ama bu sunumu biraz olumsuz ve pesimist buldum doğrusu. Evet, gerçekten bir siyasi proje yok; fakat 3.5-4 milyon insanı bağrına basan bir millet var. Bu milletin kurumları, siyaseti, bürokrasisi ve elbette ki sorunları var. Bu sorunların büyüklüğü karşısında adeta hayatta kalmaya çalışıyoruz; ama çözümü bulacak yapıyı çok fazla hırpaladığımız zaman da oradan bir sonuç çıkması olası değildir. Bunun için çıkışı da bir anlamda bu sorunu yaşayanlar olarak görmemiz gerekmektedir.

Turgay ALDEMİR

Diğer taraftan özellikle bu coğrafyada, 100 yıldır bu sorunların nedeni olan emperyalist ülkelerin kavramsal yaklaşımlarıyla ve kendi bölgelerindeki sahaya dönük

uygulamalarıyla meseleye çözüm aramamız da çok büyük paradoks olmaktadır. Zaten onların etraflarına ördükleri duvarlara ve bu toprakları sömürmelerine neden olan unsurlar; bu göç hareketlerini, bu savaşları tetiklemektedir. Bunun için, öncelikle bize ait olan, insanlık tarihiyle eş zamanlı gelişmiş ‘göç’ kavramı; sadece Batının birkaç yüzyıllık geçmişiyle ortaya çıkmış bir mesele değildir. Bu durum tarihimizde var olan, “Komşusu açken tok yatan bizden değildir.” düsturuyla meseleyi mayalayan kadim bir anlayıştır. Biz bunu ‘ensar-muhacir’ kardeşliğinde her açıdan yaşamış, görmüş bir toplumuz. Bu sebeple, meseledeki coğrafyanın merkez ülkesi olarak kendi kavramlarımızla konuşmamız; fakat uluslararası alanda da herkese anlatmanın gayretine girmemiz gerekmektedir. Bu açıdan ilk meselemizin, ‘kavramsallaştırma’ ile başlaması gerektiğini düşünmekteyim.

Mesela ben sığınmacı ya da mülteci olsaydım, bu kavramlardan incinirdim! Burada karşımızdakinin insan olduğunu, bu insanın ihtiyaçlarının da bizimle aynı özellikleri taşıdığını, meseleyi konuşurken de Suriyelilerin bu meselenin öznesi olduğunu hiçbir zaman unutmamamız gerekmektedir. Zira onları özne olmanın aşağısına düşürdüğümüz her yaklaşım, bu meseleyi ve bizi başka bir yere taşıyacaktır.

Buradaki amaç, Suriyelilerin veya göç meselesine muhatap olanların DNA’sını yaşatmak değildir. Onların yaşamını, kültürünü ve örfünü; göç yolunda kaybettikleriyle beraber var olacak şekilde sağlamaktır. O yüzden de ecdadımız, göç yollarına kervansaraylar yapmış ve o insanların yaşamlarını, ibadetlerini korumuştur. İşte biz de sahada bunlara dair çalışmalar yürütmekteyiz. Murat Hocam az evvel bir çocuğun şarkısından bahsetti. Bu çocuğa o cümleleri kimin söyletiğine de bakmamız lazım! Çünkü biz, o sözleri hak etmiyoruz.

Bir gece saat 01:00 civarında, yaşadığım yerdeki çocuk parkına bir grup Suriyelinin geldiğini duymuştum. Ailemle birlikte parka gittiğimizde; bizden erken davranan, biri yaşlı biri genç iki ailenin birbirleriyle kavga ettiklerine kendi gözümüzle şahit olmuştuk. Çoğu çocuk 8-9 kişiyi, “Ben götüreceğim.” kavgasıydı bu! İşte bu konukseverlik ve hayırseverlik önemlidir; bu bir sosyal olgu olarak devam etmektedir.

Elbette ki bu durumların hukuk normuna dönüşmesini ben de istemekteyim. Zira buradaki konukseverlik, STK’ları da kapsamaktadır. Türk STK’ları, konukseverlik alanında olağanüstü bir çaba sergilemiştir. Bir taraftan biz bunları yaparken; akademik camianın bu işi tez konusu, araştırma konusu yapmamasını ve Türk STK’larının serencamının doğru dürüst incelenerek dünyaya duyurulmamasını da büyük bir kayıp olarak görmekteyim.

Ülkemiz; iyilik üretme konusunda, dünyada birinci olmaktadır. Bu bizim sosyal ve beşerî sermayemizdir. Hayırseverlik ise milletimize ait bir kültür ve gendir. Bu özellik, bizi her dönem farklı yapandır. Millet kavramını anarken, bir şekilde birilerinin çizdiği sınırların dışında kalanları 'öteki' göremeyiz. Bunlar ulus devlet sınırlarıdır ve bu sınırları biz çizmedik. Gaziantep ilimizde bir köy ikiye bölünmüş; köyün yarısı bir tarafta, diğer yarısı ise başka bir tarafta kalmıştır. Ben diğer tarafta kalan köylüleri nasıl öteki görebilirim ki! Bu sınırı kim çizdi, niye çizdi?

İslam dünyasının birçok coğrafyasında; vatan tasavvurunun başkentinin, Anadolu olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla da burada yaşamının sorumluluğuyla cümle kurmamız, meselelere bu zihniyetle yaklaşmamız gerekmektedir. Devlet de bu normlarla hareket etmelidir. Bunun için öncelikle bir 'Göç Bakanlığı' nın oluşturulması ve meseleye kendi târihî birikimimizle, kültürel zenginliğimizle yaklaşılması gerekmektedir. Zaten bu işin çadır kentlerde yürütülemeyeceği, % 5-6 civarında bir oranla aşikârdır. Millet, bunların dışındaki herkesi bağrına basmış durumdadır; fakat bürokrasi, büyük oranda çadır kentlerle uğraşmaktadır.

Yakın zaman içerisinde sığınmacıların durumları göç müdürlüklerine devredilmiştir; ancak meselemizi sürekli yeni aktörlere anlatmak zorunda kalmamız bizi üzmektedir. Bu durum, hem bu bürokraside hem de siyasette böyledir. Derdimizi anlattığımız kişi tam konuyu anladığı zaman, bürokrat veya bakan değişimi olmaktadır. Bakın! Bölgede mücadelesini sürdüren Esad ve bürokrasisi aynı şekilde devam etmekte; İran'ın bürokrasisi Kasım Süleymanî, Irak'tan beri kendini korumakta; Amerika'nın ve İngiltere'nin komuta kademesi ve DAES'in bürokrasisi bile kendini muhafaza etmektedir. En az bin yıllık bir hikayesi olan bu toprakların ve bu işi yönetmesi gereken aklın, 'güvenlik odaklı yaklaşım'dan çıkması gerekmektedir.

Bu toprakların insanları, bize bilerek ve isteyerek zarar veremez. Onlar, bizlerin ötekisi değildir; ama biz onları ihmal ettiğimiz için, birileri bu insanları DAES'çi ya da PYD'li yaparak bir teröriste dönüştürmüştür. Suriye savaşının ilk üç yılında PYD adında bir olgu yokken, sonrasında bu oluşumlar bizim duyarsızlıklarımız sonucunda ortaya çıkmıştır. Bugün bu bölgenin insanları batılı devletlerin taşeronuna dönüşmüşse; nerede yanlış yaptığımızı düşünerek, doğru tespitlerle olayları idrak etmemiz ve kendi muhasebemizi yapmamız gerekmektedir. Ayrıca herkes kendi rolünü yeniden üstlenecek adımlar atmalıdır.

Bu adımlara bir örnek gösterecek olursam, bizim çıkardığımız İsrak Gazetesi'nden bahsedebilirim. Bu gazeteyi iki buçuk yıldır, üç temel ilke doğrultusunda çıkarmaktayız. Bunlardan ilki, bu topraklarda geçmiş olanların hukukunun korunmasıdır. İkincisi,

bunlara karşı emperyalistlerle işbirliği yapılmamasıdır. Üçüncüsü de herkesin akıl, nesil, can, mal ve din emniyetinin korunmasıdır. Bu gazetede üç yıldır Marunî, Dürzi, Ermeni, Hristiyan, Süryani, Kürt, Türk, Arap, sağ ve sol yönelimli insanlar köşe yazısı yazmaktadır. Bu vesileyle, Suriye'nin entelektüel aklı ile söz konusu gazetenin çatısı altında bir dernek oluşturulmuştur ve 300'den fazla yazar-çizer bir araya gelmiştir. Bu tablo, tam da Anadolu'nun resmidir aslında. İşte yaşadığımız toprakların özlenen geçmişi ve hayalini kurmamız gereken geleceği de budur.

Bu insanlarla beraber uzun uğraşlar vererek, söz konusu gazetenin bir de radyo kanalını kurduk. 'Fecr' adındaki bu radyo kanalı, şu an tüm dünyaya Arapça yayın yapmaktadır. Fecr Radyosu'nda; birbirinin hukukunu gözeten insanlar, bahsetmiş olduğum felsefe çerçevesinde konuşmalar yapmaktadırlar. Sağ olsunlar, TRT Genel Müdürü İbrahim Eren Bey bu insanları himaye etmişlerdir ve bu doğrultuda da yarın 60 kişiyle Ankara'ya gidilmesi planlanmaktadır. Orada bu süreci gördükten sonra, hafta sonu da İstanbul'a geçilecektir.

Bu seyahatleri yapmamızın nedeni; bu topluluktan Marunî, Dürzi, Ermeni, Hristiyan birçok kişiyle sohbet ettiğimizde, asla batıya gitmek istemediklerini ifade etmeleridir. Bu insanlar, "Burası bizim anavatanımız." demektedirler. Çünkü bizler burada, binlerce yıl beraber yaşadık. Şu son yüzyılı çıkarttığınızda; Ermeni milletinin, 'sâdika' olduğunu görürsünüz. Ancak bu toplumda bir 'ayartma' yaşanmıştır. Bu açıdan baktığımızda, Anadolu topraklarının o büyük resmini oluşturabiliriz. Bu vizyonda sahaya dönük, doğru, üstün ve yetenekli çocuklar vardır. Mesela ülkemizde de, üniversitelerin seçimleriyle yüzlerce çocuğun alınıp götürüldüğünü her yerde görmüşüzdür. Almanya üzerinden İsrail'in, İskandinav ülkeleri üzerinden de İngiltere'nin öğrenci taşıdığıнын bizzat şahidiyim.

Biz de Suriyeli ve üstün yetenekli çocukları bir çatı altında toplamak için oluşturduğumuz proje üzerinde, 5 yıldır çalışmaktayız. Henüz bu hafta prosedürü bitirdik. Proje kapsamında biri Gaziantep'te, biri Ankara'da olmak üzere iki merkez açarak; 50 bin kişinin içinden 50 yetenekli gencin seçilmesi planlanmaktadır. Bu projede; Suriyeli çocukların geleceğinin, bu milletin ortak değerlerine göre hayat bulması hedeflenmektedir.

Suriyeliler bizim için bir 'sorun' değil, bir 'imkân'dır. Ülkemizde yaşanan bu sığınmacı olayları sayesinde millet olma ve iyilikte bulunma kapasitemizi görerek, dünya üzerinde böyle bir millet olduğunu yeniden idrak ettik. Fakat bu olaylar sadece iyilikle ve iyi bir yaklaşımla yönetilemeyeceği için; doğru bir sistem oluşturmamız gerekmektedir.

Turgay ALDEMİR

Göç olayları, Turgut Özal zamanında çok farklı yönetilmişti. Bulgaristan'dan ülkemize göç edildiğinde, Naim Süleymanoğlu gibi bir aktör ile film çekilerek kamuoyu oluşturulmuştu. Bugün, bu göçmenlerin ayrı bir dünyada yaşadığını görmemekteyiz. Bu meselenin, devlet mekanizmasının kurmay aklıyla ele alınması; sivil toplumu ötekileştirmeden çözülmesi gerekmektedir. Tabi 'kurmay aklı' derken askerî aklı kast etmiyoruz.

Devletimizde, işi öğrenince sivil toplumu kapı dışarı etme yaklaşımı mevcuttur ve bu, hakikaten üzücü bir durumdur. Örneğin Suriye görev gücü, güvenlik odaklı çalışmaktadır; fakat sürekli "Biz de bu vatanın sağduyulu evlatlarıyız." diyerek kendilerini ispat etme gayretinde olmaktadırlar. Sonuç olarak; bunları aşacak yaklaşımlarla hareket etmemiz gerekmektedir.

Suriye meselesiyle ilgili şu anda Fırat Kalkanı Harekatı'nda da, Zeytin Dalı'nın olduğu yerlerde de okul, kafe, kültür evi çalışmalarımızın yanı sıra yayın anlamında yaptığımız çalışmalar da devam etmektedir. Kitaplar tercüme etmekte ve filmler çekmekteyiz. Derviş Zaim ile birlikte yaptığımız filmimizin senaryosu bitmek üzeredir ve yakın zamanda da çekimine başlanacaktır. Temenni olarak, bu örnekleri çoğaltmamız gerektiğine inanmaktayım ve üniversitelerin biraz daha sahaya inmesi gerektiği kanaatindeyim. Teşekkür ediyorum...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Teşekkürler Murat Hocam. Buyurun, Sn. Necat Birinci Hocam...

Prof. Dr. Necat BİRİNCİ:
(İAÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Öğr. Üyesi)

Sizler, STK'ların başarılı olduğunu dile getirdiniz. Ben de STK'ların bu konuda ne kadar başarılı olduğunu merak etmekteyim. Ayrıca Göç Bakanlığı fikrinden söz ettiniz. Bence bu hantal bir yapıdır. Dolayısıyla da bunun şiddetle karşısındayım ve bakanlıkların sayısının 15'e düşürülmesi gerektiğini düşünmekteyim. Müsteşarlığa başladığımda, Millî Eğitim Bakanlığı'nda 24 genel müdürlük vardı ve ayrıldığım zaman bu müdürlükleri 7'ye indirmiştim. Yani bakanlıkların çoğalması, yanlış bir anlayıştır. Bu konuda belediyelerin hükümetlerden daha fazla yük alması ise doğru olandır. Zira bu mahallî bir meseledir. Emniyet ve sağlık hizmetlerini hükümet düzenleyebilir; hatta belediye, sağlığı da yapabilir. Sonuç olarak bu konunun, hükümet bazından çok belediye bazında çözüleceğini düşünmekteyim. Bu doğrultuda, "Bugün belediyelerin tuttuğu yer nedir, belediyelerimizdeki mevcut çalışmalar nelerdir ve belediyelerimizi maksimum bir verimlilikle kullanabiliyor muyuz?" sorusunu irdelememiz gerektiği kanaatindeyim...

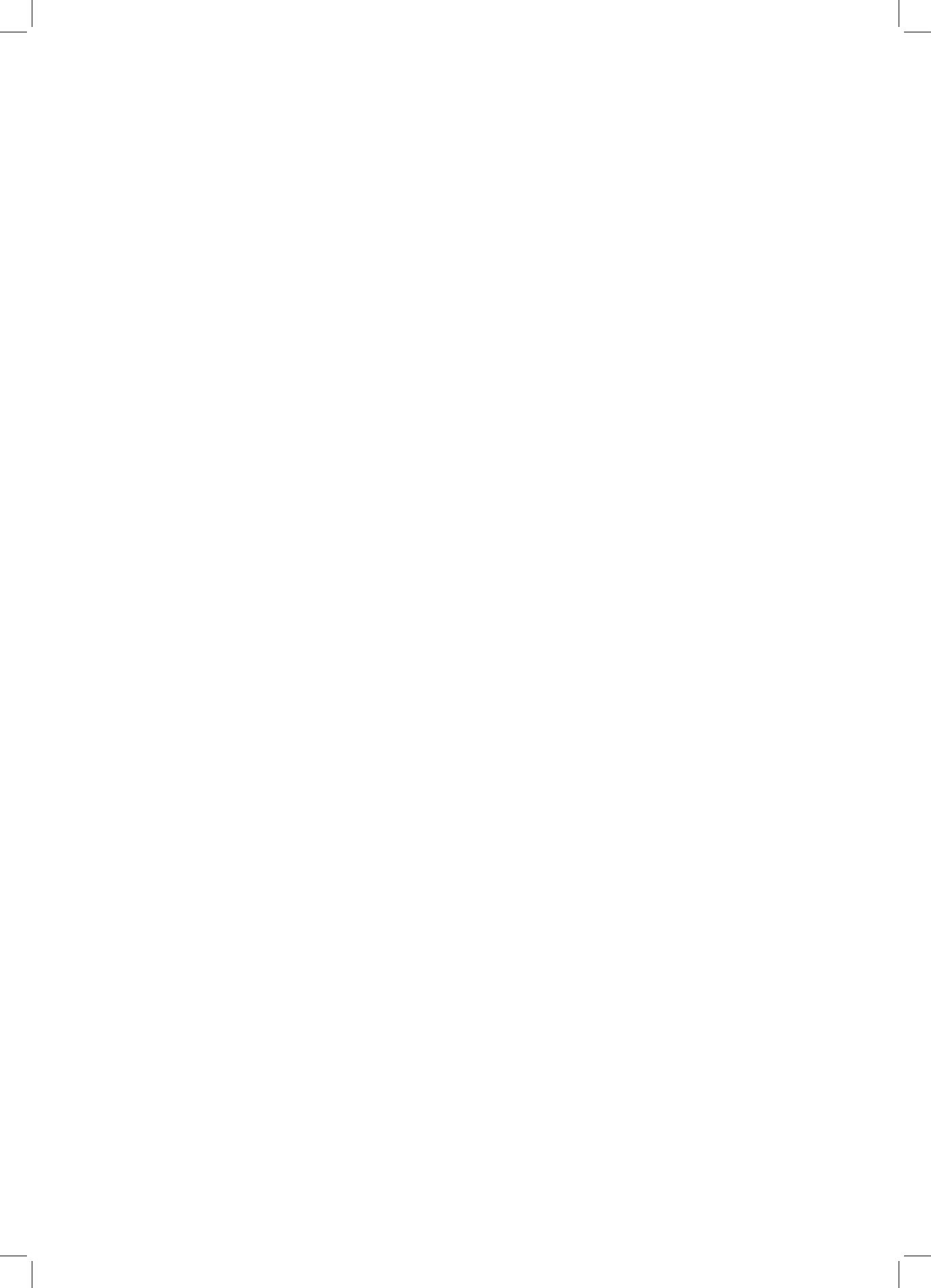

9 Mayıs 2018 - İAÜ

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Necat Hocam, çok teşekkürler. Evet saygıdeğer konuklarımız ve katılımcılarımız! Bu salona bizim için tahsis edilmiş süre bitmiş durumdadır. Öğleden sonraki ikinci oturum, Prof. Dr. Murat Erdoğan Hocamızın açılış sunumu çerçevesinde ancak 'uyum' meselesine ağırlık vererek devam edecektir. İkinci oturum, bu oturumun devamı olarak kabul edilmektedir...

İKİNCİ OTURUM

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Değerli katılımcılar; ikinci oturumumuzu açıyor ve ilk sözü, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Göçmen Kaçakçılık Şube Müdürü Sn. Oktay Çelik Beyefendi'ye veriyoruz. Buyurunuz Oktay Bey...

Oktay ÇELİK:
(İstanbul Emniyet Müdürlüğü
Göçmen Kaçakçılık Şube Müdürü)

Oktay ÇELİK

Konuşmama başlamadan önce, herkese saygılarımı sunuyorum. Bendeniz, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretine Müdahale Şubesi'nde müdür olarak görev yapmaktayım. Geçmişte terör ile mücadele kapsamında yapmış olduğum görevlere dayanarak, konuyu hem 'terör' hem de 'güvenlik' kapsamında ele almayı düşünmekteyim.

Öncelikle, sorunun ne olduğunu ortaya koymanın çok önemli olduğunu belirtmek isterim. 2010 yılında Arap Baharı adıyla başlayan ve hain darbe girişimine kadar devam eden süreçte, bazı ülkelerin belirli topluluklar üzerindeki çeşitli oyunlarını kademe kademe sergilediklerini hep beraber gördük. Sonraki sürece dair ise, İbn-i Hâldun'un "Coğrafya kaderdir." sözünü hatırlatmak isterim.

Şu anda nasıl bir kader yaşadığımıza ve gelecekte yaşayabileceğimiz süreçlere yönelik sağlam, işlevsel ve sistemsal tedbirleri nasıl almamız gerektiğine odaklanmamız gerekmektedir. Elbette ki, sabah hocalarımızın da arz ettiği gibi ülkemizdeki göç tarihine baktığımız zaman üzerinde en çok konuşulması gereken ve Türkiye'yi en fazla etkileyen hareketlerden bir tanesi; Suriyeli mültecilerdir. Türkiye, bulunmuş olduğu coğrafi konumdan dolayı birçok rotanın tam göbeğinde olan bir istasyon olarak görülmektedir. Ancak dünyanın takdire şayan olarak gördüğü, bizim de ülkemizde ve yurtdışındaki meslektaşlarımızdan edindiğimiz bilgilere göre; Suriye meselesi gerçekten yüzyılın ilk hareketidir. Bu hareketin neticesinde biz vicdanımızı, etik değerlerimizi, Türkiye'yi ve Müslümanlığın gerçek sûretini insanlara göstermiş olduk.

Avrupalıların en büyük korkusu olan bir diğer konu, elimizdeki bu kapının anahtarını bir şekilde bırakmamızı düşünmeleridir. Avrupa; ülkemizde bulunan göçmenlerin, mültecilerin veya sığınmacıların bir şekilde Avrupa'ya geçeceğine dair belirli korkular yaşamaktadır. Bunun nedeni ise yine dönüp dolaşip coğrafyaya dayanmaktadır.

2015 ve öncesi süreçte Suriye'deki karışıklıklar ile Irak ve İran'daki son duruma bakıldığında, Türkiye'nin birçok terör saldırısına maruz kaldığı görülmektedir. Dünyanın hiçbir yerinde hem sağ hem sol, hem ideolojik hem bölücü hem dîni hem de radikal örgütlerin hedefi olan başka bir ülke yoktur. Dolayısıyla burada, Türkiye'de nasıl bir oyun oynanmaya çalışıldığı hususuna değinmemiz gerekmektedir. Şu anda devletimizin başlattığı Afrin Harekatı'nda kendi silahlarımız ve kendi İHA'larımız olmasaydı, ne derece başarılı olabilecektik acaba? Bu soruların hepsinin sorgulanması, ülkemizin istikbali için elzemdir. Türkiye gerçekten yükleri üzerine almış bir durumdadır. Coğrafi konumumuz

sebebiyle böyle bir olayla karşılaştığımızı görmeliyiz ve bunun kaçınılmaz bir durum olduğunu bilmeliyiz. Bu durum neticesinde ülkemizdeki misafirlerimizi çok iyi tanımalı, sorunlar silsilesini onlara göre ortaya koymalı ve bu çıkarımlar doğrultusunda gerekli tedbirleri almalıyız.

Türkiye’de, Suriyeli algısıyla ilgili bazı problemlerin olduğu gerçeğini uzun zamandır gözlemlemekteyiz. Gerek geleneksel medyadaki gerekse sosyal medyadaki algıların çoğunlukla abartılı, ötekileştirici olduğunu ve olumsuz olayların daha çok ön planda tutulduğunu görmekteyiz. Bunlardan bir tanesi de ‘suç istatistikleri’dir. Çünkü İçişleri Bakanlığı’nın verilerine göre, Türkiye’de Suriyelilerin işlediği bütün suçların % 1.32 civarında olduğu görülmektedir. İstanbul özelinde 2016-2017 yılı istatistiklerine bakıldığında da oranlar aynı paralellikte seyretmektedir.

Suriyelilerin ne çeşit suçlar işlediğini incelediğimizde; sahtecilikle, hırsızlıkla ve yaralamayla ilgili suçların ilk üçte olduğunu görmekteyiz. Bu suçlar sosyolojik ve sosyo-psikolojik anlamda değerlendirildiğinde; savaştan çıkmış, belli bir mağduriyet yaşamış, psikolojik durumu ortada olan insanların başka ülkelere gitme arzuları ile ülkemizde iş bulma, barınma, ekmek kazanma sıkıntıları ön plana çıkmaktadır. Resmî belgede sahtecilik, yurtdışına kaçmak için pasaport temini, ikamet izinleri ile alakalı sıkıntılar veya Suriyelilere karşı yanlış algılardan kaynaklanan mağduriyetler de söz konusu olmaktadır. Kaçakçılık yapan kişiler polise yakalandıklarında, Suriyeli çalışanların suçu üstlenmeleri de bu mağduriyetlerin içerisinde yer almaktadır. Dolayısıyla bir de bu şekildeki suçlar söz konusu olmaktadır.

Oktay ÇELİK

Bu istatistikler daha detaylı incelendiği zaman, çok farklı sonuçlar ve sorunlar da ortaya çıkacaktır. Murat Hocamın da bahsettiği gibi, suç istatistiklerine ve güncel verilere bakarak herhangi bir genelleme yapmak yanlıştır. Konuyu 5, 10, 15 yıllık periyotlar halinde incelemekte; bilimsel tabanlı olarak araştırıp ortaya koymakta veya buna göre öngörülerde bulunmakta fayda vardır. Biz sahada çalışan kolluk görevlileri olarak, Suriyelilerin herhangi bir Türk vatandaşının işlediği şekildeki suçların içinde olduklarını ya da bu suçlar yüzünden mağdur durumda olduklarını görmekteyiz. Yani kamuoyuna yansıyan haberlerin çoğunun abartı ve asparagas olduğunun özellikle altını çizmemiz gerekmektedir.

Bugün, Suriyeliler konusunun karmaşık bir halde olduğu bilinmektedir; fakat yarın böyle olmaması için, sağlıklı bir devlet politikası ve toplumsal işbirliği ile sağlam bir yol haritası çizilmelidir. Örneğin, Avrupa'da çeşitli azınlıklarla ilgili bazı ön yargılar vardır. Zamanında göç ederek yurtdışına yerleşmiş insanlar, yıllar içerisinde çeşitli suç topluluklarına müdahil oldukları ve bu şekilde hayatlarını idame ettirdikleri için; Avrupalılar Arnavut denildiğinde, direkt mafyavari bir kişilik profilini akıllarına getirmektedirler. Ülkemizde de birçok göçmenin ya da yabancıların çeşitli mahallelerde toplandıklarını ve değişik yerlerde iş birliği içerisinde olduklarını bilmekteyiz. Bu olayların ve entegrasyon sürecinin STK'ların ve bürokratların yardımlarıyla akılcı, etkin, işlevsel politikalarla; hep birlikte, el ele, mantıklı bir şekilde çözülmesi gerektiğine inanmaktayız. Aksi takdirde ilerleyen süreçte 'Suriyeli', 'Iraklı', 'Afgan' gibi kavramlar sadece tanımlama olarak kullanılacak ve Türkiye'nin kriminoloji sürecinde yerlerini alacaklardır.

Bizler, kesinlikle bu entegrasyon sürecini devletin tüm kurumlarıyla ele almalıyız. Polis, adliye, göç idaresi ve üniversiteler birbirinden bağımsız çalışmamalıdır. Çünkü konunun hem insânî, hem sosyolojik, hem de kriminalojik boyutları vardır. Mevcut problemler hep birlikte, herkesin bakış açısıyla ele alınarak ortak politikalar ve stratejiler belirlenmelidir. Kamu yönetimindeki sistem yaklaşımı çerçevesinde her birimin birbirini etkilediği düşünülürse; tek bir yöntemle hareket edilmesi, uygun ve doğru olmalıdır.

Öncelikli olarak sağlık ve eğitimle alakalı sorunların çözülmesi gereklidir. Sosyal problemlerin çözümü için ise psikolojik tabanlı çareler üretilmelidir. En önemlisi de, vatandaşlarımızın algısını değiştirme zaruretidir. Doğru haberlerle, insanlarda hakikate dayalı bir algı oluşturulmalıdır. Üniversiteler ve STK'lar Suriyelileri tanıtmada konusunda öncü olmalı ve bu surette ülkemizin vatandaşlarını bilgilendirmelidirler.

Demografik dengelere dikkat edilmesi, nüfus dağılımı açısından belirleyici olmaktadır. Örneğin belli bir dine, belli bir mezhebe ve belli bir gruba ait olan Suriyelilerin dağılımı yapılırken; o şehirlerde yaşayan insanların durumu da ele alınmalıdır. Prof. Dr. Murat Erdoğan Hocamızın birinci oturumda örnek verdiği Almanya gibi hareket etmemiz gerekmektedir. İllerdeki yükün bu anlamda eşit olarak dağıtılması çok önemlidir.

Yapılan literatür çalışmalarında Türkçeyi öğrenen Suriyelilerin daha rahat hareket ettiklerine dair birçok veri ortaya konmuştur. Bu doğrultuda Suriyeli kanaat önderleriyle ikili ilişkiler kurulmalı ve dil sorunu kalıcı yöntemlerle çözümlenmelidir.

Bir diğer sorun da terör ile alakalı olaylardır. DAEŞ'in Suriye'deki faaliyetleriyle ilgili tedbirlerimizi gözden geçirmemiz ve daha sistematik davranmamız gerekmektedir. Avrupa'da, Yunanistan adaları ve İtalya ile İspanya'nın belli bölgeleri sınır olarak çizilmiştir. Avrupalılar, bu politikalar çerçevesinde; ülkelerine gelen her türlü göçmen veya yabancıyı bu noktalardan geçirmek suretiyle filtrelemeye tabi tutmaktadır. Örneğin İtalya, Fas ve İspanya; Afrika kıtasındaki bütün askerlerini, terör endeksli ve AB'den bağımsız bir şekilde kendi ülkelerine gelen göçmenlere karşı önleyici faaliyetlerde kullanmaktadır. Yani ülkeler, gerekirse kendi sınırlarına yanaşmadan, göç faaliyetleriyle alakalı tedbirler almak için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Avrupalıların en çok korktuğu konulardan, en çok önlem aldıkları ve en çok üstünde durdukları mevzulardan biri; göç meselesidir. Dolayısıyla biz de terör noktasında sadece Suriyeliler için değil, ülkemize gelen herkes için güçlü tedbirler almalıyız. Bu tedbirleri alırken de, Suriye'deki karışıklıktan kaçıp tekrar ülkelerine dönmek isteyen örgüt mensuplarının olduğu göz önünde bulundurulmalı; kişilerin kimliklerini belirlemek için parmak izi ve DNA dahil olmak üzere birçok önlem alınmalıdır. Bu konuda somut adımların atılması gerektiğine inanıyorum. Teşekkür ediyorum...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Göçmen Kaçakçılık Şube Müdürü Sn. Oktay Çelik Bey'e teşekkürlerimizi sunuyor; sözü, Kırıkkale Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Din Sosyolojisi Bölümü Öğretim Üyesi ve TARMER Dâimî Danışma Kurulu Üyesi Sn. Dr. Hidayet Şefkatli Tuksal'a bırakıyorum...

Dr. Öğr. Üyesi Hidayet ŞEFKATLİ TUKSAL:
(Kırıkkale Üniversitesi İslâmî İlimler Fak.
Din Sosyolojisi Bl. Öğr. Üyesi
TARMER Dâimî Danışma Kurulu Üyesi)

Ben de birkaç öneride bulunmak istiyorum. Suriyeliler üzerine yapılan tartışmalarda net olarak ortaya çıkan şey; Suriye'den gelen insanların geçici mi kalıcı mı olduğu meselesinin, Türkiye'nin ilgili politikalarındaki kararsızlığına bağlı olduğudur. Birçok gösterge; Suriye'nin yeni girdiği süreçle birlikte bu insanların ülkelerine geri dönmeyeceklerini, hatta isteseler de dönemeyeceklerini göstermektedir. Bu yüzden bana göre devletin burada yapması gereken en önemli şey, Suriyelilerin kalıcı olduğunu kabul etmesidir. Bu kitlenin Türkiye'de kalıcı olacağını kabul edilmesi, gerçekçi politikaların üretilmesi açısından çok önemlidir. Bu durum kabul edilmezse, hiçbir zaman gerçekçi bir politika da üretilemez.

Suriyelilerin Türkiye'ye girişine engel olmak için ise, sınırda duvar örülmeye başlanmıştır. Belki bu duvar bittikten sonra ülkemize çok fazla mülteci gelebilecektir; ancak var olanların nüfus artışı düşünülmeli, Suriyelilerin sayısı en azından aşağı yukarı bir hesapla tespit edilmelidir. Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı olduğu kabul edildikten sonra, partiler üstü bir devlet politikasının üretilmesi gerekmektedir. Açılış sunumunu yapan Prof. Dr. Murat Erdoğan Bey'in yaptığı araştırmalardan çıkan sonuçlar doğrultusunda Ak Partili seçmenin de, CHP'li seçmenin de Suriyeliler konusunda tepkili olduğu görülmüştür.

Dr. Öğr. Üyesi Hidayet ŞEFKATLİ TUKSAL

Gaziantep'te yapılan bir araştırmada, "Gaziantep'in en önemli beş sorunu nedir?" diye sorulduğu zaman insanların aklına Suriyeliler gelmemektedir ve bu insanların trafik vs. gibi sorunlara değindikleri görülmektedir. Fakat Suriyelilerden bahsedilince, "Evet o çok önemli bir mesele ve en büyük sorun." denilmektedir. Bu örnek, algı yönetimiyle alakalı bir sorun olduğunu göstermektedir.

Mevcut ana muhalefet partisinin genel başkanı, zaman zaman seçimlere yönelik olarak Suriyeliler aleyhine bir şeyler söylemekte ve AKP mensubu siyasiler de buna benzer söylemlerde bulunmaktadırlar. Suriyeliler konusunun seçim polemiklerine malzeme edilmesi, gerçekten çok çirkin ve uygun olmayan bir tutumdur. Halk olumsuz düşünse bile, ülkeyi temsil eden insanların toplumu sağduyuya davet etmesi gerekmektedir. Dolayısıyla seçmeni okşamak adına bu tür olumsuz söylemlerde bulunulması, ilerleyen zamanlarda daha kötü şeylere yol açabilir. Partiler üstü gerçekçi bir politikanın ise, Suriyelilerin kalıcılığı kabul edildiğinde üretilebileceğini düşünmekteyim. Bu politikanın üretiminde katılımcı bir yöntem izlenmesi de elbette çok önemlidir.

Türkiye'de bürokrasinin Suriyelilerle ilgili deneyimleri olmuştur ama STK'ların çok daha derin ilişkilere dayanan, çok daha gerçekçi ve yol gösterici deneyimleri bulunmaktadır. Bu konuda STK'ların deneyimleri, tavsiyeleri ve yönlendiriciliği çok değerlidir. Aynı zamanda Suriyeli arkadaşlarımız ya da vatandaşlarımız da bu işin içinde olmalıdır. Yani, biz hep onlar hakkında konuşmaktayız; fakat onlar da kendileri hakkında konuşmalıdır. Bu söz hakkı, Türkiye'nin daha demokratik ve daha katılımcı bir ülke olmasına hizmet edecektir. Böyle bir ortam oluştuğunda kanuni düzenlemeler de daha kolay yapılabilir; ancak önce halk ikna edilmelidir.

Kendi deneyimlerimden hareketle, halkın ikna edilmesinin de hafife alınacak bir mesele olmadığını söyleyebilirim. Çünkü düşmanlaştırma politikaları, çok kolay taraftar bulabilen politiklardır. Bu durumun en basit örneği, insanların kuşları sevmesi; ancak 'kuş gribi' tehlikesi ortaya çıktığında herkesin kuşlardan nefret etmesi, korkması, ürkmesi, hatta yumurta yememesidir. Herhangi bir olayla veya kitleyle ilgili bir düşmanlaştırma politikası üretilerek, bir şekilde medyaya yayılırsa; birdenbire çok etkili hâle gelir ve insanlar konunun üzerine düşünmeksizin o olaya ya da o kitleye düşman olurlar. Dolayısıyla etnik gruplarla ilgili bu tür politikalar uygulanmaktadır ve Suriyelilerle ilgili de böyle bir risk vardır. Bu şekilde sorunlarımız içinden çıkılmaz ve çözülemez bir duruma gelmektedir.

Medya, STK'lerden destek alarak etkin politikalar üretmelidir. Bu politikalarla Türk halkını ikna etmeli ve Türkiye'de yaşayan insanlarla Suriyelileri tanıştırmalıdır. Çünkü biz gerçek bir tanışma yaşamadık açıkçası. Herkes, çevresinden bir iki kişi tanıyor ya da tanımıyor. Ülkemize gelen insanlara, 'Suriyeli' diye bir üst başlıkla hitap edilmekte; fakat bu insanların kim olduklarına dair bir bilgilendirme yapılmamaktadır. Ne yazarları, ne sanatçıları, ne de siyasetçileri tanınmamaktadır. Ancak sahada çalışan arkadaşlarımız bu kültüre ait değerleri bilmektedirler. Dolayısıyla medyanın; var olan düşmanlık potansiyelini düşürecek, Suriyeli vatandaşlarımızla aramızda iyi ilişkiler kuracak ve bu büyük toplumu rehabilite edecek içerikler üretmesi gerekmektedir.

'Uyum', tek taraflı bir eylem değildir. Suriyelilerin Türkçe öğrenmesiyle, Suriyelilerin Türklere uyum sağlamasıyla, Suriyelilerin kızlarını Türklere vermesiyle uyum olmaz. Türk toplumunun da Suriyelilere uyum sağlaması gerekir. "Biz asılız! Onlar dışarıdan geldiler, bize benzesinler." demek, asimilasyonun kibar hâlidir. Onun için bu konuların daha açık yüreklilikle konuşulması ve daha insancıl politikaların üretilmesi gerekmektedir. Yani Suriyeli olmak bir suç değildir. Onların başlarına gelenler, belki de hepimizin bir şekilde sorumlu olduğu olayları kapsamaktadır. Onun için bu ülkede insanca yaşamın gayreti içerisinde olmalıyız. Şu anda Türkiye Cumhuriyeti burada egemen olabilir ama burası Allah'ın arzı, insanların topraklarıdır. Dolayısıyla burada bence herkese yer var ve herkese yer olmalıdır. Bu konuda cimri, katı, kibirli olmamalı ve insanca muameleyi esas alan bir politika geliştirmeliyiz. Bunun da tesadüfe bırakılmaması için gerekli kurumları uyum politikalarına dahil ederek son derece rasyonel, sonuçları takip edilebilir bir strateji sürdürülmesi gerektiğini düşünüyorum. Önerilerim bunlardır, teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Dr. Öğr. Üyesi Hidayet Tuksal Hanım'a teşekkür ediyoruz. Şimdi, Türkiye Diyanet Vakfı Strateji ve Ar-Ge Müdürü Zeliha Sağlam Hanım konuşacaklar...

Zeliha SAĞLAM:
(Türkiye Diyanet Vakfı Strateji ve Ar-Ge Müdürü)

Teşekkür ederim hocam. TARMER Müdür Yrd. Ayten Çalış Hanım'a, bu toplantı adına yaptığı çalışmalar için çok teşekkür ederim. Ben bir STK olan Türkiye Diyanet Vakfı'nda görev yapmaktayım. Vakfımız, insani yardım ve eğitim alanında hizmet vermektedir.

Toplantımızın başlarında Sn. Prof. Dr. Necat Birinci'nin bir sorusu olmuştu. Dilerseniz onun cevabı ile başlayalım. Hocamız; "STK'lar ne iş yapar?" demişti.

Zeliha SAĞLAM

Prof. Dr. Necat BİRİNCİ:
(İAÜ Mütevellî Heyet Başkan Danışmanı)

"STK'lar ne iş yapar?" diye sormadım. Sorum şu; "Türkiye'deki STK'lar ne kadar bu işin içindedir?"

Zeliha SAĞLAM:
(Türkiye Diyanet Vakfı Strateji ve Ar-Ge Müdürü)

1997'den bu yana bir STK çalışanı olarak, özellikle Arap ayaklanmalarından sonra STK'lar olarak bölgede bulunduk. 'Ayaklanma' demeyi de, özellikle tercih etmekteyim açıkçası.

Prof. Dr. Necat BİRİNCİ:
(İAÜ Mütevelli Heyet Başkan Danışmanı)

Siz, Türkiye Diyanet Vakfı olarak varsınız. Ben ise bütün Türkiye'yi kastetmekteyim.

Zeliha SAĞLAM:
(Türkiye Diyanet Vakfı Strateji ve Ar-Ge Müdürü)

Biz bölgedeyken, orada sadece Türkiye Diyanet Vakfı değil, onun yanında birçok STK da vardı. Ayrıca bir STK çalışanı olarak, özellikle 2010 yılından sonra STK'larda çok iyi ilerlemeler olduğunu söyleyebilirim. Daha önce proje bazlı çalışmayan STK'lar, artık proje bazlı çalışmalar yapmaya başlamış ve yaşanan olaylar, STK'ları birçok açıdan geliştirmiştir.

STK olarak bölgede çalışırken, BM ve AB gibi başka kuruluşlarla da varlık göstermeniz gerekmektedir. Bölgedeki tüm kurumlar, fazlasıyla aktif çalışmaktadır ve herkes orada profesyonel bir şekilde hareket etmelidir. Hatalarımız çok fazla ve elbette bunun farkındayız ama STK'lar eksikliklerini görerek bunlar üzerine politikalar üretmeye başlamıştır. Burada bulunan Mülteci Hakları Derneği, bir STK'dan alan olarak ayrılmıştır. Sağlık kurumu olarak ayrılan, Uluslararası Doktorlar Derneği de (AID) bunlardan bir tanesidir. Yani STK'lar aslında ilerleme kaydetmektedir. Bu anlamda Türkiye'ye bağlı bir STK çalışanı olarak, Cerablus, El Bab, Azez ve Çobanbey'de 3 ay evvel yaptığım bir çalışmadan bahsetmek isterim.

Zeliha SAĞLAM

Gittiğimiz bölgede çalışırken, sahada direkt gözlem yapabildiğimiz için mağdur olan insanların ihtiyaçlarını tespit etmek çok daha kolay olmaktadır. Fakat içerideki durumu kontrol altına almamız ve oradaki göçü de hafifletmemiz gerekmektedir. Ayrıca eğitim, sağlık gibi diğer kurumlarla da görüşülerek bilgi alınmaktadır. Buna bağlı olarak ziraatta çalışan gruplarla görüştüğümüzde, ellerine gelen tohumların ikinci, üçüncü elden kendilerine ulaştığını, bu nedenle tohuma ulaşmanın bile oldukça zor olduğunu anlatmışlardı.

Bu bölgelerden döndüğümüzde ise, her biri ayrı 50 proje oluşturduk ve şu anda da bu projeleri kitaplaştırdık. Bir projenin başlangıcından sonuna kadar, takip sistemiyle ve oradaki ihtiyaçların tespitiyle ilerledik. Bu projeler, bizler için bir profesyonelleşme göstergesi oldu. Bölgedeki insanların istihdamı için düzenlemeler yaparak ülkemize göç etmemeleri adına çeşitli adımlar attık ve bunları görebilmek de son derece önemlidir. Fakat biz ülkemize döndüğümüzde olumlu görüşlerin ve tebriklerin yanında bir hayli olumsuz tepkiler de aldık. Yani, bize karşı olan insanların da olduğu bir gerçek. Çünkü bölge içerisinde de tam sınır bölgesinde de aleyhimize birçok grup var. Ancak biz onların bu eleştirilerini henüz duyabiliyor değiliz.

Sabahki oturumda 'milliyetçilik' akımının çok kuvvetli olmadığından bahsedilmişti. Biz de Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Operasyonuna nasıl baktıklarını henüz ölçemedik ancak onların bakış açısını çok iyi değerlendirmemiz gerekmektedir. Bunu da bence özellikle akademik yanı güçlü olan insanlar yapmalıdır. Dolayısıyla oradaki iç yapının ölçülmesi gerekmektedir. Biz askerlerimizle oradayız ama 'Soft Power (Yumuşak Güç)' denilen olgu ile o bölgede bulunmamız önemli olmaktadır.

Politika üretiminden bahsetmem gerekirse; Sn. Hüseyin Elgörmüş Bey'in çok iyi ifade ettiği, kuruluşların entegre olarak çalışmaması durumu STK'lar için de geçerlidir. Benim yaptığım çalışmayı başka bir STK yapabilmekte fakat ben onun yaptığı çalışmadan çok sonra haberdar olabilmekteyim. Bu iletişim kopukluğu ve sistemsizlik neticesinde iki kişi aynı işi aynı anda yapabilmektedir. Bu açıdan STK'lar arasında muhakkak bir koordinasyon sağlanması gerekmektedir. Bu elzem çalışmalardan biri, devlet kademesinin dışında çalışan bütün yapıların birbirine entegre olması ve ortak raporlar hazırlamasıdır.

Lübnan'da Filistinli mülteciler ile ilgili yaptığım çalışmada, Filistinli mültecilerin 1948'den sonra; "Bizi temsil eden siyasi yapılara ihtiyaç duyuyoruz." dediklerini öğrendim. Bu düşünce aynı zamanda, Suriyelilerin yakın zamanda Türkiye için dillendirecekleri hususları da işaret etmektedir. Hatta bu düşünce şekli yavaş yavaş oluşmaya başlamıştır. Henüz duymuyoruz fakat ileride karşımıza büyük problem yaratacak konulardan birisi de; siyasi olarak kendilerini ifade edecek ortamların oluşmasını talep etmeleri olacaktır. Bu insanlar tek bir yapıdan gelmemektedir ve bu durumu bu tip isyanlar başlamadan önce öngörmemiz gerekmektedir. Esad'ı destekleyen, DAES yandaşı olan ve başka oluşumları destekleyen farklı görüşteki insanların hepsi ülkemize gelmektedir. Çünkü yaşam korkularını bertaraf etmek için ülkesinden göçmüş olan çok fazla insan bulunmaktadır. Bu durumları görerek ve şimdiden STK'ları dinleyerek çözüm yolları aranmalıdır. STK'lar sahada bulunarak insanlarla birebir temas halinde olan; oradaki şikayetleri, farklı oluşumları ve tehditleri bilen kişilerdir. Fakat geri döndüklerinde siyasi yapılardan, çözüm odaklı konularla ilgili destek görememektedirler. Devletin, STK çalışanlarından özellikle bu anlamda çok iyi faydalanması ve raporlarına dikkat etmesi gerekmektedir.

Özellikle dikkatimi çeken başka bir konu ise, akademik kurum ve kuruluşlarla STK'ların çok ayrı hareket etmesi hususudur. Almanya'da çok ünlü olan 'Maltazar International' kurumunun, çalışma yaptığı bölgelerdeki izlenimlerini mutlaka devlete aktardığını ve bu analizlerin devlet tarafından belirlenen politikalarda kullanıldığını gözlemledim. Ülkemizde profesyonelleşen çok iyi bir STK havuzu varken, onlardan destek almamamız ve faydalanmamamız üzücü bir durumdur. Bu konunun ivedilikle ele alınması gerekmektedir.

Dr. Öğr. Üyesi Hidayet Tuksal Hocamızın da değindiği üzere; sıcak bir iletişim kurabilmek ve onların doğal hayatlarını reklam, dizi gibi yayın kanallarıyla ele alıp paylaşabilmek, kaynaşmanın sağlanmasında önemli bir yer tutmaktadır. Şu an Türkiye’de izlenen dizilerin bazı bölümlerinde, onların doğal hayatına yer verilebilir, bu insanlar evlerinde ziyaret edilebilir; o evde onların nasıl yemek yediklerini, nasıl oturduklarını, nasıl sohbet ettiklerini yansıtan kültür kodlarına değinilebilir. Çünkü bizler, özellikle şu an Türkiye’de yaşayan insanlar; çok fazla dizi izlemekteyiz. Diziler gibi çok izlenen farklı programlarda, yine bu format uygulanabilir. Böylece hem bizim Suriyelilere, hem de onların bizlere alışması konusunda fayda sağlanabilir. Nitekim Suriyelilere hâlâ alışamadığımız da somut bir olgudur.

Gün geçtikçe çoğalan istismar konusunda da maalesef işlenen suçlar üzerine odaklanmakta ve yapılan istismarların tamamını nicel olarak kaydetmemekteyiz. Ayrıca bu konuya da eğilmemiz gerekmektedir. Tabii ki suçlar önem arz etmektedir ve Suriyelilerin hangi konularda ne gibi suçları işledikleri tespit edilmelidir. Fakat aynı zamanda Suriyelilerin uğradığı istismarı da göz önüne alarak, o istismarı bir an önce yok edebilmek için elimizden geleni yapmalıyız. Bunun konu çerçevesinde özel olarak çalışan insanlar da olmak durumundadır. Söz hakkı verdiğiniz için teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Türkiye Diyanet Vakfı Strateji ve Ar-Ge Müdürü Sn. Zeliha Sağlam Hanım’a teşekkür ederiz. Şimdi, Türkiye Yazarlar Birliği Gaziantep Şube Başkanı Sn. Mustafa Yıldız Bey konuşacaklardır...

Mustafa YILDIZ:
(TYB Gaziantep Şube Başkanı)

Herkesi saygıyla selamlıyor ve İstanbul Aydın Üniversitesi’ne bu önemli çalışmayı düzenlemelerinden dolayı teşekkür ediyorum. Suriye konusu bağlamında göç olgusu, sadece tek taraflı maruz kaldığımız bir durum değildir; aynı zamanda

olayın tarafı olduğumuz da unutulmamalıdır. Dolayısıyla Suriye'ye yönelik politikaların, göç meselesini arttıran veya azaltan bir etkiye sahip olduğunu göz ardı etmememiz gerekmektedir.

Mustafa YILDIZ

Suriyeliler konusunda bir kafa karışıklığının olduğu, herkes tarafından bilinmektedir. Suriye'nin yakinen tanınmadığı; siyasal süreçlerin belirlendiği dönem içerisinde görüş bildiren STK'lar ve aydınlar tarafından oluşturulan söylemlerle fark edilmiştir. Bütün öngörülerimiz, 3-5 aylık bir perspektif içerisinde cereyan etmiştir. Bunun için devlet politikaları da hep kısa süreli aralıklarla oluşmuştur. Belki bu süreç, pek çok kurumumuzun böyle bir fiilî duruma hazırlıklı olmasına katkı sağlamıştır ancak yönetme eylemi yeteri kadar karşılanamamıştır. Göçlerin ilk başladığı dönemi hatırlarsanız; 5-6 yıl öncesinde yapılan konuşmalarda, yazılanlarda ve devletin hazırlıklarında maksimum 6 ay içerisinde bu işin biteceği öngörülmüş ve bu doğrultuda hazırlıklar yapılmıştı. Oysa bu durumun böyle olmayacağını, Suriye'yi az da olsa tanıyan ve bilen kişilerin öngörmesi gerekirdi.

Suriyeli mültecilerin veya Suriyelilerin ülkemizdeki durumu, Cumhuriyet Dönemi öncesinde ya da Cumhuriyet Dönemi başında yaşanan 'nüfus mübadeleleri' gibi göç olaylarıyla anlaşılabilir. Çünkü bu mübadele olayları;

sayısal olarak az bir kitlenin çok daha dar bir alanda, Osmanlı'nın çok kültürlülüğünü yaşayan bir toplumsal zeminde meydana gelmiştir. Ancak biz 80 yıl içerisinde bu çok kültürlülüğü önemli ölçüde kaybettik. Aslında Suriyeli mülteciler meselesinde; bölge halkının ve özellikle Suriye sınırındaki şehirlerde yaşayan insanların, Osmanlı'nın çok kültürlülüğünü kaybetmemesinin bir imkânı olarak değerlendirilebileceğini düşünmekteyim.

Prof. Dr. Murat Erdoğan Hocamız, her ne kadar yapılan bir araştırmaya atıfta bulunarak % 80-90 civarında benzemediğimizin düşünüldüğüne dair bir oran paylaşılsa da; ben bu sonuca katılmamaktayım. Zannediyorum ki, araştırmanın bu kısmında bir yanlışlık söz konusudur. Bir defa bölge halkı, kültürel olarak aşiret kökenlidir ve bu insanların pek çoğu birbiriyle akrabalık bağı olan bir kuşaktan gelmektedir. Dolayısıyla Suriye savaşı başlamadan önce; yüzlerce hatta binlerce insanın sınırda bayramlaşmak için beklediği görüntüler, o dönemlerden beri basına yansımaktadır. Köyler, aşiretler ve aileler bölünmüştü ama Güneydoğu'daki koridorda kız alıp verme olayları her şeye rağmen devam etmekteydi. Bu yüzden Suriyeliler ülkemize geldiğinde bir yadırganma durumu olmamıştır. Gaziantep'in 100 yıl önce Halep'in bir kazası olduğunu da göz ardı etmemek gerekir. Yani kültürel açıdan bakıldığında; Halep, Gaziantep, Hatay, Mardin ve Kilis arasında çok ciddi benzerlikler olduğu görülmektedir. Bu bakımdan, gerçekliği sorgulanabilir araştırmalar üzerinden değerlendirme yapmayı doğru bulmamaktayım.

Suriyeliler konusu öngörülmeyerek kısa süreli politikalar belirlendiği için çeşitli sıkıntılar yaşanmaktadır. Bizim kurumlarımız da kısa süreli politikalar belirlemiş ve mülteciler konusuna hazırlıksız yakalanmıştır. Bu kadar büyük bir kitle olacağını varsayamadığımız için yükü kaldırmakta nispeten bocaladığımız anlar olmuştur. Ancak özellikle hükümetin Suriye politikasında konumlandığı yer dikkate alınırsa, devletin çok ciddi kaynaklar ayırdığını görmek mümkün olacaktır. Devlet bu konuda oldukça cömert davranmıştır ve bu cömertlik hem istismar hem de israf edilmiştir. O bölgedeki siyasetçilerin, bürokratların ya da iş adamlarının birtakım yapılar üzerinden bu kaynakları israf ettiğini düşünmekteyim. Bu konuyla ilgili çok kısa ve tipik bir örnek vermek istiyorum. Kamp döneminde firmalara, yanlış hatırlamıyorsam kişi başı 7.5 TL civarında yemek parası ödenmekteydi. Bir Suriyeli ailenin 7 kişi olduğunu varsayarsak; bu aileye, ayda 1500 TL yemek ihtiyacı için para ayrılmaktaydı. Belki de devlet, bir insana verildiğinde mecbur kalmadıkça yemeyeceği türden bir yemek için, firmalara aile başına ayda 1500 lira ödemiştir. Oysa aynı parayla Türkiye'de çalışan bir asgarî ücretli hem ev kirasını ödemekte, hem çocuklarını okutmakta,

hem de temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Peki şimdi burada ne oluyordu da; bu kadar para harcanmasına rağmen bu insanlar, doğru düzgün bir yemek bile yiyemiyorlardı? Çünkü sistem bu şekilde kurulmuştu. Ancak birtakım araştırmalar sonucunda bu uygulamanın düzeltilmesi adına gerekli müdahaleler yapılarak yeni bir sisteme geçilmiştir. Bu iyileştirme çalışmalarına rağmen şu an özellikle çadır kentlere ve konteyner evlere çok fazla para harcanmaktadır. Fakat bu paranın da orada yaşayan Suriyelilerin yaşam standartlarına katkısı ve etkisi, yok denecek kadar azdır. Yani sorun, devletin kaynak ayırmamasıyla ya da onların yaşam standartlarını yükseltmeyi istememesiyle alakalı değildir. Bürokratik problemler ciddi boyuttadır ancak bu konuda siyasi bir koruma alanı vardır. Dolayısıyla Suriyeliler konusunda devletin ayırdığı kaynaklar çarçur edilmekte, ciddi bir israf yaşanmaktadır. Düğmeyi en baştan yanlış iliklediğimiz için de, yaşadığımız pek çok sorun devam etmektedir.

Değınmek istediğim başka bir konu ise kayıt meselesidir. İstanbul İl Göç Müdürü Sn. Hüseyin Elgörmüş, Suriyelilerin kayıt durumlarının henüz tamamlanamadığı bilgisini verdiler. Yani hâlâ kayıt yapılmaktadır. Oysa biz; kayıt meselesini Suriyeliler ülkemize gelmeye başladığı dönemde o günkü yetkililere dilimiz döndüğünce anlatmaya çalışmıştık. Suriyelilerin kaydedilme hususunu bütünüyle kontrol altına almak güç olsa da, bu konu sistemli bir şekilde ilerleyseydi; % 90'a yakınının kayıt olma durumu netleşebilirdi. Geçici toplama merkezleri oluşturularak, Suriyelilerin kamplara ve şehirlere dağılmalarına müsaade etmeden, bu insanları birkaç gün içerisinde bir kimlik numarası ile kayıt altına almak gerekirdi. Çünkü biz sahada Suriyelilerin, şifahen isim bildirdiklerini; Arapça yazım ve imla konusunda deneyimi olmayan memurların garip garip isimler yazarak ilgisiz, alakasız bir kimlik tespiti yaptığını deneyimledik. İnsanlar, bu yanlış tespitler yüzünden başka yerde başka bir beyanda buldukları için, aynı kişilere birkaç farklı kimlik verilmiştir. Oysa geçici toplama merkezlerindeyken, ilk kayıt yapılarak bir kimlik numarası verilseydi; bu insanların gittikleri her yerde, kimlik numaraları üzerinden hangi şehirde ve hangi kampta oldukları tespit edilebilirdi. Bu tespitler sayesinde de STK'larla kimlere yardım edileceği konusunda bilgi paylaşımı yapılabilir ve bunların hepsinin sistem üzerinden takibi mümkün olabilirdi. Fakat ne yazık ki devlet, insanlara garip bir şekilde rastgele bir kimlik kaydı yaptı ve süreç içerisinde bunun takibi yapılmadığı için ciddi sorunlar yaşandı. Hâlâ Türkiye'ye kimlerin kaç defa girip çıktığı bilinmemektedir. Bir önceki yıl kimlik beyanında bulunan adam ile bu yıl kimlik beyan eden adamın aynı olup olmadığı konusunda neticeye varılamamaktadır. Dolayısıyla baştan yapılan bu tür hatalar, sonradan bize ciddi bir maliyet olarak yansımaktadır.

Son olarak Hidayet Hocamızın da bahsettiği gibi, Suriyeliler meselesi siyasi konu olmaktan kesinlikle çıkarılmalıdır. Bu mesele üzerinden politika, yani seçmen duyarlılıkları tahrik edilmemelidir. Bu konu, ciddi bir şekilde ele alınmalı ve sahada olan STK'lardan, akademisyenlerden, politika üretecek olan siyasetçilerden istifade edilerek sorunlar acilen çözülmelidir. Mevzuattaki yetersizliklerin, kurumlar arasındaki koordinasyon sorununun, yetki karmaşalarının giderilmesi adına derhal müdahaleler yapılmalı ve ciddi bir göçmen politikası üretilmelidir. Teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Ulvi SARAN:
(İAÜ İşletme Bölümü Öğr. Üyesi
Kamu Araştırmaları Vakfı Bşk.)

Hâzırûnu saygıyla selamlıyorum. Hemen sizin açıklamalarınız üzerine, kamuoyunda epeyce süreden beri; yani kriz patlak verdiğinden bu yana, şehir efsanesi niteliğinde dolaşan önemli ölçüdeki tevatürlerden bahsetmek isterim. Suriye krizinin ülkemize faturasının, yahut maliyetinin yüzlerce milyar dolar olduğunu telaffuz edenler var. Bunların çoğu hakikaten şehir efsanesi niteliğindedir; ama idari tecrübelerime dayanarak bu tür olağanüstü durumların genellikle koordinasyon bozukluklarından ve yönetimin bütünlükten uzak, dağınık uygulamalarının ifâsından kaynaklandığını söyleyebilirim. Dolayısıyla bu tür durumların dedikodulara son derece müsait zeminler olduğunu unutmamamız gerekmektedir.

Dünya genelinde ise, krizlerin fırsata çevrilmesi için uğraşmaktadır. Bu sıkıntılı süreçler birçok olumsuz ve kötü niyetli oluşumların; biraz kaba bir tabirle, tırnak içerisinde söylemem gerekirse vurgun dönemidir. Ülkemizin de genel sıkıntılarında biri budur. Ancak tüm olumsuzluklara rağmen AFAD ve ilgili resmî birimler, olabildiğince yüksek verimlilikte çalışmaktadır. Gösterilen çaba ve bunlarla ilgili sonuçlar, dünyadaki ilgili kuruluşlar ve değerlendirme merkezleri tarafından oldukça başarılı bulunmaktadır. Bu başarılarla gurur duymaktayız ama birtakım kuşkuların ve yetersizliklerin her an ortaya çıkabileceği ihtimalini de unutmamak gerekmektedir.

Prof. Dr. M. Ulvi SARAN

Negatif sonuçlar kategorize edildiğinde, 3 unsur ortaya çıkmaktadır. Birincisi; tahsis edilen kaynakların verimliliğini, maksimum faydayı ve kaynakların yerinde kullanımını içeren ‘finansal yerindelik’tir. İkinci unsur olan ‘maliyet etkinlik’ ise; söz konusu harcamaları başka seçeneklerle değerlendirmeyi, maliyetlerle sağlamak istenilen amacın ne derece yerine getirildiğini, yapılacak uygulamaların maliyet faktörleriyle ne kadar bağlantılı olduğunu ortaya koymayı ve bütün bunları sağlayabilmek için şeffaf bir idari düzen kurmayı içermektedir. Şeffaflık, son derece önemli bir konudur. Aslında şeffaflık; günümüzdeki demokratik yapıların ve birçok noktada hesap verme yükümlülüğünde olan idarelerin sağlamaları gereken bir unsurdur. Bunu sağlayacak olan üçüncü unsur ise ‘kamuoyu denetimi’dir. Kamuoyu, ne olup bittiğini denetlemeli veya en azından kurumları açıklama yapmaya davet etmelidir.

Ülke olarak sürekli krizlerle yaşayan, depremler geçiren, afetlere maruz kalan ve bu olumsuzluklar doğrultusunda ciddi masraflar yapan bir geçmişe sahibiz. Çeşitli illerde yaşanan depremlerde tartışmalar da ortaya çıkmaktadır. Ancak ne yazık ki bu konuda, Türkiye’de başarılı bir uygulama modelimiz bulunmamaktadır. Genelde daha tasarruflu hareket edildiği yönünde bir kanı vardır; ama ben, % 100 kusursuz, son derece ideal bir tablonun olduğunu düşünmemekteyim. Kimseyi itham etmek amacıyla söylemiyorum fakat sistemli yönetim için mutlaka bir şeffaflık modeli getirmelidir. Bir mültecinin ya da bir Suriyeli vatandaşımızın yemek bedeli, standart bir meblağ olarak belirlenebilmelidir. Mesela, yemek giderleri için aylık 1.500 TL civarında bedel ödenmesi beni rahatsız etmişti.

Bu konular, yerel otoriteler ve denetleme pozisyonunda söz sahibi olan kişiler ve merciler tarafından incelenmelidir. STK'lar için ve bu konuda başarılı bir uygulama örneğinin tetkik edilmesini arzulayan bizler gibi kurumlar için de; mutlaka model oluşturabilecek bir şeffaflık ölçeğinin ve yapısının ortaya konması ya da en azından bunun önerilmesi gerekir diye düşünmekteyim.

Suriye'den göç eden 4 milyon civarında insan, ülkemizde yaşamaya başlamıştır ve ülkemize gelenlerin geneli, daha öteye gidemedikleri için Türkiye'de kalmaktadır. Avrupa ülkelerine göç eden insan sayısı çok azdır. Ülkemizde yaşamaya başlayan bu insanlar, ekonomimize ciddi bir katkı sağlayarak canlılık getirmektedir. Hatta gariptir ki; illegal ve fiilî bir tablo da olsa, iş gücü ücretlerinde bir denge sağlanmaktadır. Türkiye'deki insanların beğenmeyerek çalışmak istemedikleri işleri, daha düşük maaş karşılığında Suriyeliler yapmaktadır. İnsanların sigortasız çalıştırılmaları reel olarak arzu edilen bir şey değildir. Ancak ülke adına, ekonomik açıdan Türkiye'deki iş gücü verimliliğine ve istihdam yapısına olan etkilerinin incelenmesi gerekmektedir. Sosyal güvenlik unsurları bir tarafa bırakılarak iş gücü alanında araştırma yapan kurumlar, Suriyelilerin Türkiye'ye geldikten sonra ülkenin ekonomik üretim yapısına, istihdama, istihdamın bileşimine ve iş gücü verimliliğine ne tür etkileri olduğunu araştırmalı ve tespitinde bulunmalıdır. Elbette söylenecek daha çok şey var fakat benim üzerinde duracağım birkaç nokta bunlardan ibarettir. Hepinize teşekkür ederim...

Müberra Nur GÖRMEZ EMİN:
(SETA - Eğitim ve Sosyal Politikalar Uzmanı)

Müberra Nur GÖRMEZ EMİN

SETA Vakfı'nda çalışmaktayım. Açık adıyla, Siyaset Ekonomi Toplum Araştırmaları Vakfı'nda, Eğitim ve Sosyal Politikalar Birimi'nde görev almaktayım. İşlediğimiz konular, YÖK'ün ve MEB'in politikalarını ve sosyal politikaları içermektedir. 2012 yılından sonra ise Suriyelilerin göçüyle beraber spesifik olarak göçmenlerin eğitimi üzerine yoğunlaşmış bulunmaktayız. Eğitim konusunda da, akademik olarak devlet okulundaki Suriyeli çocukları gözlemlemiştım. Dolayısıyla göçmenlerin eğitimi mevzusu, bizim gündemimizde yer almaktadır. Çeşitli saha çalışmaları yürüterek; doğrudan konunun muhatapları ve aktörleriyle, okul idarecileriyle, öğretmenlerle, öğrencilerle, yerli velilerle ve Suriyeli velilerle mülakatlar yapmaktayız. Ben de bugün; çalışma alanımız itibarıyla problemleri tespit ederek öneri geliştirmeyi hedeflediğimiz için, var olan sorunları açıklayacağım. Açıkçası eğitim alanında iç açıcı bir tabloyla ne yazık ki karşılaşamadık. Bu nedenle problemlere, hem sorun odaklı hem de çözüm odaklı yaklaşmaktayız.

2012 yılında yaşanan ilk göç sonrası; Suriyeli çocukların örgün eğitime dahil olma süreçlerinde, STK'ların kesinlikle çok ciddi bir katkısı olmuştur. STK'lar, geçici eğitim merkezi modeliyle, Suriyeli çocukların yarıda kalan akademik eğitimlerini devam ettirebilmeleri adına önemli bir boşluğu da doldurmuştur. Ancak Dr. Öğr. Üyesi Hidayet Tuksal Hanım'ın da söylediği gibi, Suriyeliler kalıcı bir mesele olarak görülmemiştir. Suriyelilerin, kısa sürede geri dönecekleri düşünüldüğü için, eğitimde de uzun vadeli ve kalıcı politikalara ne yazık ki çok geç başlanmıştır. Bu gecikme nedeniyle de hâlâ bir göçmen eğitimi politikamız bulunmamaktadır.

Sabahki oturumda Prof. Dr. Murat Erdoğan; Türkiye'nin göç tarihinden, Balkanlardan, Irak ve İran'dan ülkemize gelen kitlelerden bahsetti. Fakat biz, o dönemlerde göç etmiş çocukların eğitimdeki adaptasyon süreçlerine dair belgelere rastlayamadık. Dolayısıyla göçmen eğitimi politikasında büyük bir boşluğumuzun olduğu açıkça görülmektedir. Türkiye göç almaya devam edeceği için, geleceğin yol haritasını belirleyebilmek adına göçmenlere yönelik bir eğitim politikası oluşturmamız gerekmektedir.

2014 yılına kadar akademik eğitime, Suriye'deki müfredatın uygulandığı ve Suriyeli öğretmenlerin Arapça eğitim verdiği geçici eğitim merkezleriyle devam edilmiştir. Ancak Suriyelilerin kalıcı olduğu ve geçici eğitim merkezlerinin işlevlerini yitirdiği anlaşıldığında; Suriyeli çocukların doğrudan devlet okullarına dahil edilmesine yönelik adımlar, MEB tarafından atılmaya başlanmıştır. Sayısal verilere bakıldığında ise bu adımların başarıya ulaştığı görülmektedir. Müsaadelerinizle, bu verileri özet olarak paylaşmak istiyorum...

Şu anda Türkiye’de, okul öncesini de dahil edersek 5-18 yaş aralığında temel eğitim çağında, 1 milyon 147 bin çocuk ve genç; 0-4 yaş aralığında da 494 bin Suriyeli bebek bulunmaktadır. Türkiye’de doğan ya da bebek yaşta Türkiye’ye gelen Suriyeliler, birkaç yıl sonra eğitim çağına geleceklerdir. Dolayısıyla da, 1 milyon 600 bin civarındaki Suriyelinin, ülkemizde eğitim alması gerekmektedir. Ayrıca, öğrenci nüfusunun 18 milyon olduğu Türkiye’de bir türlü çözülemeyen eğitim sorunlarının varlığı düşünüldüğü zaman; eğitimin, uyum politikalarının merkezinde olması ve Suriyeliler ya da göçmenler bağlamında ciddi bir şekilde ele alınması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Devlet okullarındaki çalışmalarımızda gördüğümüz kadarıyla, Suriyelilerin uyumları konusunda çok ciddi bir dil bariyeri söz konusudur. Dil bariyeri dolayısıyla oluşan iletişimsizlik, çocukların eğitime dahil olmalarına engeldir. MEB’e ait veriler çerçevesinde; geçici eğitim merkezlerinde 225 bin, devlet okullarında 375 bin olmak üzere toplam 600 bin çocuğun okula yerleştirildiği görülmektedir. Ancak Prof. Dr. Murat Erdoğan Hocamızın da ifade ettiği gibi, bu çocukların okula devam etme ve terk etme durumlarına dair hiçbir veri bulunmamaktadır. Gezdiğimiz okullardaki yetkililerin bir tanesi; okullarında 1000 Suriyeli öğrenci gözükmemesine rağmen, “Bu çocukların sadece 300’ü okula gelmekte; diğer 700 Suriyeli çocuğun sadece kaydı gözükmektedir.” demiştir. Bu duruma benzer pek çok vaka ile karşılaşarak; Suriyeli çocukların, yüksek oranda okulu terk ettiklerini ya da devamsızlık yaptıklarını gözlemledik. Bu olumsuzluklara rağmen, okula kayıt etme oranlarında hızlı bir artış yaşanmaktadır. Bu kısa sürede gerçekleşen artış ise, çok büyük bir başarıdır; ancak okula giden çocukların nitelikli bir eğitim sürecinden geçmemesi, önemli sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunların en başında, dil problemi gelmektedir. Özellikle, anadili farklı bireylere Türkçe öğretme konusunda ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bu konuda, ‘Yunus Emre Enstitüsü’ ve ‘TÖMER’ gibi uzman kuruluşlar bulunmaktadır; fakat bu kurumlar, daha çok yetişkinlere yönelik Türkçe eğitimi konusunda materyal üretip geliştirmektedirler. Yunus Emre Enstitüsü, yakın zamanda çocuklara yönelik Türkçe materyaller üretmeye başlamıştır. Dolayısıyla da, özellikle temel eğitim çağındaki nüfusa yönelik Türkçe eğitim materyali ve eğitici öğretmen konusunda ciddi bir eksiklik yaşandığı görülmektedir. Bu eksikliklerin bir şekilde giderilmesi gerekmektedir.

Suriyelilerin eğitimi konusunda, öğretmenlerin deneyimsiz oluşu da ayrı bir sorundur. Çünkü çocuk, direkt iletişim kuramadığında eğitim sürecine dahil olamamaktadır. Çocuğun Türkçe, öğretmenin de Arapça bilmemesi; Suriyelilerin hiçbir iletişim kurmadan bir sene boyunca sadece sıraya oturup beklemelerine ve akşam evlerine dönmelerine neden olmaktadır. Çocuklar, hiçbir şekilde sağlıklı bir eğitim alamamaktadırlar.

Öğretmenler, göçmen çocuklara yönelik ayrı bir eğitim almalıdır. Yurtdışında bu alanda spesifik dersler verilmekte ve öğretmen adayları formasyon süreçlerinden geçmektedir. Buraya gelmeden önce de, İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne ait ders programını inceledim ve bu programda göçmen öğrencilere yönelik bir ders içeriği göremedim. Eğer yanılıyorsam, lütfen hocalarım beni düzeltsin. Fakat 2012 yılından bu yana 6 yıl geçmesine rağmen, eğitim fakültelerinde göçmen çocuklara ya da anadili farklı olan çocuklara yönelik eğitim stratejileri, iletişim teknikleri, iletişim yöntemleri gibi dersler hiçbir üniversitede verilmemektedir. Bu derslerin, öğretmen adaylarına verilmesi gerekmektedir. Çünkü böyle bir deneyimle karşılaşmayan öğretmenler, ne yapacaklarını bilememektedirler. Bilmemelerinin sebeplerinden biri de, çocukların kayıt aşamasında karşı karşıya kaldıkları uyumsuzluk sorunudur. Eğitim düzeyleri yüzünden, yaşlarından düşük sınıflarda başlayan çocuklar; akran çatışması yaşamaktadırlar. Çünkü ciddi bir uyumsuzluk ve eğitimde bir boşluk söz konusu olmaktadır. Muhakkak, sınıflar için telafi eğitim mekanizmalarının kurulması gerekmektedir. Özellikle hem Suriye'de hem Türkiye'de eğitimine ara veren, sınıf kademesi ve akademik olarak daha üst seviyelerde başlaması gereken çocuklara; telafi eğitimleri verilmelidir. Bu eğitimler ise; akşam dersleri şeklinde, internet üzerinden, uzaktan ya da hafta sonu verilerek gerçekleştirilebilir.

Müberra Nur GÖRMEZ EMİN

Uyum konusunda da, öğretmenlerin yaz dönemlerinde veya sene içinde muhakkak bir oryantasyon eğitimi almaları gerekmektedir. Hem Suriyelilere, hem de yerli velilere ve öğrencilere bilgilendirici faaliyetler yapılmalıdır. Çünkü karşılıklı

şekilde ciddi bir ön yargı söz konusudur. Ayrıca gerçek anlamda sağlıklı bir uyumu, hiçbir zaman tek taraflı algılamamalı ve her zaman çift taraflı olarak düşünmeliyiz.

En büyük eksikliklerden birisi de rehberlik ve psikolojik destek mekanizmalarının olmayışıdır. Okulların rehberlik servisleri, zor şartlardan gelen ve savaş görmüş çocuklara yönelik bir psikolojik destek sunma noktasında detaylı eğitimlerden geçmelidirler. Ancak öğretmenler, hizmet içi eğitim alma noktasında çok isteksiz olmaktadır. Bu isteksizlik, hem deneyimsiz olmalarından hem de ön yargılarından kaynaklanmaktadır. Bir öğretmenle yaptığım görüşmede; kendisi “Ben sınıfımda Kurtuluş Savaşı’nı anlatırken Arapların bizi sırtımızdan vurduğunu söylüyorum ve karşımdaki Arap çocuk beni dinliyor. Bu durumda o çocuk gücenmeyecek mi?” dedi. Ben de; “Peki, bu şekilde anlatmasanız olmaz mı?” dedim. Karşılığında bana; “Tarihi yanlış mı anlatacağım, bunu mu istiyorsunuz?” diyerek tepki gösterdi. Öğretmenlerin bu şekilde ön yargı beslemesi, uyumun önündeki en büyük engellerden birisi olmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin ve idarecilerin, Suriyelilerin eğitimi meselesini insani bir bakışla, temel haklar perspektifinden ele alması gerekmektedir. Teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Prof. Dr. M. Saim YEPREM

Göç Araştırmacısı Sn. Müberra Nur Görmez Emin’e teşekkür ederiz. Şimdi, Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkanı Av. Uğur Yıldırım Bey konuşacaklar...

Av. Uğur YILDIRIM:
(Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkanı)

Böyle toplantılarda, Amerikan filmlerinde deprem öncesi uyarılar yapan ve devamlı felaket senaryoları üreten kişiler veya yetkililer gibi konuşmaktayız. Fakat gerçekten de durumun ciddiyeti bizi buna sevk etmektedir. Aslında her birimiz, sorunu neresinden ele alıyorsak; ona göre tanımlamalar yapmaktayız. Müberra Hanımefendi, eğitimdeki sorunları az önce detaylı olarak açıkladı. Eğitimcilerimizin veya kurumlarımızın, bu eğitime ne kadar hazır olduğunu konuştuğumuz gibi; sağlık boyutunda da, bu hizmeti verirken tercüme hususunu nasıl çözebileceğimizi tartışmaktayız. Danışmanlarımız savaş psikolojisini, ancak Almanya'dan gelen psikiyatristler tarafından eğitildikten sonra anlayabilmektedirler.

Av. Uğur YILDIRIM

Öğretmenlerin eğitimindeki göç konusuna dair ders yoksunluğuna değinilen durum, hukuk fakülteleri için de geçerli olmakta ve 'mülteci hukuku', seçmeli ders olarak bile verilmemektedir. Günümüzde birçok üniversitede de hâlâ bulunmamaktadır. Bizler de hukukçu olarak, fakültelelere ders anlatırken veya bu gibi etkinliklere katıldığımızda; göçmenlerin durumlarına değinmekteyiz. Ayrıca çoğu üniversitenin bünyesinde göç araştırmaları merkezi de bulunmamaktadır.

İlahiyat boyutunda ise göç olgusunun dînî ritüeli veya söylemi dile getirilmektedir. Yaklaşık 6-7 yıldır her bulunduğum ortamda; yetimlerle ilgili 40 hadis olduğunu, ama muhacirlerle ilgili 40 hadisi derleyip bir kitap yapıldığını görmediğimi söylemekteyim. Kısacası birçok alanda; bilmediğimiz, vakıf olmadığımız olgularla karşılaşmaktayız. Örneğin eğitim ve sağlık alanında olduğu gibi güvenlik konusunda da aynı durum söz konusudur. Durumları uzaktan bir değnekle tespit ederek tanımlamaya veya yabancı olarak gördüğümüz kişilerin reaksiyonuna göre tepki almaya çalıştığımız, yaşanan bir gerçektir. Bu durumların çözümü yalnızca bakanlıklar ile değil, bu yapıların birbiriyle olan birlikteliğiyle mümkün olacaktır. Ülkemizde, Avrupada 12 bin çocuğun kaybolduğu konuşulmakta; fakat Türkiye’de refakatçisi olmayan 53 bin çocuğun ne yaptığı dile getirilmemektedir. Sosyal hizmetler açısından bu çocuklara kimin sahip çıktığı da bilinmemektedir.

Terör konusuyla ilgili ise, belki de bize en fazla yardımı olacak olan unsurları göz ardı etmekteyiz. Terör noktasında şüpheli olanlar konusunda, buradaki bütün kuruluşlardan daha fazla bilgi sahibi olan bir dernek olarak; göç müdürümle ve Ankara’yla konuştuğumuzda, devletten daha fazla istihbarat bilgisine sahip olabildiğimizi görmekteyiz. Çünkü Özbekler, Tacikler, Kırgızlar veya Suriyeliler gibi topluluklar; gruplar halinde yaşamaktadırlar. Bu tip gruplar, kendi aralarında nasıl yaşadıkları konusunda bizlerden daha fazla bilgiye sahip olmaktadır. Aslında onları tanıyacağımız ve değerlendirebileceğimiz bilgileri, yine bu gruplardan edinmemiz gerekmektedir. Dolayısıyla bugün geldiğimiz noktada, çoğu şeyi biraz apar topar olsa da bir şekilde düzenlemiş bulunmaktayız. Ancak bundan sonrasında çok daha iyisini yapmak için, sorunlarımızı ve bunların çözümlerini bir arada konuşup; devletin de bu yapılara kulak vererek organize eder durumda olmasını sağlamamız gerekmektedir. Şu an bir göç idaremi bulunmaktadır; fakat STK’lar olarak bir araya gelip, bu meseleleri üst makamlara daha fazla iletmemiz gerekmektedir. Belki birebir ziyaretlerimizde daha fazla teşvik edici olmamız, çözüm noktasında işlerimizi kolaylaştıracaktır. Çünkü tek başına devletin veya herhangi bir kurumun üstesinden gelebileceği bir sorunla karşı karşıya değiliz. Bu konuda Sn. Prof. Dr. Murat Erdoğan Hocamızın sunumu; nicel verileri tablo şeklinde açıklayarak, durumun ciddiyetini göstermiştir. 400 bin çocuğun okula kayıt noktasında dışarıda kalması, binlerce çocuğun derdini anlatamaması ve bu çocukların 7 yıl sonra 17 yaşına girecek olması; büyük bir problemdir. Benim çocuğum geç konuştuğu için, doktoru derdini anlatamayan çocukların agresif ve sinirli olduğunu söylemişti ve biz de bazı sorunlar yaşadığımız için konuşma terapisi almaya başlamıştık. Suriyeli çocuklar da, en temel sıkıntılardan biri

olan dil bariyerini aşamayıp eğitim alamayan ve kendilerini ifade edemedikleri zaman agresifleşen bireyler olmaktadır. Bu çocukların % 1'inin bile, terör veya suç örgütü üyeleri olarak karşımıza çıkabileceğini hesap ettiğimizde, durumun güvenlik sorununa kadar uzandığını görmekteyiz.

Bugün Suriyeliler kendi birikimleri ve kültürleriyle dünyanın dört bir tarafına dağılmış durumdadır. Bu insanları topluma kazandırabilirsek, bizler için de bir kazanç olacaktır. Aslında bütün Avrupa ve üstün medeniyetler, düzenlerini mülteciler üzerine inşa etmektedir. Ben bu durumu; Avrupa'nın mülteci konusunda oldukça pragmatik, ülkemizin ise son derece romantik oluşuyla açıklamaktayım. Bu iki kavramın karmasını yapabilecek bir medeniyete ve düşünceye ihtiyaç duyulmaktadır.

Av. Uğur YILDIRIM

Avrupa'daki kurumlarda bir mültecinin geri gönderilmesiyle ilgili süreçte, avukat tahsisinde ve yapılacak yönlendirmelerle ilgili her alanda; devlet, STK'larla birebir çalışmaktadır ve STK'lara fon vermektedir. Ülkemizdeki sistem ise, biz STK'ları sürekli olarak süreçlerin dışında tutmaktadır. Örneğin, STK'ların Türkiye dışındaki çalışmalarını sadece Kızılay ile yapabileceğine dair bir yönerge bulunmaktadır. Mesela Zeliha Sağlam Hanımefendi, "STK üyesiyim." dedi ancak Türkiye Diyanet Vakfı'nın tam anlamıyla bir STK olup olmadığı tartışmaya açıktır. Bizler ne kadar STK kriterlerine uygun oluyuz ya da bizden ne kadar sivil kalmamız beklenmektedir? Bu gibi soruları cevaplayarak, var olan durumları netleştirmemiz gerekmektedir. Aslında Göç İdaresi, istişare anlamında STK'larla olan bağlantısını bir an önce tamamlamalıdır. Bu noktada; geçmişte yetkili isimlerle bir araya gelerek, kendilerine sorunlarımızı iletmiştik. Eskiden birçok sorunun

en azından siyasi bir erk olarak muhatabı bulunmaktaydı. Bu durumun en kısa zamanda geri dönmesini, dönmüyorsa bile en azından derneklerin ve STK'ların gerekli birlikteliği bir şekilde sağlamasını dilemekteyim. Teşekkürlerimi sunarım...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkanı Av. Uğur Yıldırım Bey'e teşekkür ediyoruz. Şimdi, Uluslararası Mavi Hilal İnsanî Kalkınma ve Yardım Vakfı Uzmanı Sn. Duygu Fendal Hanım konuşacaklar...

Duygu FENDAL:
(Uluslararası Mavi Hilal İnsanî Kalkınma ve Yardım Vakfı)

Uluslararası Mavi Hilal İnsanî Kalkınma ve Yardım Vakfı'nda çalışmaktayım. Mavi Hilal, 2000 yılından bu yana insani yardım ve kalkınma alanında faaliyet göstermektedir. Bu alandaki ihtiyaçları karşılamaya yönelik, hem sınır ötesinde hem de Türkiye içinde projeler gerçekleştirilmiştir. Suriye krizinin en başından bu yana özellikle Gaziantep, Urfa ve Kiliş'te başlayan projeler; son birkaç yıldır İstanbul, Bursa, Konya gibi diğer şehirlere yayılmış durumdadır.

Duygu FENDAL

Yer yer pesimist bir yaklaşım olarak değerlendirilen Prof. Dr. Murat Erdoğan Hocamın sunumlarını daha önceden de birkaç kez dinleme imkanı bulmuştum. Suriye krizi, Suriyeliler ya da Suriyeli mülteciler diye adlandırdığımız olgu ve insanlar; bizim toplumumuz için bir gerçeklik taşımaktadır. Bu sebeple Suriye olgusu, gerçeklik kıstaslarıyla ele alınmalıdır. Her türlü siyasi söylemden arındırılarak, kişisel ön yargılardan sıyrılarak, insani birtakım özellikleri de kaybetmeden; konu bir gerçeklik kapsamında değerlendirilerek ve ilerleyen dönemlerde kalıcılığını da kabul ettiğimiz bu popülasyonun demografik yapımıza bir tür farklılık getireceği kanaatiyle hareket edilmelidir. Önemli bir gerçeklik olarak ele alınan bu hadiseye, sosyolojik perspektiften bakılmalıdır. Konunun gidişatı; sığınmacıların ve hukuki olarak değerlendirdiğimiz kitlelerin, acil insani yardımdan ziyade bir kalkınma olayına dönüştüğünü göstermektedir. Kalkınma konusu ise donanımlı bir planlama gerektirmektedir. Prof. Dr. Murat Erdoğan Hocamızın aktardığı veriler, kalkınma planı için bir temel olmalıdır. Aslında o verilerden yola çıkılarak, yapılması gerekenlerin neler olduğu net bir şekilde tespit edilebilmektedir.

Okullaşma konusunda, açılması gereken okul sayısı ya da yetiştirilmesi gereken eğitimcilerin sayısı gibi konular çok teknik hususlar; fakat her şey kağıt üzerinde bu kadar net olsa da pratikte gerçekleştirilebilmek kolay olmamaktadır. Birtakım baskılar, farklı düzenlemeler, algılar ve ön yargılar işin içerisine girmektedir. Çalıştayın başından itibaren de bu durumların hepsi örneklerle açıklanmıştır. Ben de bunları tekrar etmeden uyum konusuna farklı bir açıyla değineceğim.

Uyum söz konusu olduğunda, iki taraflı bir uyumdan bahsetmekteyiz ve uyum politikalarında yapılan iş birliklerinin çok önemli olduğunu söylemekteyiz. Birçok STK, öncelikli olarak eğitim ve istihdam için en azından proje üretmektedir. Özellikle eğitimdeki dil bariyeri; çocukların ve gençlerin eğitim hayatlarını oldukça etkileyen, posttravmatik bir durumdur. Kadınların durumuna bakıldığında da onların daha dezavantajlı bir grup olduğu görülmektedir. Bu konuların hepsi; farklı uzmanlarla, farklı çalıştaylarda ele alınacak niteliktedir. Eğitim ve istihdam, barınma gibi diğer birtakım insani gerekliliklerin de temelini oluşturmaktadır.

Eğitimdeki dil bariyerini aşabilme gayesiyle yakın bir zamanda İAÜ TÖMER aracılığıyla yaptığımız projede, 1200'ün üzerinde Suriyeli gence Türkçe eğitimi verdik. Bu eğitimlerde çok farklı durumlarla karşılaştık. Birçok problemi olan ve çok zorluk yaşayan insanlar olsa da, gençler ve çocuklar adına çok umut verici durumlar yaşadık. Bu doğrultuda buraya farklı konumlardan gelen herkesin, farklı bir deneyimi bulunmakta ve bu deneyimler paylaşıldıkça çözüm listeleri oluşmaktadır. Dolayısıyla STK'lar, kamu ve akademi; sağlam bir işbirliği

içerisinde olmalıdır. Akademik çalışmalar; ilk oturumda izlediğimiz sunumda da görüldüğü üzere, sorunların çözümü noktasında yapılması gerekenlerin raporunu vermektedir. Problemlerin çözümünde yol haritası olacak bilimsel çalışmalar ise mutlaka analiz edilmelidir.

Bu kurumlara ek olarak özel sektörün Suriyeliler konusuna dahil olamaması, belli alanlarda tıkanıklığa yol açmaktadır. Özellikle STK'larda proje üreten ve fon bularak çalışan kuruluşlar, ağırlıklı olarak BM ve AB ile çalışmaktadır.

Devlet koordinasyonunda da birçok uluslararası STK ile çalışmaktayız. Fakat özel sektör, uyumun istihdam ayağında çözüme yönelik katkı sunmamaktadır. Özel sektörde her zaman, kâr maksimizasyonu ve halkla ilişkiler boyutu ön plandadır. Bu nedenle Suriyeli sığınmacılar konusu, halkla ilişkiler kısmında biraz belirsiz ve tehlikeli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada Suriyeliler konusunun tüm toplumu ayırıştırılmadan değerlendirilmesi kısmında, STK'larla özel sektörü bir araya getiren platformlar oluşturulmasının ve böylece özel sektörü de sürece dahil etmenin önemli olduğunu düşünmekteyim.

Bizler sürekli istihdam konusundan bahsetmekteyiz ancak bir Suriyeli sığınmacıya sadece bir iş bulmak ve o işte çalışmasını sağlamak, sorunların çözümü için yeterli değildir. O kişi, o iş için yeterli seviyeye getirilmelidir. Çünkü bunların hepsi nihayetinde Türkiye ekonomisine katkı ya da zarar olarak geri dönmektedir. Bu durumları, ülkenin yararına dönüştürebilme sürecinin üzerinde durulmalıdır. Birlikte huzurlu olmanın gayesiyle hareket edildiği zaman; meslekî eğitimler, kapasite geliştirme, finansal okuryazarlık gibi aslında özel sektörün de işin içinde olması gereken birçok bileşeni üretebilmek için çalışmalar yapılmalıdır.

ILO'nun (International Labour Organization - Uluslararası Çalışma Örgütü) çok yakın zamanda başlattığı, Suriyeli sığınmacılara ve istihdama yönelik birkaç projesi söz konusudur. Bu proje doğrultusunda; İŞKUR ve benzeri kurumların, meslek odalarıyla ve çeşitli kuruluşlarla bir araya gelmesi planlamaktadırlar. Bu durumda karşımıza, farklı bir problem alanı çıkmaktadır. Bizler, bunu sahada yaptığımız meslekî eğitim kurslarında yaşamaktayız. İş karşılığı nakdî yardım projelerinde; yerel halktan, işlerinin ellerinden alındıklarına dair söylemler duymaktayız. Bu çalışmaları akademinin, STK'nın ve aynı zamanda kamunun, söylem ya da kampanyalar ile destekleyerek topluma iletmesi gerekmektedir. Temel sağlam bir şekilde oluşturularak, özel sektörün bu işin içinde daha fazla olması gerektiği ifade edilmelidir.

Son olarak eklemek istediğim şey; belki birçoğunuzun okuduğu Oğuz Işık ve Melih Pınarcıoğlu'nun Sultanbeyli örnekleme üzerinden yazdığı 'Nöbetleşe Yoksulluk' eserinin, şu anda Suriyeli sığınmacıların istihdam alanında yaşadıklarını anımsatan bir içeriğe sahip olduğudur. Bu kitabı öğrenciyken okumuştum ve bu alanda çalışmaya başlayınca da, anlatılanları yaşayarak görmüş oldum. Eskiden tekstil atölyelerine iç göçle gelmiş kişilerin yerlerini şu anda Suriyeliler almaktadır ve nöbetleşe yoksulluk basamağı, aslında sürekli devam etmektedir. Bütün göç dalgasının en son gelen kısmı, bu basamağı çıkan ve ilk basamakta olan kişi olacaktır. Bu döngüde özel sektör; iş konularında biraz daha bilinçlenerek, insana yakışır şekilde hareket etmelidir. Teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Biz de teşekkür ederiz. Milliyetçilik konusuna ekleme yapmam gerekirse, Suriyelilerin bu konuda zayıf olduğu bilinmektedir ve bu durum kayıtlara geçmiştir. Ancak şahsen ben bu kanaatte değilim. Antakyalı bir ailenin damadı olduğum için, o bölgeyi iyi bilmekteyim. Epey bir süre de Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde görev aldım. Dolayısıyla oradaki Türk öğrencilere gösterilen haritalarda her zaman İskenderun ve Hatay, Suriye sınırları içerisinde gösterilmekteydi. Bu haritalar Türk öğrencilere gösterildiğinde de oldukça can sıkıcı olmaktaydı. Ülkemizdeki öğretmenlerimizin Araplar için, İstiklal Harbi'nde bizi sırtımızdan vurduğunu söylemesi; bu durumun karşıtı olmaktadır. Milliyetçiliğin bu yönünü ya hafifletmek ya tamamen silmek gerekmektedir. Birlikte ve uyum içerisinde yaşama konusunda toplulukları birbirinden ayıran unsurları ayrıştırıcı, dışlayıcı olarak değil, zenginlik olarak kabul etmek; TARMER Yönetmeliği'nin 5. maddesindeki gayemiz içerisinde yer almaktadır. Bu doğrultuda amacımız; toplumdaki farklı kültürleri dışlayıcı ve itici olarak değil, o kültürlerin çeşitli renkleri, zenginliği olarak kabul eden bir şuuru üniversite bünyesinde yaymaktır. Böylece toplumumuza farklı kültürlerden, farklı ırklardan gelen komşularımızın ve kardeşlerimizin kendi kültürümüze zenginlik katacağı düşünülmektedir. Her ulusun geçmişinde üzücü olayların yanı sıra sevindirici ve toplumlara birbirine bağlayıcı olaylar da olmaktadır. Burada, olumlu olayları ön plana çıkarmak suretiyle birlik ve beraberliği pekiştirecek bir tutumu benimsemenin doğru olacağını düşünmekteyim.

Şimdi, Sıraç Eğitim ve Yardımlaşma Derneği Genel Müdürü Sn. Hatice Şehirli Hanım konuşacaklar...

Hatice ŞEHİRLİ:
(Sıraç Eğitim ve Yardımlaşma Derneği Genel Müdürü)

Hatice ŞEHİRLİ

İstanbul Aydın Üniversitesi'ne, bu toplantıyı hazırladığı için teşekkür ederim. Ben, Suriyeliyim ve Türkçeye hakim olmadığım için, kendimi elimden geldiğince düzgün ifade etmeye çalışacağım.

Öncelikle, Suriyelilerin göç etme meselesine değinmek isterim. Suriyeli bir ailenin; Orta Doğu, Türkiye, Arap ülkeleri, Ürdün ve Lübnan arasında nereye gidecekleri konusunda oldukça düşündüklerini biliyorum. Başta Arap ülkelerinin çoğu kapılarını kapattığı için, insanlar sınırı geçmeden Lübnan'a gitmiştir. Ancak Lübnan, 4 milyon civarında nüfusu olan küçük bir ülke olduğu için sınırı kapatılmıştır.

Suriye krizinin bir gerçek olduğu herkes tarafından kabul edilmelidir. Türkler, Suriyelileri kalıcı olarak kabul edip etmediğine karar vermeli ve eğer Türk hükümeti Suriyelileri kalıcı olarak kabul ediyorsa, bunu basında ilan etmelidir.

Suriyeliler Türkiye’de ezanı duyabilmekte, başörtülerini muhafaza edebilmekte ve inançlarını rahatça yaşayabilmektedirler. Üç yıl önce Fransa’ya mülteci olarak giden ve resmî ikameti olan akademisyen bir arkadaşım; bu yıl gittiğimiz Eyüp Cami ziyaretinde ağlayarak, “Ben üç yıl sonra ilk defa bir camii görüyorum ve ezanı ilk defa dinliyorum.” demişti. Dolayısıyla Suriyeli öğretmen, doktor, avukat ve akademisyen birçok kişi; inançlarını muhafaza etmek adına Türkiye’de kalmaktadır.

STK’da çalışan biri olarak çok fazla insanla görüşmekte ve insanların yorumlarını sıkça duymaktayım. Bir siyasi, Suriyeliler için harcanan paradan bahsettiği zaman; Türk halkı, “Size şu kadar para harcanmakta, sizin bir ihtiyacınız yok. Neden çalışıyorsunuz?” gibi yorumlar yapmaktadır. Bu yorumlar ise tepkilere neden olmaktadır. Zaten Suriyeliler de bu yardımların çoğunu almamaktadırlar. Bizler çalışarak, kendi emeğimizle geçinmekteyiz. Medyada abartılan bu yardımların hiçbiri yapılmamaktadır. Bu paralar gerçekten harcansa da, bireysel olarak kimseye ulaşmamaktadır.

Siyasiler ve medya, Suriyelilerin Türkiye’deki kalıcılığını topluma yansıtmalıdır. Anlatılan örneklerdeki gibi diziler aracılığıyla, Suriyelilere televizyonda birebir yer verilerek; onların hayatlarına değinilmelidir. Suriyeliler hakkında yapılan reklamlar ve kamu spotları gibi gösterimlerle, halka kalıcılık konusuna dair bir kabullenme düşüncesi aktarılmalıdır. Bu şekilde, Suriyelilerin ve Türk halkının bu duruma adapte olması sağlanmalıdır. Prof. Dr. Murat Erdoğan’ın sunduğu ankette, Suriyelileri Türkiye’de istemeyenlerin oranının % 80 çıkmasında medyanın da etkisi vardır.

Seçimler yaklaştığında ise en büyük sorun, vatandaşlık alan Suriyelilerin oy konusunda ne kadar etkili olacağıdır. Siyasiler ve halk, Suriyelilerin hangi partiye oy vereceklerini merak etmektedir.

Eğitim konusunda da göç eden Suriyeli çocuklar, ilk başta MEB okullarına alınmamıştır ve bu çocuklar açıkta kalmıştır. STK’lar tarafından geçici eğitim merkezleri açılmasaydı; bu çocuklar hiçbir şekilde eğitim hayatlarına devam edemeyecek ve bizler okumayan cahil bir topluluk olarak kalacaktık.

Birinci oturumda konuşulan; üniversiteyi bitiren Suriyeli çocukların yurtdışına göç etmeyi istemeleri meselesinin sebebi ise, Türkiye’de iş bulamamalarıdır. Mühendisliği, doktorluğu bitirip burada tekstilden başka işe giremedikleri için Avrupa’ya gitmeyi istemeleri, mecburi ve doğal bir sonuç olmaktadır.

Türkiye’de 2017 yılında yapılan araştırmalara göre; ilkokul çağında % 70, ortaokul çağında % 20, lise çağında ise % 10 oranında eğitim alması gereken 1 milyon Suriyeli çocuk bulunmaktadır. Bu verilere göre Suriyeli çocuklar, ortaokuldan sonra eğitim hayatlarına devam etmemektedirler. 3 milyon Suriyelinin içerisinde de yalnızca 15 bini üniversiteye gitmektedir. Dolayısıyla burada büyük bir kayıp söz konusudur ve bu yüzden eğitime öncelik verilmesi gerekmektedir. Eğitim alanında öğretmenler ile Suriyeli öğrenciler arasında yaşanan kopukluk da ciddi bir sorundur.

Geçici eğitim merkezleri açıldığında, öğretmenlerin hiçbir deneyimi ve tecrübesi bulunmamaktaydı. Bu merkezlerde, ders anlatmayan öğretmenlerin çocuklara akıllı tahtalarda 3-4 saat çizgi film izlettirdiğine de çok fazla şahit olmuştum. Dolayısıyla eğitim alamayan Suriyeli çocuklar, adaptasyon sorunu yaşamaktadırlar. Geçici eğitim merkezlerinde öğretmenlerin ders vermediği çocuklar, Türk okullarına başladığı zaman da sınıf seviyesini yakalayamamaktadırlar. Yaşıtlarının gerisinde kalan çocuklar, düşük notlar aldıkları için öğretmenlerin onları sevmediklerini düşünmekte ve okumak yerine çalışmayı tercih etmektedirler. Böylelikle çocuklar okuldan ve okumaktan soğumaktadırlar. Ben bu durumları, elimden geldiği kadar MEB’e aktarmaktayım. Biz öğretmenler, bu yetersizlikleri görmeli ve bunların çözümü için uğraşmalıyız. Üç ay boyunca boş durulan yaz tatili döneminde, Suriyeli çocuklara faydalı olmamız gerekmektedir. Geçtiğimiz günlerde ziyaret ettiğim bir okulda, öğretmenler çocuklarla gösteri için iki aydır çalıştıklarını söylemişti. Çocukların hiçbir eğitim almadan iki ay boyunca gösteriye çalışmaları büyük bir zaman kaybıdır. Bu gibi durumların denetlenmesi gerekmektedir. Rehber olarak danışmalık görevi veren öğretmenler de, psikoloji eğitimi alan insanlar olmalıdır.

Bir öğretmen olarak büyük eksiklikler gördüğüm ve acil müdahaleler yapılması gerektiğini düşündüğüm ilk alan, eğitimidir. İkinci olarak ise, göç idaresinde yaşanan sorunların büyük problemlere yol açtığını görmekteyim. Bu doğrultuda, bulunduğumuz bölgede okul saatinde dışarıda olan çocuklarla karşılaştığımız için iki ay önce kimlik tespitine başladık ve şu ana kadar 50 kişinin kimliğinin olmadığını tespit ettik. Bu insanların adil bir şekilde kimlikleri olmalıdır. Bu kimlik edinmeme durumuna da bazı Suriyeli aileler, çocuklarını okula göndermeyip dilendirebilmeleri için önem vermemektedirler. Bu noktada kimliği olmayan kayıp Suriyeliler, göç idaresi tarafından belirlenmelidir. Biz dernek olarak bir türlü göç idaresi ile iletişime geçemedik ve kimliği olmayan insanların oranını öğrenemedik. Düşük bir ihtimal olduğunu bilsek de, hazırladığımız dosyayı Kızılay’a ulaştırdık; fakat oradan da bir geri dönüş alamadık.

Son olarak üniversitelerin durumlarına değinmek isterim. Bazı Suriyeli gençlere, üniversiteyi bırakma nedenlerini sorduğumda; öğrenciler tarafından rencide edildiklerini ifade ettiler. Bu doğrultuda, üniversitelerde hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerin katılacağı konferans ve toplantı gibi etkinlikler düzenlenmelidir. Bu etkinliklerde birbirlerini dinleme fırsatı verilerek uyum sağlanabilir. Akademisyenler de bu toplantılara katılabilir ve gençlerin bizlerden daha verimli çözüm önerileri olabilir. Dolayısıyla gençler, kendi aralarında çözüm yolları için fikirler sunduklarında güzel sonuçlar alınabilir. Çok teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Prof. Dr. M. Saim YEPREM

Ben de çok teşekkür ederim. Sn. Müberra Hanım, üniversitemizin eğitim fakültesinde bu konulara yönelik bir program olmadığını söyledi ama; ben üniversitemizde Arapça öğretmeni yetiştiren bir bölüm olduğunu ve bu bölümün hocalarının olduğunu bilmekteyim. Hatta bir kısmı benim de öğrencimdir. Acaba bu yapılar hiçbir işe yaramamakta mıdır?

Müberra Nur GÖRMEZ EMİN:
(SETA - Eğitim ve Sosyal Politikalar Uzmanı)

Sn. Saim Hocam, buradan mezun olan öğrencileriniz, devlet okullarında sınıf öğretmeni olarak görev yapmamaktadır. Keşke bu öğretmenler, yardımcı rehber olarak görev alabilseler. Ancak benim kast ettiğim, sınıf öğretmeni, Türkçe öğretmeni, rehber öğretmeni gibi meslekleri edinen insanların ve idareci düzeyindekilerin dil öğrenebilmesidir. Çünkü matematik öğretmeni, anadili Arapça olan bir çocukla iletişime geçememektedir.

Günümüzde, göz teması, semboller, el hareketleri ve beden dili gibi unsurların hepsi aslında birer iletişim tekniği olarak kabul edilmektedir. Bir çocuk, affedersiniz tuvalete gitmek istediğini dahi öğretmene anlatamıyorsa ve öğretmen bunu anlamaya çalışmıyorsa, bu büyük bir sıkıntıdır. Söylemek istediğim şey, özellikle eğitim fakültelerinde ve bilhassa sınıf öğretmenliği okuyan öğrencilere, göçmen çocuklara ve anadili farklı olan çocuklara yönelik bir ders verilmesinin gerekli olduğudur. Yine aynı husus nedeniyle geleceğin mimarlarını eğitecek olan gençler, iletişim stratejileri dersleri de almalıdırlar.

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Ben size, pratik bir çözüm sunayım ve siz de dilerseniz, gittiğiniz yerlerde bu öneriyi yayabilirsiniz. Öğretmenlerin yetiştirilmesinde, fakülteler tek yetkili değildir ve bu yeterli de değildir. Öğretmen olduktan sonra ilk staj yılından itibaren hizmet içi kurslar verilmektedir. MEB, yaz tatillerinde ya da sömestr tatillerinde; Arapçayla nasıl eğitim verileceği konusunda Suriyeli öğrencilerin yoğun bulunduğu bölgelerde üst seviyede yetiştirici kurslar açabilir ve bu kurslarla o eksiklikler giderilebilir. Hatta hizmet içi eğitim kurslarının yapılması daha da uygun olacaktır. 60 yıllık bir eğitimci olarak bu sistemin çok daha randımanlı olacağını belirtmek isterim.

Bir üniversitenin yetiştireceği öğretmen, standart bir öğretmendir ve özel niteliği olan yerlerde MEB'in özel kurslar açması gerekir. Evet, şimdi Gazeteci ve Araştırmacı Sn. Zümrüt Sönmez'i dinleyeceğiz...

Zümrüt SÖNMEZ:
(TRT World - Gazeteci ve Araştırmacı)

Tekrar merhabalar, ben Zümrüt Sönmez. TRT World'de çalışmaktayım ve 12 senedir basın yayın alanında gazeteci ve araştırmacı olarak görev yapmaktayım.

Suriyeli mülteci krizini, hem gazeteci hem de araştırmacı olarak başladığı tarihten itibaren yakından takip etmekteyim. Bu doğrultuda geçtiğimiz yıl, Londra Üniversitesi'nde Suriyeli mülteciler konulu bir tez yazdım ve bu tez için Gaziantep'te saha araştırması yaptım. Bu çalışma sırasında elde ettiğim bulguların birkaçını paylaşmak isterim. Onun dışında pek çok konu dile getirildiği için tekrar etmek yerine olabildiğince kısa konuşacağım.

Zümrüt SÖNMEZ

Sosyal uyum ve sosyal entegrasyon, çok geniş kavramlardır ve bu kavramlar hakkında fikir birliğine varılamamıştır. Uyum söz konusu olduğunda herkesin aynı anlamı düşünüp, düşünmediğine dair konuşulması gerekmektedir. Ayrıca pek çok konuşmacının altını çizdiği üzere uyum kelimesi iki taraflı bir süreçtir. Eğer bu olgu tek taraflı ele alınırsa, asimilasyona neden olunacaktır. Dolayısıyla uyum, karşılıklı bir süreç olduğu için; iki tarafı da kapsayan çözümler ve projeler geliştirmelidir. Suriyeli mültecileri, Türkiye'ye uydurmaya ve Türklere benzetmeye çalışmak; bir uyum politikasından ya da bir entegrasyondan bahsedebilmek için yeterli değildir. Bu konuda iki toplumsal grubun iletişimi, uyumun gerçekleşebilmesi

için oldukça gereklidir. Bugüne kadar hem gazeteci hem de araştırmacı olarak sahada yaptığım bütün araştırmalarda, iki grup arasındaki iletişimin çok çok sınırlı olduğunu gördüm. Aslında bu durum, özellikle son zamanlarda daha fazla kopmuş durumdadır. Suriyeli mültecilerin yoğun bir şekilde yaşadığı küçük şehirlerde ise, gettolaşma çok ciddi boyutlardadır. İstanbul gibi, daha kozmopolit ve çok kültürlülüğe alışkın olan turistik şehirlerde; sayıları fazla olsa bile şehirlerin kapasitesi daha yüksek olduğundan gettolaşma daha azdır. Ancak İstanbul'da dahi Fatih, Aksaray gibi Suriyelilerin çok yoğun yaşadığı birtakım yerler bulunmaktadır.

Gettolaşma, dünyadaki bütün mülteci grupların tecrübe ettiği bir süreçtir. Her şeyden önce aile bağları, toplumsal yakınlıklar, aynı dilin konuşulması, aynı kültürden ve aynı ülkeden olmaları; mültecileri birlikte yaşamaya sevk eden unsurları oluşturmaktadır. Sığınmacılar göç ettikleri bölgelerde iş bulma endişesi yaşadıkları için, bir arada yaşamaları ekonomik açıdan da onlara yardımcı olmaktadır. Fakat bu bir arada yaşama, uyumu yavaşlatmakta ve Türk toplumu ile Suriyelilerin arasının açılmasına neden olmaktadır. Elbette bir arada yaşamalarına mani olunmamalıdır. Ancak sosyal uyum için, iki grup arasındaki iletişim kanallarının artırılması ve güçlendirilmesi gerekmektedir.

İki topluluk arasındaki uçurum, bahsettiğim tez çalışmasında eğitilmiş veya eğitimsiz Suriyeli gençlerin şikayetlerinin temelini oluşturmaktaydı. İki topluluğun iletişiminin ve birbirleriyle arkadaşlık ya da dostluk gibi ilişkilerinin çok sınırlı olması, en önemli sorunlardan biridir. Üniversiteler gibi arkadaşlık bağlarının güçlenmesini beklediğimiz ortamlarda bile Suriyeli öğrenciler ve Türk öğrenciler birbirlerinden ayrı gruplar oluşturmaktadırlar. Yine aynı şekilde Suriyelilerde, resmî olmasa bile dernekleşme ve vakıflaşma faaliyeti de bulunmaktadır. Öğrenci grupları ise azımsanmayacak şekilde fazladır. Bu gruplar, Türk öğrenciler arasında böyle grupların var olup olmadığını ve bu gruplarla nasıl iletişime geçeceklerini ve nasıl birlikte bir proje ya da etkinlik gerçekleştirebileceklerini dahi bilmemektedirler. Bu ortak çalışmayı sağlayacak kanallardan habersizdirler ve böyle bir tecrübe eksikliğinden dolayı, doğal olarak harekete geçememektedirler. Bu durum da, iki grup arasında nasıl bir uçurum olduğunu göstermektedir. Bu uçurumu yok edebilmek için, birtakım çalışmalar yapılmalıdır. Ev sahibi olan Türk öğrencilerin grupları inisiyatif olarak, Suriyeli öğrenci arkadaşlarını dahil edebilecekleri birtakım etkinlikler ve çalışmalar ortaya koyabilmelidirler. Bu konuda ilk adımın pozitif ayrımcılığa sahip olan ev sahibi gençler tarafından atılması, kaynaşma ve beraberlik için daha olumlu olacaktır.

İki toplumun iletişim halinde olmasını destekleyen bireylerden ziyade uyuma direnç gösteren bireyler de mevcuttur. Örneğin, Türkiye'de 5-6 yıl yaşamasına

rağmen Türkçeyi öğrenemeyen ve kendisini ifade edemeyen bir sürü Suriyeli genç bulunmaktadır. Yani Suriyeli gençler, Türkçe öğrenmeye ve uyum sağlamaya yönelik bir direniş göstermektedirler. Bu direniş, birtakım kırgınlıklardan ya da iletişim eksikliğinden dolayı yaşanan sıkıntılardan kaynaklanabilmektedir.

Gençlerle yaptığım sohbetlerde, Suriyeliler Türk arkadaşlarına dair şikâyetleri paylaşmaktadırlar ve bu sorunlarla ilgili olarak onlara gerçekçi bir açıklama yaptığımda ise şaşırırmaktadırlar. Bu da aslında kendi aralarında konuştuklarında çok rahat bir şekilde çözebilecekleri kırgınlıkları, iletişim eksikliğinden dolayı çözemediklerinin bir göstergesi olmaktadır. Diğer yandan Türk öğrenciler, üniversiteye sınavsız olarak giren Suriyeli öğrencilere tepkiyle yaklaşmaktadırlar. Bu durum, aradaki arkadaşlık ilişkisini koparmaktadır. Suriyeli gençler, Türk öğrencilerin çok büyük bir zorluktan sonra üniversiteye girebildiklerini ve onları da bu anlamda anlamaları gerektiğini öğrendiklerinde; “Öyle mi, gerçekten o kadar zor mu?” diyerek bu konudaki görüşlerini yumuşatmakta ve en azında bu tepkinin nedenini anlayabilmektedirler. Tabii ki yalnızca, Türklerin gösterdiği tepkiyi Suriyelilerin anlamaları yeterli olmamaktadır. Aynı zamanda Türklerin de, şehir efsanesi dediğimiz birtakım yanlış kanaatlerden kurtulmaları gerekmektedir. Özellikle, uyum için gösterilen direnç kırılmalıdır ve bu da ancak iletişim ile gerçekleşebilir.

İkinci Oturum

Türkiye’de okuyan Suriyeli gençlerin ülkemizde kalmaları ile alakalı motivasyonları da çok düşüktür ve üniversiteyi tamamladıktan sonra Avrupa’da şansını denemek isteyen çok fazla genç bulunmaktadır. Eğitimli olmayanlar da Suriye’ye geri dönmeyi düşünmektedir. Hatta eğitimlilerde bile, Suriye’ye

geri dönmeyi düşünen çok sayıda insan vardır. Dolayısıyla Türkiye, Suriyeli gençlerin birinci seçeneği olmamaktadır. Bunun nedeni, mezun olduktan sonra ne yapacaklarını bilmemelerine bağlıdır. Suriyeli gençler vatandaşlık almanın çok az kişiye nasip olan bir ayrıcalık olduğunu, haliyle de bu konuda şanslarının olmadığını; üniversiteden mezun olduktan sonra Türkiye’de çalışabilecekleri bir işe giremeyeceklerini düşünmektedirler. Yani Türk kurumlarına, istihdam hususunda güvenmemektedirler. Bu güvensizlik, Suriyeli doktor ve mühendis gibi pek çok eğitilmiş insanın Türkiye’de iş bulamayıp farklı alanlarda çalışmak zorunda kalmalarından ya da başka bir ülkeye göç edildiğini gözlemlemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple, Suriyeli gençlerin ve eğitilmiş insanların Türkiye’de yaşama istekleri körelmektedir. Türkiye’de yaşamaya devam etseler bile zorunda oldukları için kalacaklardır ve onlarda oluşan bu kırgınlık, sosyal uyumun gerçekleşmesine engel olacaktır. Türkçe öğrenme durumları ile ilgili yaşadıkları isteksizliklerin nedeni de, bu düşünceleriyle alakalıdır. Çünkü Türkiye’yi, kendileri için son durak olarak görmemektedirler. Pek çoğu Türkiye’yi transit ülke olarak görmekte, kendilerini olabildiğince geliştirdikten sonra Avrupa’ya ya da başka ülkelere gitmeyi düşünmektedir. Suriyeli gençlerin bir kısmı ise hala Suriye’deki savaşın bitmesi ve ülkelerine dönüp orayı yeniden inşa etme umudunu korumaktadırlar. Her iki durumda da Türkiye onlar için kendilerini geliştirebilecekleri bir fırsatlar ülkesi niteliğindedir. Özellikle İngilizce öğrenmeye olan istekleri, Türkçe öğrenmeye olan isteklerinden çok daha fazladır. Türkiye’deki eğitim kalitesinin Suriye’den daha yüksek olduğunu düşündükleri için ülkemizdeki eğitim ve dil öğrenme olanaklarından yararlanmayı hedeflemektedirler. Suriyeli mülteci gençlerin kendilerini bu şekilde geliştiriyor olmaları ev sahibi olarak bizlerin memnun olması gereken bir durumdur. Ancak ülkemizin burada biriken kaliteli insan kaynağını en iyi şekilde değerlendirebilmesi için bu gençlere imkan verilmelidir. Mülteciliğin vermiş olduğu mobilizasyon, hareketlilik ve dinamizm; ülkemize kanalize edilmeye çalışılmalı, onları burada tutmaya yönelik adımlar atılmalıdır.

Ben bir iletişimci olarak, sorunların iletişim kısmına odaklanmaktayım. Çünkü en sık karşılaştığım problem, iki ülke ve iki topluluk arasındaki iletişim kopukluğudur. İletişim problemlerinin haricinde gettolaşmanın da bir şekilde önüne geçilmesi gerekmektedir. Diğer tüm konular ise benden önce söz hakkı alan konuşmacılar tarafından dile getirildi. Dolayısıyla söyleyeceklerim bu kadar, çok teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Şimdi, Gaziantep Üniversitesi Genel Sekreter Yardımcısı ve Göç Uzmanı Sn. Mehmet Ali Eminoğlu Bey konuşacaklar...

Mehmet Ali EMİNOĞLU:
(Gaziantep Üniversitesi Genel Sekreter Yardımcısı - Göç Uzmanı)

Mehmet Ali EMİNOĞLU

Öncelikle ilk oturumdan itibaren görüşlerini bildiren arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. İkinci oturumun ana başlığı, 'sosyal uyum'du. Ben de kısaca bu konuyla ilgili bazı önerilerde bulunacağım. Aslında önereceklerimin birçoğunu sahada yapmaktayız ancak bunları önermemin sebebi, yaygınlaşarak devam etmesini sağlamaktır. Çünkü bunca problemi bir kurumun, bir kişinin veya bir sivil toplum örgütünün çözmesi mümkün değildir. Yapılması gerekenlerin paylaşarak yaygınlaşması, farklı kurumların birbirlerini model olarak çalışmalar üretmesi ve yapılan çalışmaların genele yayılması; sorunların çözümü noktasında ciddi mesafeler kat edilmesini sağlayacaktır.

Her şeyden önce, şu anda en önemli konulardan biri olan Suriyelilerin çalışma hukukuyla ilgili eksikliklerin tamamlanması gerekmektedir. Nitelikli Suriyelilerin iş gücü piyasasına kazandırılmasıyla ilgili, meslekî akreditasyon çalışmaları yürütülmelidir. Bunu yapabilecek kurumların en başında da üniversiteler gelmektedir. Üniversiteler, değişik sertifika programları açarak veya alanının uzmanı olan kişinin gerekli akreditasyonlarını sağlayacak eğitim modelleri üreterek; Suriyelilerin iş gücü piyasasına kazandırılmasında öncü olabilecek potansiyele sahiptir. Örneğin Gaziantep'te belediyenin, üniversitenin ve sivil toplum örgütlerinin iş birliğiyle birlikte bir çalışma yürütülmektedir. Sanayi ve ticaret odalarıyla birlikte yaptığımız iş birliklerinde; ithalat ve ihracat işinde uzman olan Suriyelilerin, meslek dili öğrenme akreditasyonlarını sağlayıp, bu arkadaşların iş gücü piyasasına kazandırılmasıyla ilgili bir dizi faaliyetimiz bulunmaktadır. Bu faaliyetlerin arttırılarak her ilde devam etmesi gerekmektedir. Meslekî akreditasyonlar, ekonomik anlamda iyileşmeyi ve entegrasyonu sağlayarak, kültürel anlamda da uyumun kapılarını açacaktır.

Kadın ve çocuk konusunda STK'lar, belediyeler ve üniversiteler tarafından yürütülen birçok çalışma; nitelikli bir hale getirilmelidir. Belediyeler kadınlar için, pasta yapımı, dikiş nakış, el işi gibi birtakım kurslar planlamaktadırlar. Ancak Suriyeli kadınlar; "Biz zaten yemek yapmayı biliyoruz ve mutfaktan çıkabilmek için mücadeleler verdik. Ama siz yeniden bizi mutfığa sokmak istiyorsunuz. Bizlere yeme içme ve dikiş nakış gibi kurslar değil; siyaset, ekonomi ve dil gibi değişik alanlarda kendi niteliğimizi arttıracak eğitimler verilmesini istiyoruz." demektedirler. Bu anlamda yapılacak eğitim programları, Suriyelilerin talepleri doğrultusunda oluşturulmalıdır. Suriyeli kadınlar içerisinde gerçekten nitelikli ve eğitilmiş bireyler bulunmaktadır. Toplum için, bu insanların 10 tanesi iş piyasasına kazandırılırsa; çarpan etkisi olarak diğer 100 pastacı kadından daha verimli olacaktır.

Kurumlar proje oluşturulurken sıradan, sadece yapmış olmak için veya bir yerlerden fon alma adına tasarlanan programlardan sıyrılmalıdır. Uyum meselesini planlayan tarafların bunlara dikkat etmesi gerekmektedir. Bu çalışmalar yapılırken, görsel medya ayağına ve PR çalışmalarına da özen gösterilmelidir. Eğer bir çalışma yapılacaksa, bunun halkla ilişkiler boyutu çok iyi tasarlanmalıdır. Bulduğumuz üniversite bu alanda bir çalışma yapacaksa, bu çalıştayın genel koordinatörü Öğr. Gör. Ayten Çalış Hanım'ın bizleri bir araya getirmek için uğraştığı şekilde çalışabilmelidir. Yapılan çalışmaların duyurusu ise etkin bir şekilde gerçekleştirilmeli ve bu çalışmaların, ulusal ve yerel medyada yer alması için çaba gösterilmelidir. Bu bağlamda Suriyelileri anlatan televizyon programları

yapılmalıdır; ancak bunlar, insanları ağlatmak ve duygu sömürüsü yapmak için dramatik içerikli gösterimler olmamalıdır. Suriyelilerin ülkemize olan katkısını ve ülkemizin Suriyelilere olan katkısını anlatan televizyon programları ya da belgeseller hazırlanmalıdır. Biz bu doğrultuda, başarılı Suriyelilerin hayat hikayelerinin anlatıldığı 52 bölümlük bir belgesel yazdık. Bu belgeselin şu ana kadar 45 bölümünü çekildi ve yaklaşık 30 bölümü de TRT’de yayınlandı. Ayrıca Muhacirler adındaki bu belgesel, üç dile çevrildi. Bölümler ilerledikten sonra İngilizce dublaj yapıp, TRT Haber’de ve TRT World’de yayınlanması da düşünülmektedir. Dolayısıyla biz bu tür çalışmalar yapmaktayız ancak bu kadar sınırlı olması yeterli olmamaktadır ve bu çalışmaların artması gerekmektedir. Kitap tercümelerinin artırılması da söz konusu uyumun gerçekleşmesi için çok önemlidir. En azından kendi yayınlarımız, Arapçaya çevirmek suretiyle Suriyelilerin eline ulaşmalıdır. Bu bağlamda her üniversitenin başat birkaç yayınının Arapçaya çevrilerek, gerekirse ücretsiz bir şekilde Suriyelilere dağıtımını sağlanmalıdır. Suriyelilerin eğitime ve sosyal uyuma katkısı açısından, sosyal bilimler alanındaki yayınların tercümelerinin yapılması gerekmektedir. Biz bu konu üzerine çalışıp, yaklaşık 50 adet kitabın çevirisini yaptırarak Suriyelilere dağıttık ve hâlâ daha dağıtmaya devam etmekteyiz. Bu yayınların içerisinde, çocukların eğitimiyle ilgili kendi telif kitaplarımız ile birlikte Türk klasiklerinden Batı klasiklerine kadar birçok kitap bulunmaktadır. Okul öncesinden liseye kadar çocukların eğitimini konu alan kitaplarımızı Arapçaya ve Kürtçeye çevirerek hem Afrin ve Cerablus bölgelerine, hem kamplardaki Suriyelilere, hem de şehrimizdeki Suriyelilere dağıttık. Bunların yaygınlaştırılması gerekmektedir ve herkes bu anlamda inisiyatif almalıdır.

Suriyelilere yardım ve uyum konusunda görev dağılımı, doğru şekilde yapılmalıdır. Örneğin üniversiteler, yardıma muhtaç Suriyelilere ve kamplara un dağıtmak için programlar düzenlemektedir. Un dağıtmak, üniversitelerin işi değildir. Bu üniversiteyi tenzih ederek, birçok üniversitenin vizyonunun bundan öte olmadığını da belirtmek isterim. Yardım faaliyetleri, üniversitelerin çatısı altında olmamalıdır. Üniversiteler bu çalıştay gibi bilimsel organizasyonlar düzenleyerek, bunların yaygınlaşması için faaliyetler yürütmelidir. Profesyonel olan, herkesin ve her kurumun kendi alanında çalışma yapmasıdır. Üniversiteler, Suriyeliler konusunu temel alan kısa film yarışmaları düzenleyerek birtakım çalışmalar yapılmalıdır. Bunlarla ilgili bazı çalışmalar bulunmaktadır ama yaygınlaşması gerekmektedir. Biz, Gaziantep Üniversitesi olarak TRT’nin ve T.C. Kültür Bakanlığı’nın desteklediği, yapımcılığını Halis Cahit Kurutlu’nun yaptığı ve 12 çocuğun tutuklanıp içlerinden birisinin öldürülmesiyle sonuçlanan

sürecin akabinde çıkan sokak olaylarını anlatan Kardeşim İçin Der'a Filmi'ne lojistik sağladık. Gerek filmin hikayesinde, gerek oyuncu kadrosunda, gerekse filmin çekim aşamasında destekçi olduk. Bir başka husus, Suriyelilerin topluma adapte olması için, dergi ve gazetelerin çıkarılması gerektiğidir.

Birinci oturumda Anadolu Platformu Başkanı Turgay Aldemir Bey, 2 yıldan beri çıkan İşrak Gazetesi'nden bahsetti. Bunun dışında bir de Gaziantep Üniversitesi'nin çıkardığı 'El-Camia' diye bir gazete var. Bunlardan başka Türkiye'nin PR'ını yapan, Türkiye'den yana yayını olan çok fazla dergimiz ve gazetemiz bulunmamaktadır. 200'ün üzerinde Arapça yayın çıkmakta fakat bunların en iyi niyetlileri meseleye nötr yaklaşmaktadır. Olaylara, bizim baktığımız gibi bakmamaktadırlar. Ne yazık ki birçoğu da İsrail ve Avrupa'nın bilimum ülkeleriyle finanse edilen yayınlar olduğu için, sahada yaptığımız gerçek işleri sanal hale dönüştürüp olumsuz PR çalışması yapmaktadırlar ve bu yayınlar da Suriyelilere dağıtılmaktadır. Dolayısıyla Suriyelilerin ülkemiz hakkındaki olumsuz düşünceleri, beslendikleri yayınlardan kaynaklanmaktadır. Bunların önüne geçebilmek için yayın çıkarmamız gerekmektedir. Bazen bir sayfa yazı yazmanın, bir kamyon gıda dağıtımından daha faydalı olabileceğini düşünmekteyim. Yani yaşanan olaylara aşırı duygusal bakılmamalıdır. 10 kişiyi doyurmak yerine, 1 tane bu konuyla ilgili insanları aydınlatacak bir makale yazmak daha iyi ve daha verimli bir yardım olmaktadır. Bu bağlamda da gazetelerin sayısı artırılmalıdır.

Sosyal uyumun en önemli kalemlerinden biri, sportif faaliyetlerdir. Biz Gaziantep'te 20 futbol takımı kurarak, Suriyeliler arasında Suriyeli Ligi düzenledik. Hatta şampiyon olan takımı, Veteranlar Ligi'yle maç yaptırдық. O takımda oynayanların çocuklarını ve kardeşlerini de Antalya'daki millî maça götürdük. Suriyeli çocuklar, millî takımla birlikte sahaya çıktı. Hatta futbolcu Arda Turan'ın önünde başörtülü Suriyeli bir kız çocuğu çıktığı için, sosyal medyada kendisine eleştiriler yapılmıştı. Biz böylece Suriyelilerin ülkemizde, bizim içimizde ve bizimle birlikte yaşadıklarına dair bir mesaj vermiş olduk. Bu bağlamda futbol, basketbol ve masa tenisi turnuvaları gibi sportif faaliyetler düzenlenebilir. Biz halen Gaziantep'te birtakım turnuvalara, sivil toplum çalışmalarını olarak devam etmekteyiz.

Dünya gündemi açısından ise Suriye meselesini temkinli konuşmamız gerekmektedir. Bu bağlamda Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekat Bölgesi yurtdışı olarak görülmemelidir. Dolayısıyla da bürokratlara bu iletilerde bulunulmalıdır. Ben geçtiğimiz hafta Çobanbey, El-Bab ve Azez bölgelerini gezdim. Bu bölgeler

ülkemize dahil olmuş durumdadır. Millî eğitim müdürü, vali, jandarmanın komutanı, müftü ve her türlü bürokrat; ülkemiz tarafından bu bölgelere atanmaktadır. Bu kademelerin altında Suriyeliler çalışmakta ve onların maaşlarını da ülkemiz vermektedir. Bab'ın nüfusu şu anda 500 bine ulaşmış durumdadır. Siyasi sınırlarımız her ne kadar değişirse de fiili sınırlarımız değişmektedir. Dolayısıyla bürokratlara birtakım telkinlerde bulunulmalıdır ve orayla ilişkilerimizi geliştirecek yönetmelikler, kanunlar, kararname çıkarılmalıdır. Çünkü orası artık bizim için yurt dışı olarak değerlendirilmemelidir. Orada yapılacak her türlü düzenleme ve normalleştirme, Suriyelilerin yavaş yavaş o bölgelere yerleşmelerini sağlayacaktır. Bu bölgelerde sosyal ve ekonomik hayat canlandırılırsa, Suriyeliler de yavaş yavaş kendi topraklarına gitmeyi isteyeceklerdir. Çünkü malı, mülkü ve arazisi orada olan insanlar; biz istemesek bile kendi yurtlarına döneceklerdir. Ancak Suriyelilerin dönmek isteyeceği o altyapıyı hazırlamamız gerekmektedir. Askerimiz iyi bir operasyon düzenleyerek, bu konuda inisiyatif aldı ve maalesef bir sürü şehit verdik. Hatay'dan, Fırat'ın doğusuna kadar olan bölge artık bizim kontrolümüzde ve bunun kıymeti bilinmelidir.

Gaziantep Üniversitesi olarak, Cerablus bölgesine meslek yüksekokulu açmak için altyapı çalışmalarını yapmak üzere sahada bulunmaktayız. Başka üniversiteler de bu girişimlerde bulunabilmelidir. Biz Cerablus'a meslek yüksekokulu açıyorsak, bir başka üniversite de Bab'a da açmalıdır. Bu konuda üniversiteler öncü olmazsa, siyasetin söylemi yetersiz kalmaya devam edecektir. Fırat Kalkanı operasyon bölgesine yapılan destek, orada yerleşik hayatın oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu durum, az da olsa Suriyelilerin kendi rızalarıyla geri dönmelerine vesile olabilmektedir.

Sahada yapılan çalışmaların bir araya getirilmesi için birtakım düzenlemeler yapılmalıdır. Üniversiteler, Suriye ile ilgili çalışma yapmak istiyorsa önce bu alandaki literatürü bir araya getirmelidir. Türkiye'de yazılıp çizilenler, hazırlanan tezler ve çıkan raporlar bir Suriye kütüphanesi oluşturularak orada muhafaza edilmelidir; ki bu sayede yapılan çalışmaların tekrarı olmayacaktır. Bu konuda koordinasyon sağlanması ve birlikte hareket edilmesi mümkün değildir. Sadece yapılanlardan haberdar olmak bile, tekrara düşmemek için büyük bir kazanımdır. Bunun için de Suriye ile ilgili yapılan çalışmalar bir yerde toplanmalıdır ve bu oldukça önemli bir çalışmadır.

Suriyelilerin bizzat Türk yasalarına göre kurduğu 1300'ü aşkın dernek bulunmaktadır. Bu derneklerin bazılarını Türkiye, bazılarını da Hollanda, Amerika ve İngiltere kurdurarak bir şekilde finanse etmektedir. Üniversiteler

ve STK'lar olarak, bu derneklerle ne kadar iletişime geçsek; o kadar mesafe kat edebiliriz. Yoksa bu derneklerin hepsinin Türkiye aleyhine çalışan birtakım kuruluşlara evrilme tehlikesi, her zaman karşımızda durmaktadır. Bunun dışında da sadece Gaziantep'te bizzat yabancı isimle faaliyet gösteren 100'ün üzerinde dernek bulunmaktadır. Bu dernekler, kendi isimleriyle şube olarak yabancı kuruluşları temsilen hareket etmekte ve çok ciddi çalışmalar yapmaktadırlar. Bu bağlamda STK'lar, devletten onlarca kat fazla Suriyeli insanı istihdam etmiş durumdadırlar.

Mehmet Ali EMİNOĞLU

Suriyelilerin ve diğer göçmelerin durumlarıyla ilgili önemli bir birim olan göç idareleri yetkinleştirilmelidir. Gaziantep Göç İdaresi'nde 30 civarında çalışan bulunmaktadır. İstanbul'da ise kaç kişinin çalıştığını bilmemekteyim fakat STK'ların Suriyelilerin istihdamı için sağladığı sayı ile İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün ya da devletin farklı birimlerinin sağladığı istihdam oranlarının sayısı arasında ciddi bir fark vardır. STK'lar özellikle Suriye konusunda, hem maddî hem de mânevî olarak devletten kat be kat fazla çalışmaktadırlar. Devletin bu konudaki tek avantajı, bütçeye ve kanunlara sahip olmasıdır. Bu bağlamda STK'ların tutumu bir dönem "Gölge etmeyin başka ihsan istemeyiz." düşüncesinde olmuştur; ancak sonrasında aradaki çatışmalar çözülmüş ve devletimizle uyumlu bir şekilde çalışılmaya başlanmıştır. Fakat doğru olan, kurumsal kapasitesinin artırılarak çok daha uyumlu bir hale getirilmesidir.

Suriyelilerin savaştan önceki hayatlarını bilmeden uyum çalışmaları yapmak; deyimi yerindeyse, havanda su dövmeye benzemektedir. Ben Suriye'ye savaş çıkmadan önce birkaç defa gidip geldiğim için, orada yaşayan insanların nasıl bir hayat standardına sahip olduklarını ve hayata nasıl baktıklarını gözlemlemiştim. Bizim tabirlerimizle Suriyeliler, gece yatmayan gündüz de kalkmayan insanlardır. Gece saat 01:00 civarı yemeğe giderler, 02:00-03:00'e kadar otururlar, sabah saat 10:00'da işe gider ve hava şartlarından dolayı 16:00'da dükkanlarını kapatırlar. Dolayısıyla Suriyeliler, biraz dağınık ve rahat bir yapıya sahiptirler. Devlet onlara sürekli yardım ederek aylık ihtiyaç paketi ve aylık mazot verdiği için; bunu, devletin yapmak zorunda olduğu bir görev olarak görmektedirler. Buraya geldiklerinde de, yaptığımız yardımları bizim görevimiz ve sorumluluğumuz gibi algılamışlardır. Hatta yardım yapılmadığında valiliğe giderek haklarının verilmediği düşüncesiyle şikayette de bulunmuşlardır. Halbuki bizler teşekkür etmelerini beklemekteyiz ama onlar kendi yaşamlarındaki 40 yıllık gelenekten dolayı bizlere kızmaktadırlar. Gaziantep'te vakfımızın önünde "Bize az verdiler, onlara çok verdiler." diye eylem yaparak; "Sizi gidip valiliğe şikayet edeceğiz." dediler. Kısacası bu gibi durumlarda farklı bakış açılarını ve bazı durumların arka planını bilmezsek, onlarla çatışmamız kaçınılmazdır.

Türkiye'de, Suriye'nin geçmişiyle ilgili yayınlanmış olan yaklaşık 90 eser bulunmaktadır. Bu eserleri dikkatli bir şekilde okuduktan sonra Suriyelilere yönelik uyum çalışmaları yapma yoluna girmemiz gerekmektedir. Bu konuda, bürokratların keyfi uygulamalarına müsaade edilmemelidir. Bazı bürokratlar risk alarak önümüzü açmakta, bazıları da keyfi uygulamalar yapmaktadır. Bu tutum, kurumsal bir anlayışın ve sağlıklı bir politikanın geliştirilmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Göç alanında bir müsteşarlığın veya TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı) gibi bir başkanlığın kurulması gerektiğini 6 yıldan beri değişik toplantılarda defalarca ifade ettik. Bu işi bir politikaya dönüştürebilmemiz için bütçesi olan ve karar mekanizması hızlı işleyecek bir yapılanmanın olması gerekmektedir. Bu yapılanmaların içerisinde; Biri MEB'de, biri T.C. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda, biri T.C. Kalkınma Bakanlığı'nda olmak üzere üç daire bulunmaktadır. Yapılması gereken herhangi bir işi, bir daire başka bir daireye atmakta ve o iş ortada kalmaktadır. Dolayısıyla bu işlerin bir bakanlıkta toplanmış olması, bize hız kazandıracaktır. Birtakım bürokratların kendi kendine keyfi uygulama yapması ve genel müdürlük açık kapatması, devletin işleyişine aksaklık getirmektedir. Bu tür uzun vadeli politikalar; STK, kamu ve siyasetin bir araya geldiği ciddi oturumlarla oluşabilmektedir. Bu bağlamda, o dönemlerde Başbakanlık Başdanışmanı olan Murtaza Yetiş Bey ve

20 kişilik bir ekip ile çok verimli bir çalışma yapmıştık. Neredeyse Türkiye'nin göç politikasını oluşturuyorduk ancak kendi halimize bırakılmadık. Bu çalışmayı 9 aylık bir süreçte bitirdik; ama sonrasında hem o ekip dağıldı, hem de Murtaza Yetiş Bey Türkiye Maarif Vakfı'nın Avustralya temsilcisi olarak yurtdışına gitti. Dolayısıyla da bu çalışma şu an askıda kalmış durumdadır.

Tabii kendi deneyimlerimizden edindiğimiz tecrübeler doğrultusunda, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi gerektiğini görmekteyiz. Şahsen Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne ve yaptığı çalışmalara saygı duymaktayım ancak Göç İdaresi bugün personel sayısı, kurumsal kapasite, kurum kültürü ve kurum geleneği açısından göç meselesini çalışabilecek bir altyapıya sahip değildir. Bir kısmını yapabilecek güce sahiptir ancak tamamını kontrol edebilecek bir yapıda bulunmamaktadır. Kaldı ki sahadaki durumdan da bunu görebilmekteyiz. Şu anki İstanbul İl Göç Müdürümüz de buradalar, eminim kendileri de bu sözlerimi tasdik edeceklerdir. Bunları tek çatı altına toplayacak kurumsal bir yapının, önümüzdeki süreç için faydalı olacağını düşünmekteyim. Teşekkür ederim...

Zeynep YAPAR:

(Kadın ve Demokrasi Derneği KADEM - Uzman)

İAÜ - Halit Aydın Kampüsü

Merhaba, öncelikle hepinizi selamlıyorum. Ben KADEM’de uzman olarak çalışmaktayım. Merkezimizde kadın odaklı, kapsamlı çalışmalar yapmaktayız. Merkez olarak birçok toplantıya katıldığımız için sorunların aşağı yukarı aynı olduğunu gözlemlemekteyim. Bu doğrultuda sorunların giderilmesi için nokta atışı ve çözüm odaklı birtakım önerilerin ortaya koyulması gerektiğini düşünmekteyim. Bu çözümler içerisinde Edirnekapı’da bulunan, KADEM Sığınmacı Kadınlar Sosyo-Ekonomik Araştırmalar Merkezi’nin; en önemli çalışmalardan ve uyumun en güzel örneklerinden biri olduğunu söyleyebilirim. AFAD ile iş birliği içerisinde başlattığımız bu çalışma için 3 yıllık bir protokol imzaladık. Bu merkezi açmadan önce, hukuki ve psikolojik desteğin yanında istihdama yönelik gözlemler için sahaya inerek, kampları ve yerel halkı dolaştık. Böylece, istihdam için hangi alana yönelmemiz gerektiğini ve hangi alanların uygun olduğunu tespit ettik. Az evvel burada söylenenin tersine, Suriyeli kadınların daha çok el işçiliği gerektiren mesleklerde çalışmak istediklerini gözlemledik ve buna yönelik birtakım çalışmalar yaptık. Suriyelilere, istihdam edilmeleri için grafik dizayn, fotoğrafçılık ve drama gibi alanlarda birtakım kurslar açtık. Bu kurslarda uyum ve ekonomi profil çalışması yaptık. 5 bin Suriyeli kadını kapsayan bu çalışmada; kadınların % 50’si 19-65 yaş aralığındaydı ve bu kadınların % 94’ü çalışmamaktaydı. Sorduğumuz sorular doğrultusunda da yalnızca % 27’si çalışmak istediğini belirtmiş ve büyük bir çoğunluğu çalışmak istemediğini ifade etmişti.

Yaptığımız çalışmalarda, Suriyeli kadınların hukuki sistemi çok iyi bilmediklerini ve hukuki destek alanında sıkıntı yaşadıklarını da gözlemledik. Bu sorunların başında ise, çalışma izni gelmektedir. Bu hukuki süreçte vatandaşlıkla ilgili sorunlar, diploma denklikleri ve evlilik prosedürleriyle alakalı birçok sıkıntı yaşanmaktadır. Başlı başına bir problem olan evlilik meselesi için ise ayrıca profil çalışması yaptık. Bu çalışma için; “18 yaşından küçük kız çocuklarınızın evlenmesine izin verir misiniz?” diye sordüğümüzde; % 75 oranında “Evet, izin veriyoruz.” cevabını aldık. Çünkü Türk hukuk sistemiyle alakalı herhangi bir fikirleri olamadığından, bu konuda da çekinceleri bulunmamaktadır. Çalışmalarımızda, uyum için bu şekilde sıkıntı doğurabilecek sonuçlar elde ettik ancak merkezimiz uyum konusunda nitelikli çalışmalar yapmaya devam etmektedir ve bu hususta emsal olmaktadır. Kadın bazında, kadınların sosyalleşebilecekleri ve dil öğrenebilecekleri bir alan oluşturulması gerekmektedir. Bu doğrultuda merkezimizde Suriyeli kadınların dil sorununu, % 100’e yakın çözebildiğimizi gördük. 255 kişi dil eğitimi aldı ve bu dil eğitimi, hocala birlikte öğrenme bağlamında sınırlandırılmadı. Konuşma kulüpleri oluşturularak sosyalleşebilecekleri bir alan sağlandı. Aynı zamanda el işi ürünlerini de onlarla beraber yaptığımız için birlikte sosyalleşebildik.

Suriyeli kadınlar, acil olarak hukuki sistemin ne olduğunu anlayabilmelidirler. Çünkü bu topluluk içerisinde; çalışmak isteyen, kaliteli ve yetkin olan Suriyeli kadınlarımız bulunmaktadır. Fakat bu kadınlarımız nasıl çalışacaklarını, nerede istihdam edilebileceklerini bilmemektedirler. Bu sebeple hukuki sistemi anlatan, psikolojik ve hukuki destek sağlayan danışma merkezleri kurulmalıdır. Bu merkezlerin belediyeler tarafından mı yoksa internet üzerinden mi olması gerektiğine dair bir fikir beyan edememekteyim; ama bu uygulamanın bir an önce hayata geçirilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Bunların dışında kadınlar, dil bilmemelerinin yanında herhangi bir sorunla karşı karşıya kaldıklarında da ne yapacaklarını bilmedikleri için Türkçe ve Arapça broşürler basılmalı ve sorunlarıyla alakalı çözüme ulaşabilecekleri kamu kuruluşlarının listeleri hazırlanmalıdır.

Merkezimizde hazırlanan el ürünlerini ‘Hayal’ adı altında markalaştırarak satışa sunmamız, bir şeyler yapabildiklerini gördükleri için onlara özgüven vermiştir. Böylece tam anlamıyla uyumu hissedebildiklerini de gözlemleyebilmekteyiz. Dolayısıyla % 75’i kadınlar ve çocuklardan oluşan bu topluluk için merkezimizin çalışmalarının, örnek olma anlamında yaygınlaştırılmasının çok faydalı olacağını düşünmekteyim.

Çalıştay konuşmacılarından Zümrüt Sönmez Hanım’ın ifade etmiş olduğu, iletişimle alakalı sıkıntılarının varlığına ben de katılmaktayım. Özellikle, gençler arasındaki iletişim kopukluğundan bahsedildi. Bu konuda İstanbul Aydın Üniversitesi öncülüğünde Suriyeli ve Türk gençlerin oluşturabileceği bir platform kurulabilir. Artık böyle somut uygulamaların önerilmesi, bu meselenin çözümü için son derece önemli olmaktadır.

Uyumu her zaman her toplantıda dile getirerek, çift taraflı bir yönü olduğunu söylüyoruz; fakat bunun için artık somut bir şeyler yapılmalıdır. Sözlerimi burada sonlandırıp teşekkür ediyorum ve mutlaka görmeniz gerektiğini düşünerek, herkesi merkezimize davet ediyorum...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Bu noktada, Sn. Zeynep Yapar Hanım’a bir sorum olacaktır. Suriyeli kadınların, söz ettiğiniz % 75’lik kısmına; çorba pişirmek ve ev süpürmek istemeyen, ev işlerinden bıkmış, daha üst seviyede çalışmak isteyen hanımlar da dahil midir?

Zeynep YAPAR:
(Kadın ve Demokrasi Derneği KADEM - Uzman)

Merkezimizde; mesleği mühendis, mimar, öğretmen olan kişiler de bulunmaktadır. Bu insanlar da Türkçe bilmedikleri için şu anda aktif olarak istihdam edilememekte ve diplomalarıyla alakalı problem yaşamaktadırlar. Bu kadınlar, el işleri üzerine yapmış olduğumuz kurslarda çalışarak ekonomik açıdan kendilerine bir şekilde katkı sağlamaktadırlar. Ancak alanında yetkin ve mesleği olan kişiler, bir şekilde istihdam edilebilmelidir. Onun dışında mesleği olmayan kişiler de merkezimizde meslek edinebilmektedir. Özellikle el işleri üzerine yapmış olduğumuz kurslarımıza çok büyük bir ilgi gösterilmektedir. Ürünlerinin markalaşması, onlara bir şey yapabildiklerini göstermiştir; dolayısıyla da bu, yalnızca bir istihdam etme durumu değildir.

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Şimdi, yine Kadın ve Demokrasi Derneği KADEM'den Sinem Yoldaş Hanım konuşacaklar...

Sinem YOLDAŞ:
(Kadın ve Demokrasi Derneği KADEM - Uzman,
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları - Oyuncu)

Sinem YOLDAŞ

Ben de KADEM’de Kültür Sanat Komisyonu’na üyeyim ve İBB Şehir Tiyatroları’nda oyuncu olarak görev almaktayım. Birçok arkadaşımızın dile getirdiği gibi ben de, size böyle bir ortam sağladığınız için teşekkür ediyorum.

Bizim gözlemediğimiz ve farkına vardığımız en büyük problem, ‘dil sorunu’dur. Erkekler, kadınlardan daha fazla çalışma hayatının içinde buldukları için, çocuklar da daha çabuk öğrendikleri için; bu sorunu daha hızlı aşabilmektedirler. Ancak özellikle kadınlar, dil problemlerini aşamadıkları için iletişim konusunda çok zayıf kalmaktadırlar. Bu doğrultuda iletişim konusunda zayıf kalan kadınlara yapılan bir anket çalışmasında; “Türk arkadaşınız var mı?” sorusuna alınan cevaplar doğrultusunda, % 74’ünün Türk arkadaşı olmadığı görülmüştür. Bu da komşuluk ve arkadaşlık ilişkilerinin gelişmemesine neden olmaktadır. Başından beri iletişimi artıran faaliyetlerin yapılmak zorunda olduğu konuşulmaktadır. Çünkü birey, bilmediği her şeye korkarak ve tedirgin bir biçimde yaklaşmaktadır.

Suriyeli aktivistlerin, akademisyenlerin, Türk bürokratların ve siyasetçilerin bulunduğu birçok çalıştayda konuşulanlar nedense hep kendi alanımızla sınırlı kaldığı için; sahada yaşayan ve evinde komşusu olan insanlar arasında bir iletişim kurulmadığını fark ettim. Bu alanda çalışan kişilerin görevlerinden dolayı tanıdığı birçok Suriyeli vardır fakat akrabalarınıza, eşinize, dostunuza “Kaç Suriyeli arkadaşın, komşun var? Kaç Suriyeli ile iletişim halindesin ve gidip geliyorsun?” diye sorarsanız; bu oranın çok az olduğunu görebilirsiniz. Kısacası biz, birbirimizi tanımamaktayız. 7 yıldır bunun üzerine konuşuyoruz ama biz birbirimizi tanımıyoruz ve henüz tanışamadık. Bu alanda ise en çok belediyelere görev düşmektedir ve belediyelerin bizleri tanıştırmaları gerekmektedir.

Aynı zamanda Suriyeliler konusunda nasıl faaliyet üretebileceğimizi de sürekli konuşmaktayız. Ben de yıllardır, sosyal yaşam konusunda serzenişte bulunmaktayım. Oyuncu olduğum için, sanatsal açıdan konuya dahil olarak bu pencereden bakmaktayım. Çünkü barınma, yiyecek, istihdam gibi konuları incelemekteyiz ancak bu insanlarla sosyal anlamda bir arada olabilmek konusuna daha az eğilmekteyiz. Birçok ülkede fakir ve ekmek bulamayan insan var. Bu insanlar, Türk vatandaşlarının içerisinde de var; fakat sosyal ve psikolojik anlamda ruh sağlığı bozuk olan insanlar, hiçbir alanda başarılı olamamaktadırlar. Bence önce işin bu boyutunu çözmemiz gerekmektedir. Yiyecek, ekmek bir şekilde bulunabilir; ki ben, 7 yıldır bu aşamayı çok fazla aştığımızı düşünmekte ve büyük bir yol kat ettiğimize inanmaktayım. Evet, Suriyelilerin ekonomik sıkıntısı var ama bu bir şekilde çözülmektedir. Suriyelilere, sosyal anlamda dostları arkadaşları olması açısından, hatta normal bir hayata

adaptasyon bakımından konser ve tiyatro gösterisi gibi bir faaliyete katılabilmek durumlarını sorduğumuzda; katılım durumu çok çok az oranda sonuç vermektedir. Birtakım STK'lar, birkaç aylık ya da birkaç haftalık ve genelde kadınlara ya da çocuklara yönelik çalışmalar yapmaktadırlar; ancak bu etkinlikler, çok az bir kitleye ulaşmaktadır. Bu anlamda belediyelere ve kamuya, diğer yapılardan çok daha fazla görev düşmektedir ve öncelikle 7 yıldır ülkemizde yaşayan 3.5 milyon göçmenin kaçıyla arkadaşlık kurulduğu sorusu, herkesin belleğinde yer etmelidir.

Geçen ay İBB olarak düzenlediğimiz 'Arap Aydınlar Çalıştayı'na akademisyen, yazar, sanatçı, siyasetçi ve kültür sanat insanı birçok sığınmacı katılmıştı. Bu çalıştayda benim bağlı olduğum Kültür Daire Başkanlığı, bu kişilere taleplerini sordu ve bu doğrultuda Suriyeliler, Filistinliler, Afganistanlılar isteklerini dile getirdiler; fakat yaşadıkları olaylar hakkında şikâyetle bulundular. En çok da kendilerinin ülkelerinde talep edilen insanlar olduklarını, burada ise talep eden konuma düştüklerini anlattılar. Bir birikime sahip olduklarını ve bunları bizlerle paylaşmak istediklerini de söylediler. Aynı zamanda bu paylaşımlarının dışında varlıklarını, kişiliklerini burada inşa etmeyi ve sürdürmeyi istediklerini de belirttiler. Bunu yapabilmek için ise, kültür sanat merkezlerinin kurulması önerilmektedir. Bu merkezlerde hem Suriyeli hem de Türk aydınların kendi aralarında bir iletişim ağı kurabilecekleri ve karşılıklı etkileşim halinde olabilecekleri söylenmiştir. Ülkemizdeki sığınmacılar, çevirilerin ve televizyon programlarının yapılmasıyla ilgili büyük bir beklenti içerisindeyler. Bunun ciddi bir farkındalık yaratacağına inanmaktadırlar.

Beni en çok üzen ve rahatsız eden konulardan birisi de, çocukların ve gençlerin durumudur. Bu kapsamda sığınmacıların yarısının bebek ve çocuk olduğu gerçeğiyle yüzleşmemiz gerekmektedir. Evet, eğitim çok önemli fakat aynı zamanda bu çocuklar bizlerin ve ülkemizin geleceği olacaktır. Suriyeli gençler bu ülkede yaşamaktadır ve bu gençler ileride evlilik de yapacaklardır. Her şeyden önemlisi de ülkelerine dönseler bile oradaki demokratik Suriye'yi, bu gençler inşa edecektir. Eğer mültecilere, hem insan olarak hem de siyasi stratejik yönlerimiz açısından yatırım yapmazsak; bölgesel anlamda ülkemiz adına çok büyük pişmanlıklar yaşamamız kaçınılmaz olacaktır.

Ben, savaştan mağdur olan insanlar arasında çocukların çok daha önemli olduğunu düşünmekteyim. Bir anneyim ve çocuğum henüz 1.5 yaşında olmasına rağmen; şu an için çok fazla endişelenmekteyim. Çünkü çocuklarla ilgili hepimizin malumu olan, erken evlilikler ve psikolojik travmalar oldukça yüksek oranlardadır. Yapılan çalışmalarda, çocukların % 84'ünde aşırı korku, kekemelik, rüyada ani sıçrama ve uyanma gibi büyük psikolojik sorunlar olduğu

görülmüştür. Bu çalışmalarda çocukların sadece % 18'inin 1 Türk arkadaşı, % 19.9'unun 2 Türk arkadaşı ve % 10'luk kısmınının 3 Türk arkadaşı olduğu tespit edilmiştir. Yani, birçoğunun Türk arkadaşı yoktur.

Mülteciler hakkında düzenlenen etkinliklerde karar verme mekanizmalarında olan kişilerle ilgili bir farkındalık çalışması yapılmalıdır. Suriye konusu sürekli halka ve vatandaşa yöneltilmektedir; fakat belediye çalışanları, müdürler, daire başkanları ve karar verme mekanizmasındaki insanlar üzerinde büyük bir farkındalık oluşturulmalıdır. Bunun insânî, sosyolojik ve psikolojik boyutu herkese aktarılmalıdır. Çünkü neticede imzayı atan ve kararı veren o müdür, o daire başkanı ya da yetkili herhangi bir kişi olmaktadır. Önce bu insanların büyük bir farkındalığa sahip olması gerekmektedir. Bu doğrultuda yoğun ısrar ve çabam sonucunda, KADEM Sığınmacı Kadınlar Merkezi ve İBB Şehir Tiyatroları iş birliğiyle düzenlediğimiz çocuk oyunu gösterisi, taleplere göre sunulmaya devam etmektedir. Oyunu sergilediğimiz günlerden birinde, anne ve çocuklardan oluşan 150 kişilik bir grup kültür merkezimize geldiğinde; 6-7 yaşlarında bir çocuk güvenlik görevlisini polis zannederek büyük bir korku içerisinde soyunmaya başladı ve ayakkabılarını çıkardı. Annesi de bu durumdan çok korktu ve tedirgin oldu. Ülkemizde 7 yıldır yaşamalarına rağmen çocukların üstünde hâlâ böyle travmatik durumlar görülmektedir. Kaldı ki bu çocuklar için; “İstanbul'dalar, onlara birçok imkan sunuluyor, bomba seslerinden uzaktalar vs.” denilmektedir ama yaşadıkları olaylar, onların üzerinde bu tarz etkilere neden olmaktadır.

Sinem YOLDAŞ

Merkezimizde aile içi iletişim için yaptığımız birtakım çalışmalarda, drama eğitimi de vermekteyiz. Bu çalışmalara, Suriyeli kadınlar yalnız olmasınlar ve rahatlasınlar diye bizler de katılmaktayız. Fakat belli bir sosyal alana sahip birçok kadın akademisyen, öğretmen; çalışmanın bir parçası olan selamlaşma ve sarılma kısmında, bırakın diğer Suriyeli kadınları, bizlerle bile sarılırken büyük bir çekimserlik içerisinde olmaktadır. Çünkü uyum ve entegrasyon çalışmaları yapılırken, en önemli alan olan sosyalleşme boyutu unutulup atlanılmaktadır. Gayet saf ve temiz bir şekilde bir arada olarak, eğlenerek, sanatla, sporla, belki beraber yemek yaparak, karşılıklı lezzetlerimizin tadına bakarak daha insânî bir boyutta bir uyum çalışmasına başlanmalıdır. Bu anlamda İBB olarak, 100 sığınmacı genç ve 100 Türk genç ile içerisine kamplar kurulan ve 7 ay süren bir festival yapmayı planlamaktayız. Bu 100'er kişilik iki genç grubun, bir araya geldiklerinde nasıl sosyalleşebildiklerini analiz edebilmek için ise anket çalışmalarının yapılmasını düşünmekteyiz. Bu kültür sanat festivalinde hem sığınmacı hem de Türk gençlerin taleplerinin neler olduğuna dair bir saha araştırması yapılacak ve akabinde de 5-6 aylık bir çalışma yürütülecektir.

Konuşmamın sonunda, özellikle karar verme mekanizmasındaki kişilerin bilinçlendirilmesinin ve farkındalık çalışmaları yapılmasının gerekliliğini önemseydiğimi tekrar belirtiyor ve sözlerimi bu şekilde noktalıyorum...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Vaktimiz oldukça daraldı. Uçak saati yaklaşan arkadaşlarımız var ve dolayısıyla tamamlamak zorundayız. Şimdi, HAZAR Derneği'nden Sosyolog Aslı Cingil Hanım konuşacaklar...

Aslı CİNGİL:
(Sosyolog - HAZAR Derneği)

Kıymetli meslektaşlarım ve STK temsilcisi arkadaşlarım, Suriyelilerin durumuyla ilgili her şeyi söyleyerek sorunları ortaya koydular. Ben de Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği'ni temsilen burada bulunmaktayım.

Biz Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği olarak çocukların maruz kaldığı fiziksel, cinsel ve ekonomik istismarlara karşı farkındalık oluşturmak üzere Suriyeli annelere ve bakım veren kadınlara eğitimler vermekteyiz. Çocukları istismardan nasıl koruyabileceklerinin, istismara maruz kalmış bir çocuğa yapılması gereken psikolojik ve sosyal müdahalenin yol haritasını oluşturmaktayız. Ayrıca mevcut destekleyici mekanizmaların işlevlerine dair bilgiler vermekteyiz.

Şahsen 9 yıldır sivil toplum kuruluşları bünyesinde çalışmaktayım. Sahada aktif çalışmalarım oldu. 2017 yılında Türk Kızılayı'nda görev aldım. Bölgem olan, İstanbul Sultanbeyli'de koruma programının yürütücülüğünü yaptım. Sultanbeyli ilçesi, yoğun Suriyeli nüfusuna sahip olan ilçelerden bir tanesi.

Aslı CİNGİL

Suriyeliler hakkında yapmış olduğum görevleri açıkladıktan sonra söyleyeceklerimi kısaca bir iki başlık altında inceleyeceğimi ifade etmek isterim. Öncelikle eğitim konusu ile başlamak istiyorum. Geçen yıl Sağlık Bakanlığı'nın yeni doğanlar için yaptığı aşı kampanyasında, sadece Sultanbeyli özelindeki ilk etapta 3500 bebek aşılanmıştır. Bu muazzam oranda yüksek bir sayıdır. Bu durum; doğurganlık, doğum kontrol yöntemleri, yeni doğan bakımı, emzirme gibi konuların ne kadar önemli olduğunu ve üreme sağlığıyla ilgili ne kadar çok eğitim verilmesi gerektiğini göstermektedir. Aslında Göç İdaresi'nden sayısal veriler alındığında, orada neye ihtiyaç duyulduğu ve hangi alanlara nokta atışı yapılması gerektiği çok net bir şekilde görülmektedir. Hakikaten Marmara Bölgesi'nde ve spesifik olarak İstanbul'da birbirimizden ne kadar haberdar olduğumuz bir muammadır. Yani, STK'lardan ve devletten beklenen görevler var; ama hepsini devletin veya STK'ların görevi olarak görmek de doğru değildir. STK'lar zaten kendi bölgelerini çok iyi tanıyan yapılardır ve çeşitli eğitimler de

vermektedirler. Onların desteklenmesi gerekmektedir. Aslında yerel yönetimler, aktif hale gelmelidir. Belediyelerin yapısı içinde ise kent konseyleri bulunmaktadır ve bu hukuki olarak da tanımlanmıştır. Kent konseylerinin altında da gençlik meclisleri, kadın meclisleri, çocuk meclisleri ve engelli meclisleri vardır; ancak maalesef bu yapılar, işlevsizdir. Bu oluşumlar işlevselken, hukuki altyapıları bulunmaktadır ama pratikte yaptıkları çözüme yönelik uygulamaları yoktur. Bu yapılarda sadece Türkler değil, mülteciler ve geçici koruma altındaki Suriyeliler yer alırsa; kendi gruplarını ulaşabildikleri çevrelere temsil etme hakkı otomatik olarak onlara verilmiş olacaktır. Bu konuda belediyelerin ve yerel yönetimlerin gerçekten aktif hale getirilmesi gerekmektedir. Belediyelerde kanaat önderleri ile birçok eğitim yapılarak sahadaki sorunlar konuşulmaktadır; ancak bu konuşulanların yetkililere ne kadar ulaştığı, ne kadar denetlendiği ve kontrol edildiği konusunda yetersiz kalınmaktadır. Bu tip çalışmalar, ulaşılabilir olmalıdır. Suriyelilerin de muhtara gittiğinde derdini anlatabilmesi ve hangi destek mekanizmasına yönlendirileceğine dair muhtarın da bilgilendirilmesi gerekmektedir. Kimlik problemi yaşayan bir Suriyeli, Göç İdaresi'nin yerini bilmelidir. Bu yüzden Sultanbeyli Belediyesi'nin örnek bir model olduğunu çoğu kişi bilmektedir. Dolayısıyla belediyeler için örnek modeller incelenmeli ve artırılmalıdır.

Daha önce Türk Kızılayı'nda çalıştığım için, Toplum Merkezleri Projesi içerisinde yer almıştım. Toplum merkezleri bünyesinde; kayıt, kimlik sorunları, sağlık sorunları, eğitim sorunları ve hukuki sorunlar gibi ana başlıklar belirlenmiştir. Bunlarla ilgili o ilçede ya da o şehirde psiko-sosyal destek merkezleri de olmakta ve bu merkezler, doğrudan nereye yönlendirebileceğini bilen kişilerden oluşmaktadır. Uzman ve alana hakim kişilerin olması, vakit kaybetmeden yönlendirme yapılması açısından çok önemlidir. Yeni doğan biri olduğunda, kimlik kaydı için Nüfus Müdürlüğü'ne gidilmesi gerektiğini bütün Suriyeli aileler bilmelidir. Hızlı bir şekilde kayıt olmalarını kolaylaştıracak bir sistemin oluşması, Göç İdaresi'ne büyük bir yardımdır. O yüzden toplum merkezi projelerinin yaygınlaştırılmasını önemsemekteyim. Bir yandan da travma yaşayan, zorlu dönemlerden geçen ya da zorlu yaşamı tamamlamamış olan kişiler de olduğu için; psiko-sosyal destek merkezleri kurulmalıdır. Bu merkezlerin içerisinde de sadece yetişkinlere yönelik değil, çocuklara yönelik psiko-sosyal destekler de olmalıdır. Yine çocukların faaliyet gösterebileceği, belki bir oyun terapistinin ve okul öncesi öğretmenin bulunduğu çok yönlü merkezler olmalıdır. Aynı zamanda bu destek merkezlerinde bir sağlık çalışanı, bir doktor ve bir psikolog mutlaka bulunmalıdır.

Suriye toplumunda çok fazla görülen ve Türkiye'nin de problemi olan bir çok durum bulunmaktadır. Onlardan bazıları ise 'çocuk işçiliği', 'erken yaşta evlilikler' ve 'erken yaşta gebelikler'dir. Bu vakalar, özellikle 18 yaş altı çocuklarda yaygın bir şekilde

yaşanmaktadır ve maalesef gebe kadınlara, merdiven altında çeşitli müdahalelerin yapıldığı bilinmektedir. Bu konuları T.C. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, belediyeler ve merkezler; koordineli bir şekilde denetlemelidir. Toplumun ve öğretmenlerin de bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Sizler detaylı bir şekilde bahsettiğiniz için vakitten çalmamak adına çok fazla değinmek istemiyorum ama herkesin bu konularla ilgili farkındalık sahibi olması ve eğitimlerin yaygınlaştırılması gerektiğine inanmaktayım.

Çok çeşitli alanlarda rastladığımız dil bariyerinin, eğitim alanındaki etkilerine de değinildi. Ben de, okul öncesi dönemindeki çocukların dil gelişimini destekleyici Türkçe eğitimler verilebileceğini düşünmekteyim. Bu eğitimlerin verilmesi, okula hazırlığı da kolaylaştıracaktır.

Doktorlar, sağlık alanında dil bariyerinden dolayı muayene esnasında çok ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Hasta kendi derdini anlatamadığı için, çok yanlış muayeneler yapılmaktadır. Devlet hastaneleri, büyük bir kapasiteye sahip olup çok fazla giriş çıkışın olduğu ve hastaların çok yoğun olduğu müesseselerdir. Ancak devlet hastanelerinin çoğunda bu yoğunluğa yetişebilecek tek bir tane tercüman bile yoktur. Bu hastanelere, çok hızlı bir şekilde Arapça bilen kişiler yönlendirilmeli veya mevcut sağlık çalışanları Arapça öğrenmeye teşvik edilmelidir. Özellikle psikologların ya da psikiyatristlerin seanslarında büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Yanlış muayene, yanlış bir tedavinin takip sürecine sebep olması nedeniyle ciddi anlamda risk taşımaktadır. O yüzden dil bariyeri konusuna, sağlık alanındaki sıkıntılarını da eklememiz gerekmektedir.

Bunların dışında genel olarak toparlayacak olursam, eğitimin koruyucu yanına destek vermemiz gerektiğini ifade edebilirim. Türk ve Suriyeli çocukların bir arada bulunduğu sınıflarda maalesef kötü örnekler yaşanmaktadır. Bu kötü olayların risk oluşturmaması için; öğretmenlerin, okul idarecilerinin ve rehber öğretmenlerin bu konularla ilgili eğitimler vermesi ve bu eğitimlerin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ben kısaca bunları belirtmek istedim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Teşekkürler. Şimdi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi Dekan Yardımcısı ve Göç Uzmanı Doç. Dr. Ahmet Koyuncu Beyefendi konuşacaklar...

Doç. Dr. Ahmet KOYUNCU:
(Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi Dekan Yardımcısı - Göç Uzmanı)

Doç. Dr. Ahmet KOYUNCU

Öncelikle bugün, birçok tartışmaya vesile olan araştırmalarla ilgili veriler üzerine birkaç bir şey söylemek isterim. Açılış konuşmacımız olan Prof. Dr. Murat Erdoğan Bey'in yaptığı sunumda bazı veriler açıklandı ve katılımcılarımızdan bazıları da bu verilere katılmadıklarını söylediler. Katılımcıların bu verilere katılmamaları gayet normal ve doğru bir yaklaşımdır; ama Murat Erdoğan Hocamızın sunumundaki veriler de gerçektir. Biraz Nasrettin Hoca gibi oldu ancak sahada yerel halkla araştırma yaparken en çok karşılaştığımız hususlardan biri; katılımcıların büyük çoğunluğunun, ulus devlet inşa sürecinin zihinsel normlarıyla cevap vermeleridir. Dolayısıyla bu zihinsel normların inşa ettiği dil pratiği ile gündelik hayattaki eylem pratiği birbirine taban tabana zıttır. Örneğin Suriyelilerin, Türk işçilerin işlerini ellerinden aldığı konusu çok fazla tartışılmaktadır. Türk vatandaşlara “Suriyelilerin, işinizi elinizden aldığını düşünüyor musunuz?” diye sordüğümüzde; % 70 oranında “Evet.” yanıtını almaktayız. Daha sonra faktör analizi aşamasına gelindiğinde, rızkın Allah'tan olup olmadığına dair bir soru yönelttiğimizde ise; “Evet, rızk Allah'tandır.” şeklinde cevap verdiklerini görmekteyiz. Bu cevabı verince de; “Beyefendi! Yukarıda öyle, aşağıda ise böyle dedik. Bunu değiştirmemiz gerekmez mi?” diye sormaktadırlar. Görüldüğü üzere, zihinsel formların ciddi bir yönlendirmesi olmaktadır. O yüzden bizler araştırmaya çıktığımızda, halkın verdiği cevapları araştırmaların sonucu olarak ortaya koymaktayız; ama halkın sokakta doğrudan bir Suriyeli muhacirle kurduğu iletişim, çok daha başka bir düzeyde ve başka bir samimiyette gerçekleşmektedir.

Dolayısıyla durumun bu şekilde olduğunu bilmeyen kişiler, araştırma sonuçları ile karşılaştığında; bu neticelerin nasıl çıktığına ve nerede yapıldığına dair sorular sormaktadır. Sokakta kalmış Suriyeliyi evine götüren ve gerekirse bir iki hafta evini açabilen bir kişi, bizimle araştırma yaparken; işlerini ellerinden aldıklarını, rahatsız olduklarını, demografik yapıyı değiştirdiklerini ifade edebilmektedir. Bu iki profil de aynı kişiye aittir. Verilerin ortaya koyulmasında dikkat edilmesi gereken husus ise bu değişkenlerin işin içine katılmasıdır.

Yaptığımız bütün araştırmalarda, Suriyelilerin algılarının çok önemli olduğunu gördük. Hangi alanda hangi politikayı geliştirmeye çalışırsanız çalışın; üç temel form bulunmaktadır. Bu formlar, sürekli karşımıza çıkmaktadır. Bunların birincisi, Arapların Kurtuluş Savaşı'nda Türkleri sırtından vurduğu iddiasıdır. Hangi konuyla ilgili araştırma yaparsak yapalım, bu algının varlığını görmekteyiz. Mesela şu anda Suriyeli küçük esnaflarla ilgili yaptığımız araştırmada, alışveriş yapma durumlarını sorduğumuzda Türkler; "Yapmıyoruz. Çünkü onlar bizi sırtımızdan vurdu." demektedirler. Gerçekten bu algı böyle şekillenmektedir. Aynı şekilde "Vatandaşlık verelim mi?" sorumuzu; "Onlar bizi sırtımızdan vurdular, yok vermeyelim." şeklinde cevaplamaktadırlar. Dolayısıyla Suriyelilerle ilgili yapılacak araştırmalarda, bu üç temel formun çok ciddi bir şekilde kontrol edilmesi gerekmektedir.

Bu formların ikincisi, kendi vatanını savunmayanın hain olduğu iddiasıdır. Ki Kurtuluş Savaşı'nı gayrimüslimlere karşı veren bir milletin evlatları için, bu son derece mantıklı bir iddia gibi gözükse de; Suriye'nin şartları çok farklı olmaktadır. Onların detaylarına şu an girmeyeceğim ancak Suriyeliler, bu konunun cevabını gayet iyi vermekte ve niye böyle olduğunu açıklamaktadırlar. Üçüncü form ise; aynı durum Türklerin başına gelse ve Türkler Araplara sığınsa, bırakın yardım etmeyi bir tekme de onların atacağı yönünde olan iddiadır. Bu iddianın hiçbir karşılığı yoktur. Zaten Suriyelilere sorduğunuzda Filistinlilere, Iraklılara, Lübnanlılara nasıl kapılarını açtıklarını ve onları nasıl evlerinde barındırdıklarını size anlatmaktadırlar; ama Türkiye'de böyle bir algı var olmaktadır. Bu üç algı, doğal olarak bütün araştırma alanlarına yansımaktadır. Bu algıların karşısında üretebileceğimiz tek bir çözüm önerisi bulunmaktadır. O da, kendi medenî müktesebatımızdan gelen ve kavramsal bir set olan 'ensar-muhacir kardeşliği'dir. Yani bu; göçün yerine hicreti, mültecinin yerine muhaciri, yerli halkın yerine de ensarı koyabilmektir. Ensar-muhacir ilişkisinin toplumsal bir karşılığı olmadığına dair bir algı da bulunmaktadır. Onun Peygamber döneminde kaldığı, bunların boş verilmesi gerektiği ve bu tutumla işlerin çözülmeyeceği düşünülmektedir. Mesela biz şu anda kendi ilahiyat fakültemiz başta olmak üzere, özellikle din sosyolojisi

bölümüne; böyle bir algı olduğunu ifade ederek tavsiyelerde bulunduk. Eğer ensar-muhacir tarihsel bir pratikse, ilahiyat açısından söylenenler doğrudur. Fakat bu tarihsel bir pratik değilse ve Peygamberin ortaya koyduğu bu kardeşlik evrensel ise; o zaman “Ensar ve muhacir kimdir, bugünün şartlarında ensar ve muhacir kime denir ve bu Suriyeliler ile Türkler üzerinden nasıl okunmalıdır?” sorularının yanıtları bulunmalıdır.

Doç. Dr. Ahmet KOYUNCU

Hem İslamiyet'ten, hem de kültürel konulardan beslenen akraba kavramı açısından baktığımızda; Suriyeliler ve Türkler arasında çok ciddi farklılıkların olduğunu da görmekteyiz. Bazı katılımcılar, kültürel olarak çok farklı olmadığımızı ifade etti; ancak kesinlikle çok farklıyız. Yeme içme alışkanlıkları, kıyafet, konuşma şekli, tavırlar ve üslup gibi unsurlarımızın hepsi farklıdır. Fakat buradaki kavram kargaşası, bunların hiçbirinin birlikte yaşamaya engel olmayacağıdır. Bunlar, kültürel zenginlik olarak okunmalıdır. Örneğin Konya'nın Beyşehir ilçesinde, evlilik pratiği açısından Suriyeliler ile Konyalılar birbirleriyle uygunluk sağlamaktadır. Bu durum, bizim Beyşehirliyle birlikte yaşamamıza engel değildir. Dolayısıyla bunları doğru okumak önemlidir ve bu bir çatışma değil, kültürel zenginlik olarak görülmelidir.

Önemli olan konulardan bir diğeri ise, üniversitelerin bu alanlarda çalışma yapmaları gerektiği hususudur. Ben, Büyükşehir Belediyesi'nde uzun yıllar çalışan ve akademisyenliği belediyeciliğinden daha az olan birisi olarak; akademisyenlerin ve üniversitelerin çok ciddi çalışmalar yaptığını söyleyebilirim. Bir kütüphane

açacak kadar çok çalışma olmasına rağmen, üniversitelerin yaptığı çalışmalar ve elde ettiği veriler politika yapımcılar tarafından değerlendirilip bir politikaya dönüştürülmemektedir. Temel problem de buradan kaynaklanmaktadır. Müberra Görmez Hanım, eğitim politikalarından ve ne yapılması gerektiğinden bahsetti; ama MEB bu konuyla ilgili ciddi bir program düzenleyip, ne yapılması gerektiğini tartışmamaktadır. Aynı şekilde iskan politikamızda ve hukuk politikamızda da hiçbir tartışma yapmamaktayız.

Üniversiteler gibi STK'lar da, ciddi çalışmalar yürütmektedir. Bugün burada olan Mehmet Ali Eminoğlu Bey ile Turgay Aldemir Bey'in çalışmalarına, geçen yıl da katılmıştım ve emin olun kendileri, devletin yapamayacağı büyüklükte ve ciddiyette çalışmalar yapmaktadırlar. Ancak politika yapımcıların, bunları toplayıp bir politikaya dönüştürme noktasında ciddi bir zafiyeti bulunmaktadır. Dolayısıyla buradaki en temel problem veri eksikliği değil, verilerin doğru isimler ve politika yapımcılar tarafından bir politikaya dönüştürülememesidir. Göç Bakanlığı da kurulsaydı, değişen bir şey olmayacaktır. Çünkü bürokratik anlayışımız, maalesef bir çözüm üretme üzerine odaklanmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında; doğrudan, çözüm odaklı öneriler üretebilecek programların yapılması gerektiğini düşünmekteyim. Üç yıldır üniversitelerde defalarca toplantı yaptığımız için, hocalarımızın birçoğu ahabap oldu ve bu toplantılarda sürekli aynı şeyler konuşuldu. Mesela bugüne kadar hiç kimse eğitim politikasıyla ilgili yapılması gerekenleri konuşmak üzere bizleri çağırmadı. Hiç kimse, iskan politikasıyla ilgili olarak birilerini arayıp nelerin yapılabileceğini sormadı ve şu anda hukuki statüden sonraki en büyük problemimiz, iskan politikasıdır. Bakın, Kilis'in % 95.7'sinde, Hatay'ın dörtte birinde, Urfa'nın ise üçte birinde Suriyeliler yaşamaktadır ve bu şekilde bir iskan politikası olmaz. Kurulan geçici barınma merkezleri; adı 'geçici' olmasına rağmen, 7 yıldır devam etmektedir. Birlikte yaşamaya engel olan bu problemler, entegrasyon alanını kullanamama olarak karşımıza çıkmaktadır. Şu anda şehirlerimizin en büyük sıkıntısı gettolardır ve buralarda çok ciddi sorunlarımız bulunmaktadır. Ben bunları aşabilecek politikaları ve güvenlikle ilgili, sadece 'off the record' konuşabileceğimiz çok basit ama etkili çözüm önerilerini şu an bile anlatabilirim. İskanla ilgili bizim tarihsel belleğimizden ve Osmanlı göç politikalarından hareket ederek uygulayabileceğimiz yöntemler var olmaktadır ancak hiçbir bulgu verilmeyip, uygulamak için de hiçbir bilgi alınmamaktadır.

Sonuç itibarıyla, üniversitelerin ve STK'ların bir şey yapmadığı ve çalışmadığı gibi görüşlerin hiçbirine katılmamaktayım. Hepsi haddinden fazla ve inanılmaz şekilde çalışmaktadır. Sadece verilerin doğru yerde kullanılması gerekmektedir. Fırsat olursa, naçizane kendimin ürettiği bir iskan politikasını size arz ederim.

Bu politika, çok basit bir uygulamayı içermektedir. Çünkü çok fazla uğraşmaya gerek yoktur. Devlet aklının, yani politika yapıcıların, sıradan bir akademisyenin ürettiği politikayı üretememesi; ciddi bir problemdir. Kısacası, politika yapıcılara da önemli bir görev düşmektedir. İzah etmek istediğim budur. Teşekkür ederim...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Doç. Dr. Ahmet Koyuncu'ya teşekkürlerimizi sunuyoruz. Şimdi Dr. Necdet Subaşı Hocamız, çalıştayımızın geneli ile ilgili son değerlendirmelerini yapacaklar...

Dr. Necdet SUBAŞI:
(Başbakanlık Başmüşaviri - Sosyolog,
İAÜ TARMER Dâimî Danışma Kurulu Üyesi)

Çok teşekkür ediyorum. Öncelikle üniversitemizin bu hazırlığını, bu takdimi çok başarılı bulduğumu söylemek ve özellikle çalıştayın genel koordinatörü olan Öğr. Gör. Ayten Çalış Hanım'ın isimlendirme konusundaki başarısını tebrik etmek isterim. Çünkü burada gün boyunca öğrendiğimiz şeyler; en azından, olaya benim gibi teorik bakan kişiler için birkaç yıl yeterli olacaktır. Fark ettiğim bir şey de; herkesin vicdanen konuşarak, kendi tanıklıklarını anlatmasıdır. Vicdan ve adalet duygusu işin içine girince, konu daha sağlıklı bir şekilde ele alınmaktadır. Zaten buradakiler konunun sahadaki uzmanları olduğundan; doğrudan göçmenlere dokunan, onlarla bu konuları müzakere eden, bu konularda politika üreticilerini eleştirebilecek kadar özel tanıklıkları olan arkadaşlarımızdır.

Ben, Doç. Dr. Ahmet Koyuncu Beyin söylediklerine tüm samimiyetimle katılıyorum. Bu kadar veri bolluğu ve bu kadar çok tanıklık varken; devletin neden bunları soğukkanlı bir şekilde analiz etmediğini, bu doneleri sahada neden bir fırsata dönüştürmediğini ben de bilmiyorum. Gerçi 'Ben de bilmiyorum.' dediğimde konu çok fazla ortada kalıyor; ama birkaç noktaya işaret etmek ve kendi kanaatlerimi de dile getirmek durumundayım. Bir kere, burada bulunan çok değerli arkadaşlarımızın sahaya ilişkin kullandığı terminolojiye aşinalığım bulunmamaktadır. Göçmen terminolojisi, hakim olduğum bir alan değildir; ama meslekî ilgilerden kaynaklanan

bir dikkatle, burada neler olduğuna ilişkin bir gözlemim mevcuttur. Rapor düzeyinde, elimden geldiğince, ki şimdiye kadar 25-30'u bulmuştur; ulusal ve uluslararası sonuçların tamamını okudum. Bunların içerisinde bizim raporları gölgede bırakan çok dikkatli, özenli yabancı raporlar olduğu gibi; bizim Türk üniversitelerinde üretilmiş, hatta bırakın üniversiteyi, doğrudan STK'lar tarafından yapılmış dört dörtlük düzeyde güzel raporlar da bulunmaktadır. Yani olayın tahlilinde bir sorun yoktur ve olay çok iyi kavranmış durumdadır. Kimin ne yaptığı herkes tarafından bilinmektedir; ama gördüğümüz gibi, önümüze bir türlü doğru dürüst bir sonuç gelmemektedir. Bunun da ayrı bir sosyolojik boyutu bulunmaktadır. Ayrıca devletin yapısıyla ve sistemle ilgili birtakım tartışmalar da yapılmaktadır.

Türkiyede Bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Çalıştayı

Bugünkü toplantının kısa bir özeti sayılabilecek birkaç noktayı da dile getirmek isterim. Her şeyden önce bu insanları nasıl tanımlamamız gerektiğine dair; 'muhacir', 'mülteci', 'sığınmacı' vs. gibi kavramlar eşliğinde ilerleyen sıkı bir terminoloji tartışması vardır. Bunlar yersiz tartışmalar değildir ve son derece değerlidir. Üzerine yoğunlaştığımız mevzunun hangi kavramlarla ifade edileceği konusu, aynı zamanda bizim nereden baktığımızı da göstermektedir ve konuyu hangi bellekle, hangi kültürel arka planla, hangi müktesebatla ele aldığımıza dair önemli imalarda bulunmaktadır. Dolayısıyla bu kavramlar üzerinden yaptığımız tartışmalar ve sürtüşmeler, Türkiye toplumunun bir anlamda göçmen konusunu nasıl ele aldığına ilişkin bir dizi işaret vermektedir.

Bununla beraber bir başka konu, ‘göçmen’ diye tanımladığımız kitle ve kütlenin kalıcı olduğudur. Hakikaten ben de artık o kanaatteyim. Çünkü bu insanların gideceklerine dair herhangi bir yönelim bulunmamaktadır. Eve gelen misafir; gitmeye dönük hiçbir hazırlık yapmayıp, çantayı toplamadan, bu akşam bizde kalacak gibi oturmaktadır. Lütfen Suriyeli konuklarımız yanlış anlamasın! Konuyu dramatize etmeye çalışıyorum. Çünkü hiç dönecek gibi durmamakta ve yayılmaya devam etmektedirler. Bazı akademisyenler, iskan sorunları olduğunu hatırlatmaktadır ve mültecilere de bir yer vermemiz gerekmektedir. Dolayısıyla Suriyeliler, misafir olmaktan uzaklaşmaktadır. Bu duruma emsal olması sebebiyle, Artvin’deki köyümüzde yaşanan bir hikayeyi paylaşmak isterim. Köyün aylak adamlarından olan Cedo Dayı; her akşam amcamlara gelip ev halkı yatana kadar oturduğu için, evden zor bela gönderilmiş. Bir seferinde yine geç saate kadar gitmemiş ve ev halkı, “Artık sen de gitsen iyi olur.” babında hareket ederek yatakları sermeye başlamışlar. Yani evde uyku hazırlığı başlamış; fakat Cedo Dayı hâlâ kalkmayınca, yengem dayanamayıp “Cedo Emmi, artık gitsen de yatsak!” demiş. Cedo Dayı da, “Ben size ne yapıyorum? Siz yatın! Benim size ne zararım var!” diye yanıtlamış. Cedo Emmi hikayesi, şu anki durumumuz için iyi bir metafordur. Çünkü ülkemiz için ne yaptıklarını, gerçekten açıkça konuşmalıyız. Şu an bizim elimizden yataklarımızı almıyorlar ama konunun bu kadar basit olduğundan da emin değilim.

Dr. Necdet SUBAŞI

Türkiye çok göç alan ve göç deneyimi yüksek bir ülkedir. Kendi millî hafızamız yoklandığında; 1993 Harbi’nde başlayan, arkasından mübadele, Bulgaristan göçü, Irak göçü ile devam eden ve bütün bunları yan yana getirdiğimizde müthiş

bir birikim yaşayan farklı bir millet ile karşılaşmaktadır. Fakat bu birikimleri birbirine ekleyerek bir yöntem geliştirdiğimizi kimse söyleyemez. Biz büyük dalgalara hazırız ama bu dalgalardan içinden nasıl çıkacağımız konusunda bir metod geliştiremedik. Bu deprem konusunda da böyle olmaktadır. Yani bu, sadece göç meselesiyle alakalı bir durum değildir. Gerçi Van depremi, Yalova ve Düzce depreminden ders aldığımızı göstermiştir. Van depreminde STK ve devlet çok hızlı bir şekilde sahaya inmiştir ve daha pratik hareket edilmiştir. Ancak devletin büyük emeğine rağmen, orada bir alkış alamadığı herkes tarafından da bilinmektedir. Göç konusunda da böyle olmaktadır. Sahada devletin kesesinin ağzını açtığı ve bir şeyler yapmak istediği görülmektedir; ama müzakereye oturulduğunda, sanki devlette çok ihmal varmış ve hiç ilgilenilmemiş gibi konuşulmaktadır. Bu görülmeyen durumu dengelemek gerekmektedir. Kim emek verdiyse görülmeli, kim çaba gösterdiyse altı çizilmeli ve takdir edilmelidir. Toplumda takdir konusunda esaslı bir sorun yaşanmaktadır. Bu kadar çok göç almış, çok ağır süreçlere tanıklık etmiş bir ülkenin göçmen politikasının olmaması; sıkıntılı bir durum ve büyük bir eksikliklerdir. Bunları aşabilecek yollar bulunmalıdır.

Ülke olarak konukseverliğimiz baba yadigarı, ama ev sahipliğimiz sorunludur. Herkes tanrı misafiri, herkesi karşılamaya hazırız ve kapıyı ağzına kadar açmakta mahiriz, çok da güzel yapıyoruz; ancak içeri aldıktan sonra bu insanları nasıl ağırlayacağımız, nasıl mutlu edeceğimiz ve nasıl karınlarını doyuracağımız konusunda biraz sorunlu olduğumuzu ifade etmem gerekmektedir. Aslında barınma, sağlık, gıda beslenme, çalışma hakkı ve eğitim gibi konularda attığımız ciddi adımlar da küçümsenmemelidir. Fakat hep ayağımıza takılan kültürel ilişkiler konusu, ihmal edilmektedir. Öyle bir şey ki; mesela sunumlar yapılırken, sokakta bir Suriyeliye nerede dokunduğumu kendi kendime düşündüm. Çünkü ben sizler gibi sahada değilim ve bu konuyla ilgili akademik çalışma da yapmadım ama; bu insanlara otobüs durağında, kırmızı ışıkta ya da hastane kuyruğunda rastlamaktayım. Dolayısıyla toplumdaki herkes bir şekilde ilişki kurduğu için, sokaktaki insanın onlara ilişkin algısının ne olduğu ele alınmalıdır. Bu biraz acıtıcı bir merak duygusu olduğundan; sonuçları içeride milliyetçi, Marksist ve sınıfsal refleksleri de harekete geçirebilir niteliktedir. Aslında kaçtığımız şey budur. Aynı durum, Suriyeli göçmenler için de geçerlidir. Onların da sahada, sokakta, meydana bizi nasıl gördüklerini, bizimle ilgili algılarını ve bize ilişkin tasavvurlarının nasıl şekillendiğini açıklamaya çalışmazsak; iki taraf da rol yapmaya başlayacaktır. Dolayısıyla taraflar hakkındaki bilgiler derinleştirilmezse; bundan sonraki süreç tarafların birbirine diplomatik davrandığı, numara çektiği ve işi ayartmak için türlü manipülasyonlarla yol aldığı bir hale gelecektir.

Eğitim konusundaki önemli eksiklikleri anlatan, Müberra Görmez Hanım'ın vurguladığı hususlara ise; yerden göğe kadar katılıyorum. Ülkemizde, Romanları sınıflara almayla ilgili yaşanan problemler aşıldı mı? Alevilerle ilgili problemleri çözebildik mi? İşte bu sorular son derece önem arz etmektedir. Bizim kendi içimizde, 'hısım öteki' ve 'gerçek öteki' durumuna karşı bir mesafemiz bulunmaktadır. Bu konularda teorik olarak, yüzümüz kızarmadan bir açıklama yapmamız mümkün olmamaktadır. Genel perspektiften bakıldığında herkes kardeş ama kültürel kodlar devreye girdiğinde, öyle ilginç bir sofradan uzaklaştırma, kapıdan uzaklaştırma, yaklaştırmama, hafif ayağını itekleyerek dışarı doğru itme ve atma var ki; onun için kültürel kısım ihmal edilmemelidir.

Aslına bakıldığında bu konuda çok iddialıyız fakat bu insanları nereye çağırıldığımızı bilmemekteyiz. Bu insanları vatandaşlığa mı, bizim paradigmamızı imar etmeye mi; yoksa müfredatımıza dahil olmaya mı çağırıldığımızı netleştirememekteyiz. Netleşemeyen bu durumlar gibi bütün uluslararası sistemlerde entegrasyon konusu da, çok büyük bir tartışmadır. Ülkemize göç edenlerin Müslüman olduğu ve ortak soy kütüğünden geldiği düşünülerek bir uyanıklık yapılmakta, insanların bizim zihniyet yapımıza kısa sürede uyum sağlaması beklenmekte veya birkaç günde müfredatımıza tâbî olmaları istenmektedir. Neden tâbî olsunlar ki? Biz, Almanya'ya giden yurttaşlarımıza, gittikleri yerin her şeyine tabi olmaları gerektiğini söylüyor muyuz? Biz en basit, en sıradan şekilde dağıttığımız bildirimlerde bile; "Kendin kal ve kimliğini koru!" fikrini vurgulamaktayız. İnsanları uyduruk tarih söyleleriyle germek yerine, farklılıklarımızla nasıl huzurlu olacağımızı düşünmemiz gerekmektedir. Çünkü karşıımızdaki kitle, Bodrum'a tatile gelen Katarlı bir aile değildir. Bu insanlar; ülkelerinden kaçmış, ailelerini bırakmış, kan görmüş, ölüm olaylarına ve terörizme tanıklık etmiş insanlardır! Bu bireylerden yüksek seciyeli davranışlar ve hassasiyeti yüksek tutumlar beklemek, hakkaniyetli bir düşünce olmamaktadır. Bu nedenle, birlikte yaşamayı talep eden ülkenin gerçek sahiplerinin, onlara birtakım şeyler önermeleri; hatta tırnak içerisinde dayatmaları, yanlış değildir.

Göç eden insanların durumlarını anlayabilmek ve bu durumu yönetebilmek için; sosyoloji, psikoloji, pedagoji ve tabii ki antropoloji gündeme gelmektedir. Maalesef bizim toplumumuzda antropoloji fazlasıyla hırpalanmış ve ciddi çaba, emek gerektirmeyen bir alan haline getirilmiştir. Oysaki antropoloji, muhataplarımızın kültür dünyasını bize ifşa etmektedir. Ben memleketime giderken bile bir sürü ufak tefek uyarıyla kendimi ayarlıyorum. Oranın iklimine dikkat ediyorum ve arabamı, oranın yoluna göre düzenliyorum. Aynı zamanda çoluk çocuğun giyimine kuşamına da dikkat ediyorum. Onları, gideceğimiz

yörenin kültürel özellikleri hakkında bilgilendiriyorum. Orada herhangi biriyle harmanın önünde yalnız kalıp muhabbet ettiklerinde laf çıkabileceğini ve o lafi toparlamanın da oldukça zor olacağını ifade ediyorum. Sonuç olarak; basit bir kültürel harita sunuyor ve oranın şehir gibi olmadığını anlatma gereği duyuyorum. Bu böyleyken, Suriyeli bir göçmenin aramıza katıldığında geleneginden sıyrılıp bizim adabımıza uymasını ve bizim kültür kodlarımızı içselleştirmiş gibi hareket etmesini beklemek; hakikaten çok adaletsiz bir tutumdur. Bunun mümkün olmayacağını bilerek; Suriyelileri bütün birikimleriyle, bütün müktesebatlarıyla ve kültürel kodlarıyla nasıl karşılayabileceğimiz konusuna odaklanmalıyız. Bu insanları kültürlerinden vazgeçirmenin etik bir tavır olmadığını bildiğimize göre; bizimle bu coğrafyada nasıl kalacaklarına, onların bizi bizlerin de onları rahatsız etmeden nasıl yaşayacağına kafa yormamız gerekmektedir.

Ben bu toplantının çok verimli olduğunu düşünüyorum. Özellikle siyaset kurumunun bu konuyla ilişkilendirilmemesi gerektiği konusunda, ortak bir kanaat oluştu. Fakat bunu siyasetin dile getirmemesi de mümkün değildir. Siyaset tabii ki bu işlerle ilgilenen, bu adımları atan, onlara ev sahipliği yapan, bu konulara zemin açan bir kurumdur. Bizim yapmamız gereken, siyasete neyi başardıklarını sormaktır. Bu soruyu sorma hakkımız da vardır. Devlet bu kadar bütçeyle, bu kadar büyük bir emekle kapıları sonuna kadar açmıştır; ancak çoğu Suriyelinin, yatacak yeri dahi yoktur. Dolayısıyla tüm bu meseleler, açık bir şekilde konuşulmalıdır. Sözlerimi burada noktıyor ve tekrar bu toplantının düzenleyicilerine ve siz değerli katılımcılara teşekkürlerimi sunuyorum...

Prof. Dr. M. Saim YEPREM:
(TARMER Kurucu Müdürü)

Ben de İstanbul Aydın Üniversitesi adına Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak davetimize icabet ettikleri ve zaman ayırdıkları için; aynı zamanda TARMER Dâimî Danışma Kurulu Üyesi olan Sn. Dr. Necdet Subaşı hocamıza teşekkür ediyorum.

Yorulduunuz, buralara kadar geldiniz, çok güzel fikirlerinizi rahatça dinledik ve sizlerden istifade ettik. İnşallah biz de bunu, Cenâb-ı Hakk'ın verdiği imkanlar çerçevesinde en kısa zamanda yayın haline dönüştürüp sizlere ulaştırmaya gayret edeceğiz. Teşekkürler...

SONUÇ

SONUÇ BİLDİRGESİ

9 Mayıs 2018 - İAÜ

1. Her geçen gün yerleşme eğilimlerini artıran ve Türkiye nüfusunun % 5'ini aşan bir orana ulaşan Suriyeliler, ülkemizde kalıcı bir hâle geldikleri için sağlıklı ve kapsamlı bir **uyum politikasının ivedi bir biçimde hazırlanması** gerekmektedir.
2. Geçici barınma merkezleri 7 yıl gibi uzun bir süreçten sonra işlevsel yönünü yitirdiği için, **sağlıklı bir iskân politikasının oluşturulması** toplumsal düzen açısından elzem olmaktadır. Bu doğrultuda da göçmenlerin ülke içindeki dağılımları eşit bir şekilde düzenlenmelidir.
3. Suriyelileri nasıl tanımlamamız gerektiğini konu alan, 'muhacir', 'mülteci', 'sığınmacı' vs. gibi kavramlar çerçevesinde karmaşık bir hâle gelen **terminoloji sorunu bir an evvel netliğe kavuşmalı**; kamuoyunda önemli bir yer işgal eden konuya ilişkin tartışmalar, mutabakata varılmış tanımlar üzerinden yürümelidir.

4. Ülkemize gelen insanlara ‘açık kapı politikası’ uygulanmakta; Suriyelilerle birlikte en az 1.5 milyon göçmen de Türkiye’ye giriş yapmaktadır. Bu kapsamda sadece Suriyelilerin değil, Suriyeli olmayan göçmenlerin de problemleri gündeme alınmalıdır. Örneğin Türkiye’ye izinsiz şekilde girenlerin sayıca çok olması nedeniyle kaydedilmeyen birçok insan olduğu için, **kimlik tespitleri doğru bir şekilde yapılmalı ve her göçmene muhakkak bir kimlik numarası verilmelidir.**
5. Türkiye ve Suriye halkları arasındaki iletişim kopukluğu giderilmeli ve mevcut dil problemi bir an önce çözüme kavuşturulmalıdır.
6. Suriyelilerin suç oranlarıyla ya da kendilerine sağlanan kolaylıklarla ilgili **kamuoyuna yansıyan aldatıcı haberler noktasında periyodik bilgilendirme faaliyetlerinde bulunulmalı;** manipülasyona dayalı algı yönetimine maruz kalınmasının önüne geçilerek **toplumsal sağduyu tesis edilmelidir.**
7. Suriye toplumunun yazarları, sanatçıları ve siyasetçileri medya kanalları vasıtasıyla tanıtılmalı; **Suriyelilerin ülkemize, ülkemizin de Suriyelilere olan katkıları, televizyon programları ya da belgeseller yoluyla anlatılmalıdır.**
8. Uyum, tek taraflı bir sosyal olgu olmadığından; Türk toplumunun da Suriyelilere uyum sağlaması gerektiği, **“Biz asılız. Onlar dışarıdan geldiler, bize benzemek zorundalar.”** şeklindeki anlayışın sağlıklı olmadığı kamuoyunda işlenmelidir.
9. STK’lar arasında muhakkak bir koordinasyon sağlanmalı, devlet kademesinin dışındaki yapılar birbirlerine entegre olmalı ve ortak raporlar hazırlanmalıdır.

10. Türkiye göç almaya devam edeceği için, geleceğin yol haritasını belirleyebilmek adına **göçmenlere yönelik bir eğitim politikası oluşturulmalıdır**. Suriyeli çocuklar, Türk çocuklarla birlikte okumalı ve eğitim konusunda onlara destek olunmalıdır. Öğretmenler ise, göçmen çocuklara yönelik ayrı bir eğitim almalıdırlar. Ayrıca okul öncesi dönemindeki çocukların dil gelişimini destekleyici Türkçe eğitimler verilmelidir.
11. Hem Suriye’de hem Türkiye’de eğitimine ara veren, sınıf kademesi ya da akademik olarak **daha üst seviyelerde başlaması gereken çocuklara telafi eğitimleri verilmelidir**.
12. Suriyeli çocuklar, dil bariyerine takılıp istedikleri eğitimi alamadıkları ve kendilerini doğru şekilde ifade edemedikleri zaman agresifleşen bireyler olmaktadır. Bu kapsamda, **düzensiz eğitim alamayan Suriyeli çocukların zaman zaman suç örgütü üyeleri olarak karşımıza çıkabileceği ve bu durumun da ciddi bir güvenlik sorunu oluşturabileceği göz önünde bulundurulmalıdır**.
13. Okulların rehberlik servisleri, zor şartlardan gelen ve savaş görmüş çocuklara yönelik psikolojik destek sunma noktasında detaylı eğitimlerden geçmelidirler.
14. Nitelikli ve üniversite mezunu Suriyeli çocukların, ucuz işçi olarak görülmelerinden dolayı yurtdışına göç etmelerine engel olmak adına; onlara iyi bir hayat ve iyi bir iş imkânı sunulmalıdır.
15. Sosyal uyumun en önemli faktörlerinden biri olan **göçmenlere yönelik sportif faaliyetler çoğaltılmalıdır**.

16. Suriyelilerin Türkiye toplumuna adapte olabilmeleri için, Türkiye'deki kültürel hayatı doğru bir şekilde yansıtan Arapça ve Türkçe dergiler, gazeteler çıkarılmalıdır.
17. Kitap tercümelemleri artırılmalı, en azından Arapçaya çevrilmek suretiyle kendi yayınlarımız Suriyelilerin eline ulaştırılmalıdır. Bu bağlamda her üniversitenin başat birkaç yayınının Arapçaya çevrilerek, gerekirse ücretsiz bir şekilde Suriyelilere dağıtımını sağlanmalıdır.
18. Suriyelilere yardım ve uyum konusunda kurumlar arası görev dağılımını doğru bir şekilde yapılmalıdır.
19. Suriyelilerin çalışma hukukuyla ilgili eksiklikler tamamlanmalı, mevzuat açısından yeterli altyapı sağlanmalıdır.
20. Dünya gündemi açısından Suriye meselesinin hassasiyeti göz önünde bulundurulmalı; Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı hareket bölgeleri, yurtdışı olarak düşünülmemelidir. Çobanbey, El-Bab ve Azez bölgeleri ülkemize dahil olmuş durumdadır ve bu alanlarda yapılacak her türlü düzenleme ve normalleştirme de, Suriyelilerin süreç içinde o bölgelere yerleşmelerini sağlayacaktır. Dolayısıyla da Suriyelilerin bu bölgelere dönmeleri için, sosyal ve ekonomik hayat canlandırılmalıdır.
21. Sosyalleşme anlamında çeşitli kültürel etkinlikler düzenlenmeli; sanat, spor vb. faaliyetlerle biraradalık oluşturularak 'çok yönlü bir uyum çalışması' yürütülmelidir.
22. Özellikle karar verme mekanizmasındaki kişiler bu çok yönlü süreçle ilgili bilinçlendirilmeli ve mevcut sorunları çözmeye yönelik faaliyet gösteren tüm birimler arasında entegrasyon sağlanmalıdır.

23. Kent konseylerinde sadece Türkler değil, mülteciler ve geçici koruma altındaki Suriyeliler de yer almalı; bu konuda belediyeler ve yerel yönetimler aktif hale getirilmelidir.
24. Dil bariyerinden dolayı yapılan yanlış muayenelerin önlenmesi amacıyla hastanelerde Arapça bilen kişiler görevlendirilmeli veya mevcut sağlık çalışanları Arapça öğrenmeye teşvik edilmelidir.
25. Şehirlerimizin en büyük sıkıntısı olan 'gettolaşma'nın Suriyelilerle ilgili örneklerine yönelik, önleyici tedbirler alınmalıdır.
26. Suriyeliler ile yeme içme alışkanlıkları, giyim-kuşam, konuşma şekli, tavır ve üslup gibi unsurlarımızın çoğu farklı olmasına rağmen bu unsurlar birlikte yaşamaya engel olmadığından; **farklılıkları kültürel bir zenginlik olarak gören, yapıcı, çözüm odaklı bir toplumsal algı oluşturulmalıdır.**
27. Özellikle üniversiteler öncülüğünde **Suriyeli ve Türk gençlerin oluşturabileceği tanışma platformları kurulmalı** ve bu şekilde, karşılıklı iletişimin tesisi adına somut adımlar atılmalıdır. Ayrıca bu kapsamda, Suriyeliler ile Türk toplumunun karşılıklı tanışmaları için, onları bir araya getirecek çeşitli etkinlikler düzenlenmelidir.
28. Yeni doğan biri olduğunda, **kimlik kaydı** için Nüfus Müdürlüğü'ne gidilmesi gerektiğini bütün Suriyeli aileler bilmelidir. Bu çerçevede **Suriyelilerin hızlı bir şekilde kayıt olmalarını kolaylaştıracak bir sistem oluşturulmalıdır.**

- 29. Toplum merkezi projeleri yaygınlaştırılarak; travma yaşayan, zorlu dönemlerden geçen ya da zorlu yaşamı tamamlamamış olan Suriyeli kişiler için psiko-sosyal destek alacakları ortamlar oluşturulmalıdır.** Bu merkezlerin içerisinde de sadece yetişkinlere yönelik değil, çocuklara yönelik psiko-sosyal destekler de olmalıdır. Yine çocukların faaliyet gösterebileceği, belki bir oyun terapistinin ve okul öncesi eğitmenin bulunduğu çok yönlü merkezler kurulmalıdır. Aynı zamanda bu destek merkezlerinde bir sağlık çalışanı, bir doktor ve bir psikolog mutlaka bulunmalıdır.
- 30. Suriyelilerin toplumunda çok fazla görülen ve Türkiye'nin de problemi olan birçok durum bulunmaktadır. Onlardan bazıları ise çocuk işçiliği, erken yaşta evlilikler ve erken yaşta gebeliklerdir. Toplumsal bir çöküşe neden olan bu olayların önüne geçebilmek için, net ve önleyici adımlar atılmalıdır...**

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
TARMER
TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

TÜRKİYE'DE BULUNAN GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLER ÇALIŞTAYI

İSTANBUL AYDIN
ÜNİVERSİTESİ'NİN
HEDİYESİDİR
PARA İLE SATILMAZ